

SUOMEN PANKIN
75. VUOSIKIRJA 1994

TOIMINTAKERTOMUS

Vuosikirjan luvut perustuvat
vuoden 1995 helmikuun puolivälissä
käytettävissä olleisiin tietoihin.

ISSN 0355-5925

Sävypaino
Espoo 1995

Sisällys

Pääjohtajan katsaus.....	7	Maksujärjestelmät ja maksuvälinehuolto.....	36
Taloudellinen kehitys.....	9	Kansainvälistä yhteistyötä tiivistettiin.....	36
Kansainvälinen talous elpyi.....	9	Sekkitilijärjestelmän ehtoja uudistettiin.....	37
Vienti suuntautui perinteisille markkinoille.....	11	Sekkitilioikeuksien uudet määräykset vahvistettiin.....	37
Kotimainen kysyntä kääntyi nousuun.....	12	Päivänsisäiselle luotolle täysimääräinen vakuus.....	37
Tuotanto kasvoi – työllisyys heikkoa.....	13	Rahakorttihanke etenee.....	38
Julkisen talouden alijäämä pysyi suurena.....	15	Kehittyvä rahahuolto.....	39
Vaihtotase ylijäämäinen.....	16	Liikkeessä olevan rahan määrä ennallaan.....	39
Inflaatiopaineet kasvoivat loppuvuodesta.....	17	10 markkaa vaihtui setelistä metallirahaksi.....	40
		Uusi juhlaraha laskettiin liikkeeseen.....	40
		100 markan seteli säilyi hallitsevana.....	40
		Vanhat metallirahat palautuivat nopeasti.....	41
		Seteleiden turvallisuus edelleen hyvä.....	41
		Rahahuoltojärjestelmä yhtenäistettiin.....	42
		Vanhoja rahoja lunastettiin.....	42
		Rahahuollon kansainvälinen kokous Helsingissä.....	42
Rahapolitiikka.....	19		
Korkopolitiikka vakaata, valuuttakurssi vahvistui loppuvuodesta.....	19	Muu toiminta.....	43
Rahapolitiikkaa kiristettiin Yhdysvalloissa ja useissa Euroopan maissa.....	20	Kansainvälinen yhteistyö.....	43
Lyhyet korot Saksan tasolla, valuuttakurssi vahvistui.....	22	Taloudellinen yhdentyminen.....	43
Ulkomainen velka väheni.....	23	Kansainvälinen yhteistyö	
Pankkiluottojen kanta supistui, raha-aggregaatit kasvoivat.....	24	rahoitus- ja pankkitilastoinnissa.....	44
Huutokauppakoron merkitys kasvoi.....	25	Kansainvälinen järjestelypankki (BIS).....	44
Suomen Pankki allekirjoitti EMS-sopimuksen.....	26	Kansainvälinen valuuttarahasto (IMF).....	44
		Muu kansainvälinen yhteistyö.....	45
		Valuuttavarannon hoito.....	46
		Taloudellinen analyysi ja tutkimus.....	46
		Tiedotus ja julkaisut.....	47
		Tietohallinto.....	47
		Tietopalvelu ja tilastotuotanto.....	47
		Tietojenkäsittely.....	48
		Sisäinen toiminta, organisaatio ja henkilöstö.....	48
		Koulutus.....	48
		Tilinpäättös.....	50
		Tuloslaskelma.....	50
		Tase.....	52
		Tilinpäättöksen liitteet.....	54

Tilinpäätöksen kommentit.....	56	19. Pankkien päivänsisäiset sekkililimiitit.....	83
Kirjanpito- ja tilinpäätöskäytäntö.....	56	20. Kotimainen clearingliike.....	83
Tuloslaskelman kommentit.....	56		
Taseen kommentit.....	57		
Tilintarkastuskertomus.....	59		
		Kuviot	
Liitteet	61	1. Bruttokansantuote.....	10
Raha- ja valuuttapolitiikkaa ja		2. Talouden kehitys Suomessa ja kansainvälisesti.....	10
rahoitusmarkkinoita koskevia toimenpiteitä.....	62	3. Keskeiset kysyntäerät.....	11
Suomen Pankin antamia lausuntoja.....	63	4. Yrityssektori.....	13
Suomen Pankin julkaisuja.....	84	5. Kotitaloussektori.....	14
Suomen Pankin johto ja organisaatio.....	85	6. Työmarkkinat, palkat ja hinnat.....	14
		7. Julkinen talous.....	15
		8. Ulkoinen tasapaino.....	16
		9. Keskeisiä korkoja.....	20
		10. Huutokauppakorko ja heliborkorkoja.....	20
Taulukot	65	11. Suomen Pankin interventiot.....	21
1. Suomen Pankin tase kuukausittain.....	66	12. Koti- ja ulkomaisten korkojen ero.....	22
2. Suomen Pankin valuuttavaranto ja		13. Suomen markan ja Ruotsin kruunun ecukurssit.....	22
valuuttatermiiniasema.....	70	14. Pankkien maksuvalmiusasema Suomen Pankissa.....	24
3. Ecut markkakurssi ja ulkomaankauppapainoinen		15. Markan ulkoinen arvo.....	24
valuuttaindeksi.....	70	16. Suomen Pankin valuuttavaranto.....	25
4. Suomen Pankin peruskorko.....	70	17. Pankkien luottokanta.....	25
5. Suomen Pankin vähimmäisvarantojärjestelmä.....	71	18. Raha-aggregaatit.....	26
6. Suomen Pankin viikoittaiset repo-huutokaupat.....	71	19. Talletuspankkien ja Arsenal Oy:n	
7. Pankkien maksuvalmiusasema Suomen Pankissa.....	71	luotto- ja takaustappiot.....	28
8. Suomen Pankin maksuvalmiusjärjestelmä.....	71	20. Markkaluottojen ja markkatalletusten	
9. Kotimaisia korkoja.....	72	välinen korkoero.....	28
10. Suomen Pankin rahamarkkinainterventiot.....	72	21. Uudet markkaluotot ja luottokannan muutos.....	29
11. Suomen Pankin avistainterventiot		22. Pankkien markkatalletuskannan	
valuuttamarkkinoilla.....	73	korkosidonnaisuudet.....	29
12. Suomen Pankin termiini-interventiot		23. Pankkitalletusten rakenne.....	29
valuuttamarkkinoilla.....	73	24. Markkamääräisten joukkovelkakirjalainojen	
13. Valuuttojen avistakeskikurssit vuosittain.....	74	emissiot.....	32
14. Valuuttojen avistakeskikurssit kuukausittain.....	76	25. Valtion viitelainat.....	32
15. Setelien ja metallirahojen toimitukset.....	80	26. Osakehinnat ja pörssiyhtiöiden riskipääoman	
16. Liikkeessä olevat setelit ja metallirahat.....	81	hankinta.....	34
17. Setelien lajittelu Suomen Pankissa.....	82	27. Pankkien päivänsisäiset sekkililimiitit.....	38
18. Suomen Pankin sekkilijärjestelmän tapahtumat.....	82	28. Liikkeessä olevat rahat.....	39
		29. Liikkeessä oleva raha.....	40
		30. Liikkeessä olevat 10–50 markan rahat.....	40
		31. Rahan kierto Suomen Pankin kautta.....	41

Pääjohtajan katsaus

Suomen talouden toimintaympäristö parani vuonna 1994, kun kansainvälinen kysyntä kääntyi selvään nousuun. Maltillinen palkkakehitys ja läntisten teollisuusmaiden talouspolitiikassaan korostama tavoite estää inflaatiopaineet edistivät kansainvälisen inflaation pysymistä hitaana. Kansainväliset raaka-ainehinnat nousivat kuitenkin huomattavasti.

Yhdysvaltain rahapolitiikan kiristämisestä alkanut pitkien korkojen nousu ja Länsi-Euroopan voimistunut talouskasvu nostivat myös Euroopassa pitkiä korkoja tuntuvasti vuoden aikana. Kansainvälisten korkojen nousu heijastui myös Suomeen, mutta muilta osin Suomen talouden kansainvälisen ympäristön näkymät ovat vuonna 1995 myönteiset. Kun teollisuusmaissa talouden kasvu perustuu suurelta osin investointien lisääntymiseen, edellytykset noususuhdanteen jatkumiseen ovat hyvät.

Nopeana jatkunut viennin kasvu ja kotimaisen kysynnän vahvistuminen saivat Suomen kokonaistuotannon kasvun nousemaan 4 prosenttiin vuonna 1994. Kasvu laajeni myös kotimaisille palvelualueille ja kohensi työllisyystilannetta hieman, mutta vuoden lopussa työttömyysaste oli vielä runsaat 17 prosenttia. Viennin ripeän kasvun ansiosta teollisuuden osuus kokonaistuotannosta nousi edelleen. Teollisuuden investointiedellytykset paranivat huomattavasti, kun kannattavuus parani ja velkaantuneisuus väheni. Kapasiteetin käyttöaste nousi varsin korkeaksi ja teollisuuden investoinnit vilkastuivat vuoden loppua kohden.

Myös kotimarkkinasektorilla optimismi voimistui, ja kotimainen kysyntä kääntyi monen vuoden syvän laman jälkeen nousuun huolimatta siitä,

että sekä kotitaloudet että yritykset ovat edelleen varovaisia velkarahoituksen käytössä. Kotitaloudet ovat lisänneet kulutusmenojaan, mutta huomattava liikakapasiteetti rajoittaa jatkuvasti kotimarkkina-yritysten investointeja.

Kauppataseen ylijäämän kasvu, vaihtotaseen muuttuminen selvästi ylijäämäiseksi ja markan vahvistuminen johtivat ulkomaisen velan supistumiseen. Yksityisen sektorin velkaantuminen väheni merkittävästi, mutta valtiontaloudessa ei vielä tapahtunut myönteistä käännettä. Säästöistä huolimatta valtion kokonaismenojen määrä kasvoi yhä. Erityisesti korkomenot valtion velasta ja työttömyydestä aiheutuvat menot kasvoivat edelleen nopeasti. Velan nopean kasvun vuoksi velanhoitomenoista on tullut valtiontaloudelle vakava rajoite.

Jotta talous vahvistuu rakenteeltaan ja kestää siten paremmin häiriöitä, julkisen talouden rahoitus- tasapainon pitää parantua. Samanaikaisesti myös yksityisen sektorin oman pääoman pitää olennaisesti vahvistua. Vaihtotaseen tulee siis säilyä tulevaisuuden vuosina ylijäämäisenä.

Maltillinen kustannuskehitys, huomattava tuotavuuden kasvu ja markan vahvistuminen pitivät kuluttajahintojen nousun vaimeana vuonna 1994. Ns. pohjainflaatio, joka saadaan poistamalla kuluttajahinnoista välillisten verojen, tukipalkkioiden ja asumiseen liittyvien pääomakustannusten vaikutus, laski alle 2 prosenttiin jo vuoden 1994 alussa, ja vuoden lopulla hinnat pysyivät lähes kauttaaltaan vakaina. Euroopan unionin jäsenyyden seurauksena maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden hinnat las-

kevat, ja se vaimentaa osaltaan inflaatiota vuoden 1995 alkupuolella.

Inflaatio-odotukset ja inflaatioon liittyvä epävarmuus ovat kuitenkin kasvaneet viime aikoina. Palkkojen ja muiden kustannusten nousun kiihtymisen uhkaa hintavakautta pidemmällä aikavälillä. Lisäksi kansainvälisten raaka-ainehintojen raju nousu aiheuttaa ulkomailta tulevaa hintapainetta, jonka purkautuminen Suomeen riippuu valuuttakurssin kehityksestä.

Rahapolitiikka oli varsin kevyttä koko vuoden 1994 ajan. Korkopolitiikkaa kevennettiin vielä aivan alkuvuodesta, mutta ei enää helmikuusta lähtien, kun Suomen pitkät korot nousivat ulkomaisten korkojen myötä, mutta niitä nopeammin, ja valuuttakurssin heikentymiseen oli paineita. Valuuttakurssi alkoi vahvistua ja pitkät markkinakorot laskea vasta elokuussa, kun taloudellinen kehitys oli selvästi parantunut ja talouspoliittisen linjan uskottavuus lisääntynyt. Kun Suomen liittyminen Euroopan unioniin alkoi varmistua, valuuttakurssin vahvistuminen jatkui ja korot laskivat edelleen.

Rahapolitiikan linjaa muutettiin lievästi kiristäväksi vuoden lopulla, kun inflaatio-odotukset ja kustannuspaineet kasvoivat ja pitkissä markkinakoroissa näkyi uudelleen nousupaineita. Suomen Pankki nosti joulukuussa lyhyitä markkinakorkoja ohjaavan huutokauppakoron puolella prosenttiyksiköllä 5.5 prosenttiin. Toimenpide otettiin myönteisesti vastaan markkinoilla: pitkät korot laskivat hieman ja korkoero ulkomaihin nähden kapeni samalla kun valuuttamarkkinat pysyivät rauhallisina.

Samoilla perusteilla kuin markkinoita ohjaavaa huutokauppakorkoa nostettiin Suomen Pankin johtokunta ehdotti pankkivaltuustolle peruskoron nostoa puolella prosenttiyksiköllä. Ehdotus pohjautui siihen, että vaikka peruskorolla ei enää ole rahoitusmarkkinoiden ohjaamisen kannalta suurtakaan merkitystä, sillä on edelleen signaaliarvoa. Johtokunta ei myöskään nähnyt perustelluksi asettaa peruskorkosidonnaisia saatavia erityisasemaan suojaamalla niitä yleiseltä korkokehitykseltä. Pankkivaltuusto ei hyväksynyt esitystä. Tekemällä peruskoron nostoa koskevan esityksen, jonka läpimeno oli epävarma, johtokunta halusi selkeyttää vastuunjakoa rahapolitiikan päätöksenteossa ja lisätä avoimuutta.

Tähänastinen maltillinen hintakehitys on hyvä lähtökohta rahapolitiikan tavoitteelle vakiinnuttaa inflaatio 2 prosenttiin vuodesta 1995 lähtien. Hintavakauden säilyminen sekä hintaodotusten ja niihin liittyvien pitkien markkinakorkojen kehitys riippu-

vat valtiontalouden tervehdyttämisenäkymistä ja hyvin suurelta osin jo tehdyistä palkkasopimuksista, meneillään olevista ja syksyn 1995 palkkasopimusneuvotteluista sekä kevään 1995 kantohintaratkaisusta. Jos taloudessa riittää malttia sopia tulokorotuksista sillä tavalla, että se edistää hintavakautta, markkinakorot pysyvät kohtuullisina, talouskasvu voi jatkua häiriöttömänä ja työllisyys parantua.

Suomen EU:hun liittymisestä seuraa uudet tavoitteet talouspolitiikalle. Tavoitteet – eritoten valtiontalouden tasapainottamistavoite – ovat täysin sopusoinnussa niiden vaatimusten kanssa, joita Suomella on omista lähtökohdistaankin. Suomi samoin kuin muut uudet EU-jäsenmaat laativat lähiaikoina ns. talouspoliittisen lähentymisohjelman talous- ja rahaliiton (EMU) kolmanteen vaiheeseen siirtymistä varten. Ohjelma perustuu Maastrichtin sopimuksessa määriteltyihin lähentymiskriteereihin, jotka koskevat julkisen talouden velkaa, inflaatiota, valuuttakursseja ja pitkää korkoa.

Lähentymisohjelma tulee olemaan merkittävä talouspoliittinen asiakirja, jolla viestitetään paitsi omaehtoista talouden tervehdyttämishalua myös sitoutumista Euroopan unionin yhteisiin talouspoliittisiin pelisääntöihin. Inflaation ja korkojen suhteen Suomella näyttäisi olevan hyvät mahdollisuudet selviytyä EMU:n kolmanteen vaiheeseen ensimmäisten maiden joukossa. Sen sijaan julkisen talouden velkaantumisen hidastaminen tavoitteita vastaavaksi kestää useita vuosia.

Suomen Pankki allekirjoitti EU-jäsenyyteen liittyvät EU-maiden keskuspankkien väliset Euroopan valuuttajärjestelmää (European Monetary System, EMS) ja lyhyen aikavälin rahoitustuen järjestelyä (Short-Term Monetary Support, STMS) koskevat sopimukset joulukuussa. Sopimukset tulivat voimaan 1.1.1995. EMS-yhteistyön tarkoituksena on edistää vakaata raha- ja valuuttamarkkinakehitystä. Tässä yhteydessä Suomella ei vielä ollut edellytyksiä liittyä Euroopan unionin valuuttakurssimekanismiin (Exchange Rate Mechanism, ERM). Markan arvon kiinnittäminen lähinnä Saksan markan ympärille rakentuvaan ERM-järjestelmään edellyttää parempaa kokonaistasapainoa, ts. vaihtotaseen, hintakehityksen ja työllisyystilanteen parempaa samanaikaista tasapainottumista.

Taloudellinen kehitys

Suomen kansantalouden toipuminen lamasta muuttui noususuhdanteeksi vuonna 1994. Viime vuosina jyrkästi supistunut kotimainen kysyntä kääntyi kasvuun. Yritysten ja kotitalouksien luottamusta suhdannenäkymien paranemiseen lisäsivät osaltaan odotus EU-jäsenyyden toteutumisesta ja sen varmistuminen syksyllä.

Talouden tasapaino parani samalla kun kokonaistuotannon kasvu nopeutui ja nousi 4 prosenttiin (kuvio 1). Yritykset ja kotitaloudet vähensivät edelleen velkojaan, vaihtotase oli selvästi ylijäämäinen, ja inflaatio hidastui. Sen sijaan työttömyysaste aleni vain vähän, ja valtiontalouden alijäämä syveni. Vuoden lopulla tehdyt palkkasopimukset vahvistivat inflaatio-odotuksia, ja erityisesti pitkän aikavälin inflaatiopaineet näyttivät olevan kasvussa.

Kansainvälinen talous elpyi

Vuoden aikana teollisuusmaiden talouden kasvu varmistui. Tuotanto lisääntyi OECD-maissa lähes 3 % (kuvio 2). Erityisesti Länsi-Euroopan talouskasvu vahvistui selvästi vuoden 1994 kuluessa. Kasvua vauhdittivat vuonna 1993 tapahtunut korkojen lasku sekä kuluttajien ja yritysten kohentunut luottamus talouden elpymiseen. Kokonaistuotannon kasvua vahvistivat varsinkin varastojen lisäys sekä vuoden loppua kohti myös yritysten investointien lisäänty-

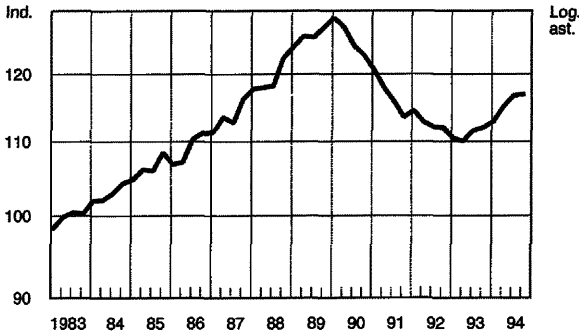
minen. Yhdysvalloissa talouden kasvu läheni neljää prosenttia ja tuotantokapasiteetti oli monen vuoden kasvun jälkeen lähes täydessä käytössä. Japanin talous alkoi elpyä vain hitaasti kotimaisen kysynnän ja julkisten investointien avulla. Sen sijaan muiden Aasian maiden talouskasvu jatkui edelleen huomattavana ja kokonaistuotanto kasvoi noin 8 % edellisvuotisesta. Tuotanto kääntyi nousuun muissa Itä-Euroopan maissa mutta Venäjällä se supistui noin 15 %. Tuotannon elpyminen teollisuusmaissa näkyi maailmankaupan määrän voimakkaana, arviolta 8 prosentin kasvuna vuonna 1994.

Suuret julkisen sektorin alijäämät pakottivat useimmat teollisuusmaat tehostamaan toimenpiteitä vajeiden pienentämiseksi. Ainoastaan Japani lisäsi julkisia menoja tuntuvasti samalla kun se laski lyhyitä korkoja. Inflaatiopaineiden hillitsemiseksi mm. Yhdysvallat ja Iso-Britannia kiristivät rahapolitiikkaa. Yhdysvaltojen keskuspankki nosti korkoja useaan otteeseen helmikuusta 1994 lähtien.

Kysynnän voimistumisen myötä suhdanneherkkien raaka-aineiden, kuten metallien, sellun ja sahatavaran, maailmanmarkkinahinnat kallistuivat tuntuvasti. Kun pitkän aikavälin inflaatiopaineet noususuhdanteessa pyrkivät lisääntymään, useissa maissa oli epävarmuutta siitä, pystytäänkö talouspolitiikalla estämään inflaation nopeutuminen. Epävarmuus lisäsi osaltaan pitkien korkojen nousua. Pitkät korot nousivat tuntuvasti teollisuusmaissa

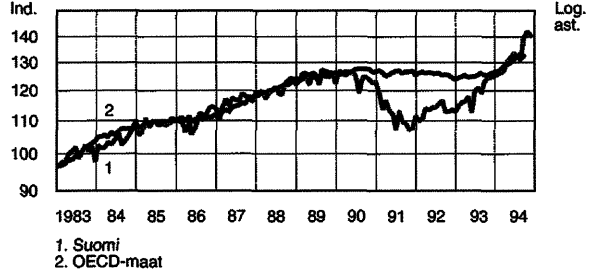
Kuvio 1.
BRUTTOKANSANTUOTE

Määrä, 1983 = 100

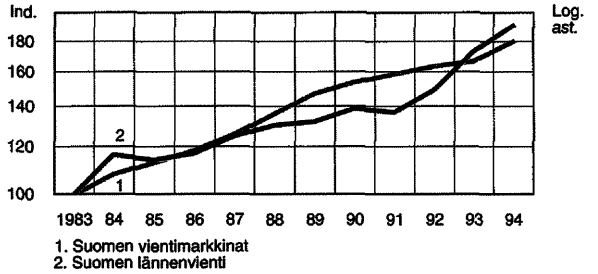

Kuvio 2.
TALouden KEHITYS SUOMESSA JA
KANSAINVÄLISESTI

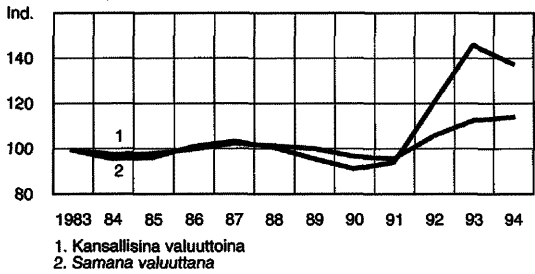
Teollisuustuotanto
Määrä, 1983 = 100

Suomen vientimarkkinat ja lännenvienti
Määrä, 1983 = 100

Teollisuuden suhteelliset yksikkötyökustannukset,
14 maata/Suomi
Indeksi, 1983 = 100

helmikuusta 1994 lähtien. Kun inflaatiovauhti kuitenkin vuoden 1994 aikana hidastui useissa maissa, Saksa ja eräät muut Manner-Euroopan maat laskivat lievästi lyhyitä korkoja. Valuuttamarkkinoilla Yhdysvaltain dollari heikentyi suhteessa keskeisiin valuuttoihin niin Euroopassa kuin Aasiassa. Jeni vahvistui yli 8 % dollarin suhteen edellisvuodesta. Leveistä vaihteluväleistä huolimatta Euroopan unionin valuuttakurssimekanismin (Exchange Rate Mechanism, ERM) keskeiset valuutat poikkesivat keskuskursseistaan enintään noin 4 % vuoden 1994 aikana. Ruotsin valtiontalouden ongelmat näkyivät paineena sekä korkoja että kruunun kurssia kohtaan. Suhteessa Suomen markkaan Ruotsin kruunu heikkeni yli 8 % vuonna 1994 edellisvuoteen nähden.

Vienti suuntautui perinteisille markkinoille

Suomen tavaraviennin määrä kasvoi 13.6 % (kuvio 2). Vienti lisääntyi eniten metsäteollisuudessa, eli 13.7 %. Myös metalli- ja koneteollisuuden tuotteita vietiin runsaasti, 12.7 % enemmän kuin 1993.

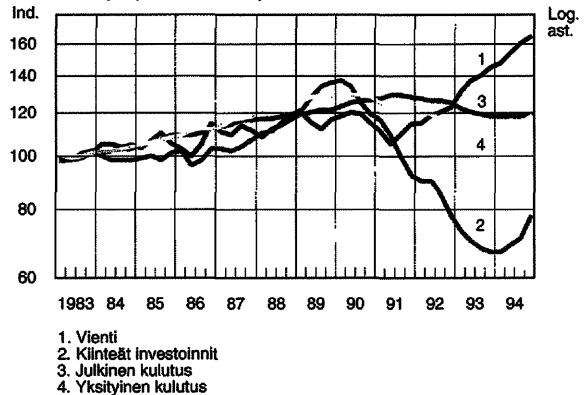
Viennin markkinaosuudet kasvoivat edelleen hyvän kilpailukyvyn ansiosta. Alueittain tarkasteltuna vienti kasvoi EU-maihin 14.0 % ja EFTA-alueelle 13.0 % edellisvuotisesta. Vienti Yhdysvaltoihin kasvoi myös tuntuvasti. Risteilyalustoimitusten arvo oli kolmanneksen suurempi kuin vuonna 1993. Viennin kasvu Kaukoitään hidastui edellisvuosien poikkeuksellisesta vauhdista. Itä-Euroopan ja Venäjän osuus Suomen viennistä kääntyi nousuun ja oli 11.4 % koko viennin arvosta; tosin osa viennistä oli välityseli transitkauppaa.

Suomen viennin kannalta tärkeiden raaka-ainneiden ja niihin perustuvien tuotteiden maailmanmarkkinahinnat nousivat tuntuvasti keväästä lähtien. Valuuttamääräiset vientihinnat nousivat 8.2 % vuonna 1994, mutta markan vahvistumisen vuoksi markkamääräiset hinnat nousivat vain 1.5 %.

Suomen teollisuuden hintakilpailukyky pysyi erittäin hyvänä. Työvoimakustannukset nousivat lähes yhtä paljon kuin kilpailijamaissa, mutta työn tuottavuuden huomattava paraneminen alensi yksikkötyökustannuksia. Markan vahvistumisesta huolimatta yksikkötyökustannuksilla mitattu hintakilpailukyky oli 50.5 % parempi kuin ennen vuoden 1991 devalvaatiota.

Kuvio 3.
KESKEISET KYSYNTÄERÄT

Määrä, 1983 = 100, kahden neljänneksen liukuva keskiarvo merkittynä jälkimmäisen neljänneksen kohdalle

Kotimainen kysyntä kääntyi nousuun

Viennin jo useita vuosia jatkuneen ripeän kasvun ja talouden tasapainottumisen vaikutukset näkyivät vuonna 1994 myös kotimaisessa kysynnässä. Vuodesta 1991 lähtien jyrkästi laskeneet investoinnit kääntyivät kasvuun, ja myös yksityinen kulutus alkoi lisääntyä (kuvio 3).

Teollisuuden investointimahdollisuudet parainivat selvästi vuonna 1994. Tuotantokapasiteetin käyttöaste nousi aikaisempien korkeasuhdanteiden tasolle; metsäteollisuuden kapasiteetin käyttöaste oli 93 % ja metalliteollisuuden kapasiteetista oli käytössä arviolta 88 %. Teollisuusyritysten tulorahoitus lisääntyi nopeasti, ja kun osa yrityksistä

hankki myös lisää osakepääomarahoitusta, väheni velkaantuminen selvästi (kuvio 4). Teollisuuden kiinteät investoinnit kasvoivat 25 %. Investointien määrä oli kuitenkin edelleen vähäinen, eikä teollisuuden tuotantokapasiteetti niin ollen sanottavasti lisääntynyt.

Lähinnä vain kotimarkkinoilla toimivien yritysten rahoitusrakenne koheni myös, mutta selvästi teollisuutta hitaammin. Vaikka velkakanta – osittain luottotappioiden takia – pieneni 1980-luvun suurista luvuista, oli velkaantuneisuus edelleen useilla aloilla toiminnan laajentamisen esteenä (kuvio 4). Lisäksi varsinkin palvelualoilla kapasiteetti oli edelleen vajaakäytössä ja kannattavuus sen takia heikkoa. Kotimarkkinayritysten investoinnit lisääntyivät vain vähän edellisestä vuodesta.

Kotimainen kehitys

	keskimäärin				
Vienti	2.4	-6.6	10.0	16.7	11.4
Yksityiset investoinnit	-2.1	-23.1	-19.6	-18.9	6.9
Yksityinen kulutus	1.8	-3.6	-4.9	-3.9	2.0
Kotimainen kokonaiskysyntä	1.6	-8.3	-5.6	-6.0	3.5
– siitä julkinen	2.1	2.1	-2.2	-6.9	-1.4
Tuonti	3.3	-11.7	1.1	0.7	11.8
BKT	1.4	-7.1	-3.6	-1.6	3.9
muutos, %					
Ansiotaso	7.2	6.4	1.9	0.7	1.6
Yksikkötyökustannukset	5.2	8.0	-2.1	-4.1	-1.3
Viennin yksikköarvoindeksi	2.8	0.3	6.3	5.1	1.7
Tuonnin yksikköarvoindeksi	1.6	2.3	10.5	12.4	-2.8
Kuluttajahinnat	4.8	4.3	2.9	2.2	1.1
– joulukuu – joulukuu	..	4.1	2.3	1.5	1.6
Pohjainflaatio	1.3	4.1	2.9	2.6	1.3
– joulukuu – joulukuu	..	3.4	2.6	2.5	1.0
Työttömyysaste, %	7.1	7.6	13.1	17.9	18.4
% bruttokansantuotteesta					
Bruttoinvestoinnit	23.2	20.5	16.7	14.6	16.8
Bruttosäästäminen	20.3	15.1	12.1	13.6	17.9
Vaihtotase = rahoitusjäämä	-2.8	-5.4	-4.6	-1.0	1.1
– yrityssektori	-3.8	-5.8	-3.0	1.4	3.1
– rahoituslaitokset	0.4	0.5	-0.1	1.1	0.9
– kotitaloudet	-0.7	1.1	4.2	4.1	2.7
– julkinen sektori	1.3	-1.3	-5.7	-7.7	-5.6
Ulkomainen nettovelka	27.4	35.5	48.2	55.1	50.2

Optimistisemmiksi muuttuneet odotukset tulevasta tulokehityksestä käänsivät kotitalouksien kulutuksen hienoiseen kasvuun vuoden 1993 lopulta lähtien. Vaikka verotuksen kiristäminen keväällä ja arvonnäisäveroon siirtyminen supistivat käytettävissä olevia reaalisia tuloja, kasvoi kulutus lievästi vuoden 1994 aikana. Kotitaloudet vähensivät näin ollen selvästi säästämistään (kuvio 5). Kulutuksen määrä lisääntyi 2 % ja käytettävissä oleva tulo supistui 1.3 % edellisvuotisesta. Erityisen paljon kasvoivat kestokulutushyödykkeiden hankinnat.

Asuntorakentaminen väheni edelleen. Asuntokauppaa hillitsivät kotitalouksien varovaisuus velanotossa, markkinakorkojen nousu ja epävarmuus asuntolainojen korkojen kehityssuunnasta. Vähäinen kysyntä näkyi myös asuntojen hinnoissa, jotka nousivat vuoden 1994 aikana 2 % ja pitivät uustuotannon kannattavuuden alhaisena. Asuntoinvestointien määrä pieneni 2 %.

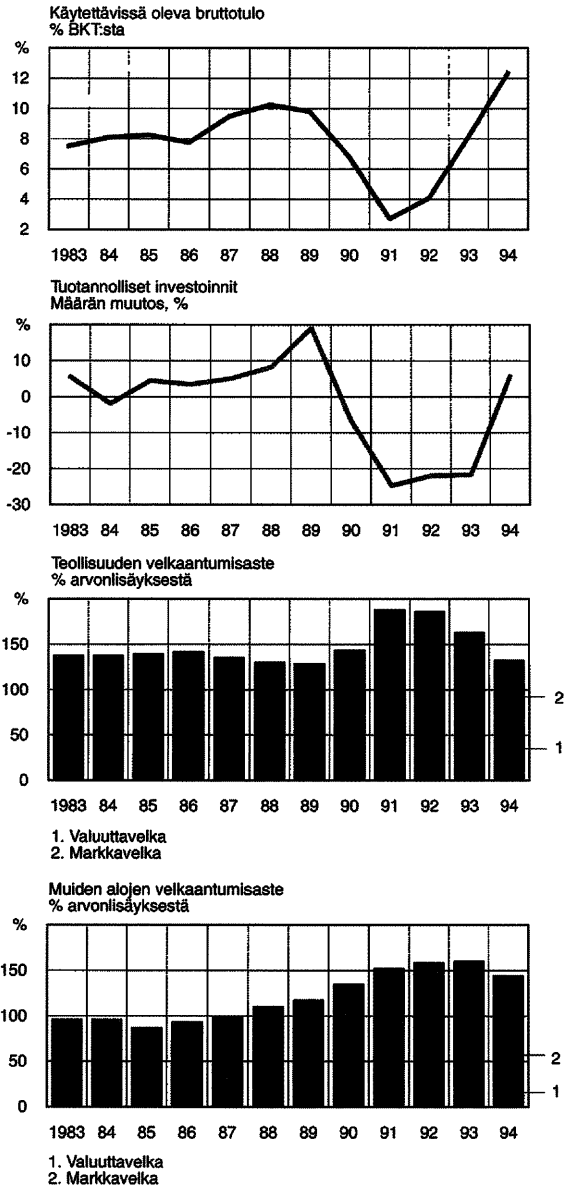
Tuotanto kasvoi – työllisyys heikkoa

Taloudellista kehitystä leimasi edelleen myös tuotannon kaksijakoisuus. Teollisuudessa tuotannon määrä kasvoi keskimäärin 12 % ja oli jo suurempi kuin lamaa edeltäneenä huippuvuonna 1989. Muun talouden tuotanto alkoi vuonna 1994 hitaasti kasvaa, mutta tuotannon määrä jäi vielä noin 10 % pienemmäksi kuin suhdannehuipussa vuonna 1990.

Teollisuuden osuus kokonaistuotannosta nousi 24 prosenttiin, minkä suuruinen se oli viimeksi 1970-luvun puolivälissä. Tuotannon kasvu oli edelleen nopeinta viettiin suuntautuvilla toimialoilla. Metsä- ja metalliteollisuudessa kasvu jatkui jo toista vuotta yli 10 prosentin vuosivauhtia. Loppuvuodesta kasvu tosin hidastui, mihin vaikutti yhä useammassa yrityksissä puute tuotantokapasiteetista. Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliiton syyskuussa 1994 tekemän kyselyn mukaan kapasiteetin riittämättömyys oli esteenä tuotannon laajentamiselle 20 prosentilla yrityksistä. Pääasiassa kotimarkkinoille suuntautuvilla teollisuusaloilla tuotanto lisääntyi kotimaisen kysynnän elpymisen myötä. Tekstiili-, elintarvike- ja rakennusaineteollisuudessa myös vienti kasvoi tuntuvasti.

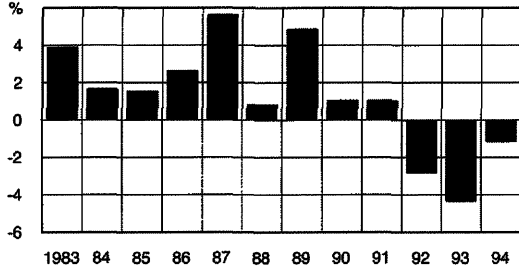
Pitkään lamassa olleilla palvelualoilla tuotanto kasvoi 4 % vuonna 1994. Viennin kasvu lisäsi kuljetustoimintaa sekä metsätalouden ja energian tuo-

Kuvio 4.
YRITYSSEKTORI

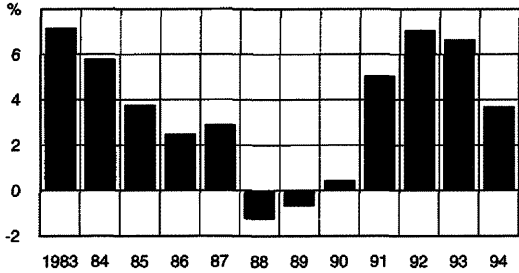

Kuvio 5.
KOTITALOUSSEKTORI
(ml. voittoa tavoittelemattomat yhteisöt)

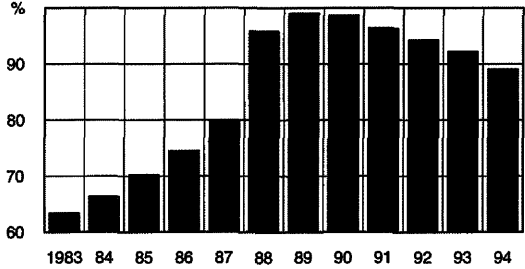
Käytettävissä oleva reaaliulo
Muutos, %

Nettosäästäminen
% käytettävissä olevasta nettotulosta

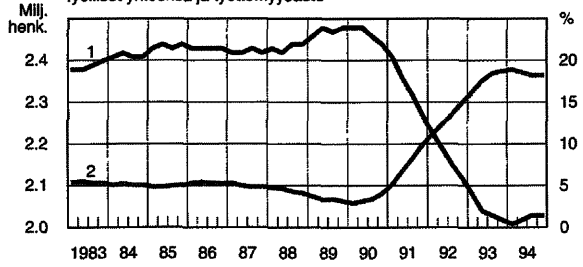

Velat
% käytettävissä olevasta nettotulosta

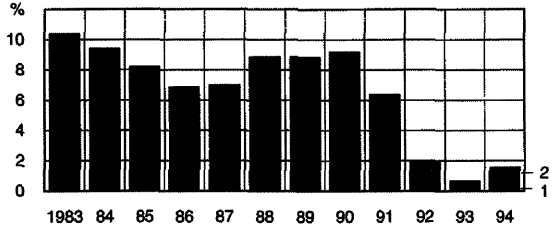
Kuvio 6.
TYÖMARKKINAT, PALKAT JA HINNAT

Työlliset yhteensä ja työttömyysaste

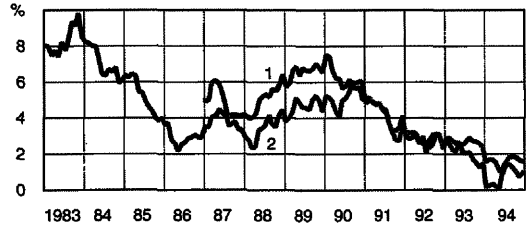
1. Työlliset yhteensä, mlj. henkeä
2. Työttömyysaste, %

Ansiotaao
Muutos, %

1. Sopimuspalkat
2. Liikumät

Inflaatio
Hintojen muutos edellisen vuoden vastaavasta kuukaudesta, %

1. Kuluttajahinnat
2. Pohjaininflaatio

tantoa. Rakennustuotanto sen sijaan väheni edelleen. Julkisten menojen supistuminen näkyi julkisten palvelujen selvänä vähenemisenä. Vuoden 1993 jälkipuoliskolla kasvuun lähtenyt kokonaistuotanto oli vuonna 1994 edellisvuotista 3.9 % suurempi (kuvio 1). Vuoden 1993 loka-joulukuusta vuoden 1994 loka-joulukuuhun kasvu oli 4.4 %.

Tuotannon kasvu ja kasvun laajeneminen kotimaassa kohensivat hienokseltaan työllisyystilannetta (kuvio 6). Teollisuuden työntekijöiden määrä lisääntyi selvästi kesän jälkeen, ja työllisiä oli vuoden lopulla lähes 18 000 enemmän kuin vuotta aiemmin. Myös julkinen sektori ja rakennusala työllistivät hieman edellisvuotista enemmän. Työvoima supistui edelleen yksityisillä palvelualoilla. Kaiken kaikkiaan työllisten määrä lisääntyi 40 000:lla.

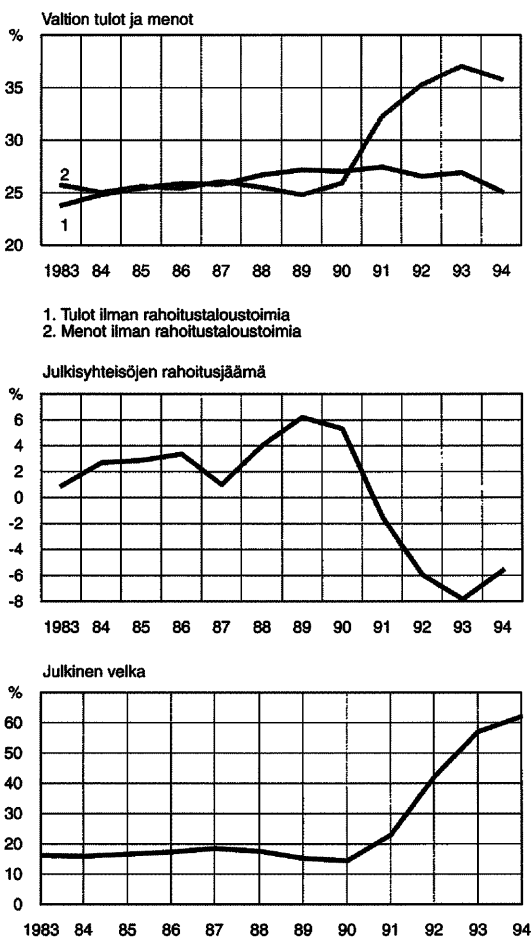
Työttömyysaste oli vuonna 1994 keskimäärin 18.4 %. Joulukuussa 1994 työttömänä oli 427 000 henkeä eli noin 8 % vähemmän kuin vuotta aiemmin. Kauan vaikeana jatkuneen työllisyystilanteen takia pitkäaikaistyöttömiä oli jo 142 000 eli 30 % työttömistä.

Julkisen talouden alijäämä pysyi suurena

Valtiontalouden velkaongelman vuoksi julkisten menojen hillintä oli edelleen finanssipolitiikan keskeinen tavoite. Vuonna 1994 valtion menoja supistettiin säästölaeilla noin 12 mrd. markkaa. Tähän sisältyy myös aiemmin päätettyjen yksivuotisia voimassa olleiden säästölakien jatkaminen. Toisaalta työttömyydestä aiheutuneet valtion menot kasvoivat edelleen nopeasti; työttömyyskorvausmenojen kasvu tosin pysähtyi, mutta rahoitusta nuorten ja pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen lisättiin tuntuvasti. Valtion velan nopea kasvu lisäsi korkomenoja noin neljänneksen. Valtiontalouden kokonaismenot (pl. finanssijoitukset) kasvoivat reaalisesti hieman.

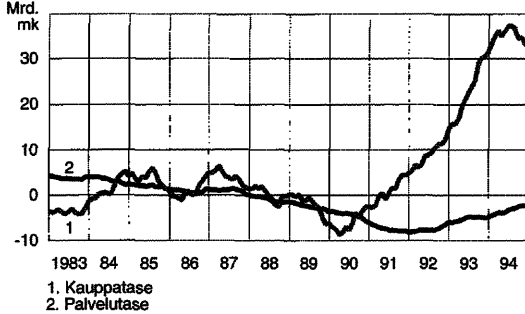
Valtion kokonaisverokertymiä lisäsi lähinnä se, että vuonna 1994 ei maksettu veronpalautuksia. Liikevaihtoveron korvaaminen arvonnäköverolla 1.6.1994 alkaen siirsi välillisen verotuksen painopistettä kulutuksen verottamisen suuntaan. Arvonnäköverojärjestelmään siirtyminen poisti välillisen veron yrittäjätoiminnan kiinteiltä investoinneilta. Uudistuksella ei ollut kuitenkaan merkittävää vaikutusta verokertymään. Ympäristö- ja haittaveroluonteisten valmis-

Kuvio 7.
JULKINEN TALOUS
(% BKT:sta)

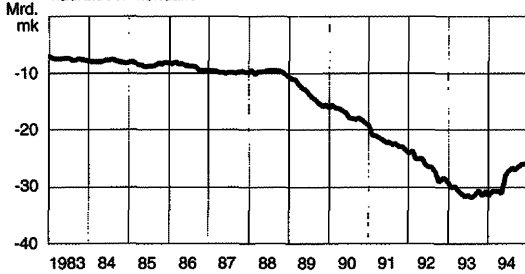

**Kuvio 8.
ULKOINEN TASAPAINO**

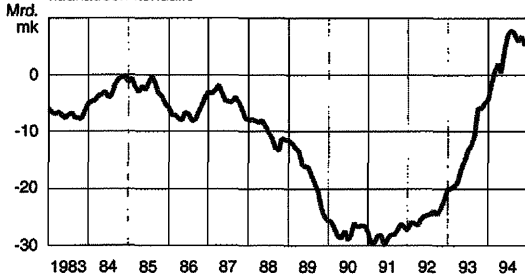
Kauppataase ja palvelutase
12 kuukauden liukuva summa merkittynä viimeisen
kuukauden kohdalle

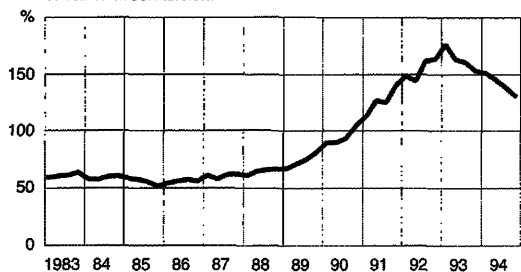
Tuotantontekijäkorvausten ja tulonsiirtojen tase
12 kuukauden liukuva summa merkittynä viimeisen
kuukauden kohdalle

Vaihtotase
12 kuukauden liukuva summa merkittynä viimeisen
kuukauden kohdalle

Ulkomainen nettovelka
% vaihtotaseen tuloista

teverojen korotukset sen sijaan lisäsivät jonkin ver-
ran verotuloja.

Valtiontalouden tuloalijäämä (tulot miinus me-
not pl. rahoitustaloustoimet) oli 55 mrd. markkaa,
eli noin 6 mrd. markkaa suurempi kuin vuonna
1993. Pankkituki, lainananto ja muut finanssisijoi-
tukset olivat 10 mrd. markkaa, joten nettorahoitus-
tarve nousi 65 mrd. markkaan.

Markan vahvistuminen hidasti valtion velan
kasvua – valuuttavelan osuus oli vuoden lopussa 56 %
velasta – mutta velkaantuneisuus (velka/bruttokan-
santuote) lisääntyi silti nopeasti.

Kuntien valtionapujen supistaminen pakotti
kunnat vähentämään edelleen menojaan. Menoja
vähennettiin mm. kunta-alan tulosopimukseen sisäl-
tyvillä henkilöstömenojen säästöillä. Koko julkisen
kulutuksen määrä supistui 0,4 % ja investointien run-
saat 8 %. Normaalisti vuoden 1994 loppuun ajoit-
tuvien veronpalautusten siirtyminen vuoden 1995
puolelle lisäsi myös kuntien verotuloja. Kuntien ra-
hoitusasema parani toisena vuonna peräkkäin, mikä
näkyi kuntien velkaantumisen vähenemisenä.

Sosiaaliturvamaksujen korotukset ja menojen
kasvun rajoittaminen lisäsivät selvästi sosiaaliturva-
rahastojen rahoitusylijäämää. Koko julkisen sekto-
rin rahoitusaliäämä pieneni 5,6 prosenttiin brutto-
kansantuotteesta (kuvio 7). Julkisen sektorin brutto-
velka oli vuoden lopussa 62 % bruttokansantuottes-
ta. Suomen julkisen sektorin tasapaino oli siten
huonompi kuin Maastrichtin sopimuksen lähenty-
misperusteissa – alijäämä enintään 3 % ja velka enin-
tään 60 % bruttokansantuotteesta – on asetettu ta-
voitteeksi.

Vaihtotase ylijäämäinen

Vuonna 1994 kauppataaseen ylijäämä nousi 33,6 mrd.
markkaan, mikä oli 2,5 mrd. markkaa suurempi kuin
vuonna 1993 (kuvio 8). Vuoden jälkipuolella ylijää-
män kasvua hidasti tuonnin voimistuminen. Vuoden
1995 alussa voimaan tullut EU-jäsenyys vaikutti ul-
komaankaupan tilastointiin siten, että vuodelle 1994
kirjattiin tuontia noin 3 mrd. markkaa normaalia
enemmän ja vientiä vastaavasti vajaa 1 mrd. mark-
kaa enemmän.¹ Vanhalla tilastointitavallakin ilmais-
tuna tuonti kasvoi vuonna 1994 edelleen nopeam-

¹ Kaikki ennen vuoden 1994 päättymistä tapahtuneet vienti- ja tuontitoi-
mitusten tullaukset kirjattiin vuoden 1994 ulkomaankauppaan. Tämä
menettely pienensi kauppaja vaihtotaseen ylijäämiä.

min kuin kokonaistuotanto. Osittain tuontiosuuden suuruuteen vaikutti se, että kasvu painottui aloille, joiden tuotannossa tuonnin osuus on keskimääräistä suurempi. Yritykset myös täydensivät raaka-aine- ja tuotantotarvikevarastojaan.

Maailmanmarkkinahintojen nousu keväästä alkaen nosti erityisesti metsäteollisuustuotteiden hintoja ja paransi vaihtosuhdetta. Tämä lisäsi osaltaan kauppataseen ylijäämää. Markan ulkoisen arvon vahvistuminen vuoden puolivälin jälkeen vaimensi kuitenkin selvästi markkamääräisten vientihintojen nousua ja alensi tuontihintoja.

Vaihtotaseen ylijäämä vuonna 1994 oli 5.6 mrd. markkaa eli 1.1 % bruttokansantuotteesta. Palvelutaseen alijäämä supistui; matkustus- ja kuljetustulot kasvoivat ja palvelumenot pienenivät. Tuotannon tekijäkorvauksia maksettiin ulkomaille nettomääräisesti vähemmän kuin vuonna 1993; dollarin heikkeneminen vähensi korkomenoja ja suomalaisyritysten ulkomaantoiminnan kannattavuuden koheneminen kasvatti suorien sijoitusten tuottoja.

Vaihtotaseen ylijäämässä heijastui ennen kaikkea yksityisen sektorin rahoitusylijäämän kasvu. Yksityisen sektorin investointiaste oli edelleen alhainen ja yritysten tuloskehitys hyvä. Tämä mahdollisti vaihtotaseen paranemisen, vaikka julkisen sektorin alijäämä pysyi edelleen suurena.

Suomen ulkomainen nettovelka supistui vaihtotaseen ylijäämää enemmän. Ulkomainen nettovelka oli vuoden 1994 lopussa 257 mrd. markkaa eli 50 % bruttokansantuotteesta.

Inflaatiopaineet kasvoivat loppuvuodesta

Yksikkötyökustannusten aleneminen ja vakaat tuontihinnat auttoivat kuluttajahintojen nousun pysymistä vaimena (kuvio 6). Vuoden 1993 lopulla ja alkuvuodesta 1994 tehdyt työmarkkinasopimukset nostivat sopimuspalkkoja keskimäärin 0.7 %. Palkankorotuksia oli pääasiassa vientisektorilla. Kun palkkaliikumukset pysyivät edelleen pieninä, palkan-saajien ansiotaso oli vuonna 1994 keskimäärin 1.6 % korkeampi kuin vuonna 1993. Välillisten työvoimakustannusten nousu lisäsi työkustannuksia vajaan prosentin, mutta tuottavuuden kasvun ansiosta yksikkötyökustannukset alenivat 1.3 %; teollisuudessa aleneminen oli 3.3 %.

Vienti- ja tuottajahintojen nousu johtui varsinkin raaka-aineiden ja välituotteiden hintojen noususta. Eniten nousivat sellun, sahatavaran ja metallituotteiden hinnat. Metsäteollisuuden parantunut suhdan-tilanne heijastui myös kantohintojen voimakkaana nousuna. Helmikuussa 1994 tehdyssä puukauppasopimuksessa sovittiin keskikantohinnan noin 8 prosentin nostosta edellisvuotisesta. Vuoden mittaan kantohinnat runsaan kysynnän takia liukuivat yli sopimushinnan, ja vuoden lopulla keskimääräiset kantohinnat olivat viidenneksen edellisvuotisia korkeammat.

Tuontihinnat pysyivät varsin vakaina: tavaroiden tuontihinnat olivat keskimäärin edellisen vuoden tasolla. Markan revalvoituminen esti valuuttamääräisten tuontihintojen selvän nousun välittymisen hintoihin ja kustannuksiin Suomessa.

Yritysten toimintakatteet paranivat ilman hintojen nousun nopeutumista. Pohjainflaatioindikaattori, joka saadaan poistamalla kuluttajahintaindeksistä välillisten verojen, tukipalkkioiden ja asumiseen liittyvien pääomakustannusten vaikutus, nousi vuonna 1994 keskimäärin 1.3 %. Indikaattorin 12 kuukauden muutoksena inflaatio laski vuoden alussa alle 2 prosenttiin; vuoden 1993 joulukuusta vuoden 1994 joulukuuhun muutos oli 1 %. Kuluttajahintaindeksi nousi vuonna 1994 keskimäärin 1.1 % ja joulukuusta joulukuuhun 1.6 %. Julkisen sektorin toimenpiteet nostivat kuluttajahintoja 1 prosenttiyksikön. Suurin vaikutus oli kesäkuun alussa voimaan tulleeseen arvonlisäverotukseen siirtymisellä.

Asuntojen hintojen vuonna 1993 alkanut nopea nousu pääkaupunkiseudulla jatkui vuoden 1994 alkupuolella. Pitkien markkinakorkojen nousu vaimensi kysyntää, ja hintojen nousu pysähtyi kesällä. Koko maassa asuntojen hintojen muutokset olivat vähäisiä; alkuvuodesta hinnat nousivat lievästi mutta vuoden jälkipuolella laskivat.

Helmikuussa 1993 Suomen Pankki asetti rahapolitiikan mitoituksen pohjaksi tavoitteen vakauttaa pohjainflaatioindikaattorilla mitattu hintojen nousu noin 2 prosenttiin vuodesta 1995 eteenpäin. Pohjainflaatio laski alle 2 prosenttiin vuoden 1994 alussa, ja vuoden lopulla hintatilanne oli lähes kaikilta osin vakaa. Yksikkötyökustannusten alenemisen ja markan vahvistumisen vaikutusten voidaan odottaa näkyvän vielä vuoden 1995 puolella. Euroopan unionin jäsenyyteen liittyvä maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden hintojen lasku vaimentaa osaltaan inflaatiota vuoden 1995 alkupuolella. Vuonna 1994

tehtyjen kyselytutkimusten mukaan kuluttajat eivät odottaneet inflaation lähiaikoina juurikaan kiihtyvän. Yritysten inflaatio-odotukset olivat jonkin verran korkeammat.

Vuoden 1994 lopulla ja 1995 alussa tehdyt palkkaratkaisut nostavat ansiotasoa keskimäärin 4 %.

Eniten palkat nousivat vientialoilla. Palkkoja korotettiin myös aloilla, joilla oli vuoden 1995 loppuun asti voimassa olevat palkkasopimukset; menettelyn mahdollisesti sopimuksissa ollut irtisanomislauseke, johon vedoten käytännössä kaikki sopimukset neuvoteltiin uudelleen.

Rahapolitiikka

Talouden ulkoisen tasapainon vahvistuminen mahdollisti vuonna 1994 kotimaisen kysynnän elpymisen. Rahapolitiikan toimintaympäristö oli – suurtyöttömyydestä ja valtiontalouden heikosta tilasta huolimatta – selvästi muutamaa edellisvuotta suotuisampi, kun inflaatio pysyi alhaisena ja valuuttakurssihäiriöt vähäisinä. Pitkien korkojen nousu ulkomailla nosti kuitenkin vastaavia korkoja myös Suomessa. Suomen Pankki piti lyhyitä korkoja alhaisina lähes koko vuoden ja vastusti markan kurssin ylilyöntejä markkinainterventioin. Vuoden lopulla inflaatio-odotusten kasvu ja lähinnä kustannustekijöistä aiheutuvien inflaatiopaineiden lisääntyminen johtivat rahapolitiikan lievään kiristämiseen.

Korkopolitiikka vakaata, valuuttakurssi vahvistui loppuvuodesta

Rahapolitiikka oli varsin vakaata koko vuoden. Peruskorkoa laskettiin helmikuun alusta 0.25 prosenttiyksiköllä 5.25 prosenttiin, ja sen jälkeen korko pidettiin ennallaan (kuvio 9). Lyhimmät markkinakorot ja Suomen Pankin huutokauppakorko olivat alimmillaan maaliskuussa. Tämän jälkeen huutokauppakoron annettiin lievästi nousta markkinapaineiden myötä (kuvio 10). Mahdollisuus keventää

rahapolitiikkaa loppui jo helmikuussa, kun pitkät korot nousivat ulkomaisten korkojen myötä ja valuuttakurssin heikentymiseen oli paineita. Luottamus valuuttakurssiin palautui vasta elokuussa, kun talouspoliittisen linjan uskottavuus ja taloudellinen kehitys olivat selvästi parantuneet. Tällöin myös pitkät markkinakorot alkoivat lievästi laskea.

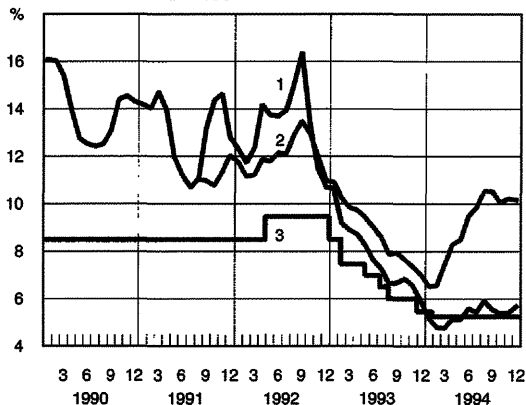
Rahapolitiikka mitoitettiin vuoden 1993 helmikuussa asetetun kahden prosentin inflaatiotavoitteen mukaisesti. Korkopolitiikka voitiin pitää suhteellisen kevyenä, kun kotimaiset inflaatiopaineet pysyivät vähäisinä. Inflaatiokehitys oli jopa jonkin verran arvioitua rauhallisempaa edellisen syksyn maltillisten työmarkkinaratkaisujen ansiosta ja myös siksi, että pitkien markkinakorkojen nousu hidasti kysynnän kasvua ja taittoi varallisuushyödykkeiden hintojen nousun vuoden puolella välissä. Valuuttakurssin vahvistuminen vuoden puolen välin jälkeen vähensi ulkomaankauppahintojen aiheuttamia inflaatiopaineita. Päinvastoin kuin edellisenä vuonna kurssin vahvistumispainetta ei enää purettu lyhyiden korkojen laskuun. Koska talouskasvu oli päässyt hyvään vauhtiin, inflaation kiihtymisen todennäköisyys kasvoi. Lyhyitä korkoja nostettiin joulukuussa inflaatio-odotusten ja kustannuspaineiden vahvistumisen vuoksi.

Rahapolitiikan mitoitus perustui taloudellista kehitystä koskevan ennusteen ohella useisiin talouden tilaa kuvaaviin indikaattoreihin. Ne kuvaavat talouden toimeliaisuuden kehitystä, inflaatiota sekä ra-

hatalouden ja rahoitusmarkkinoiden tilaa. Indikaattoreita seurattiin hyvin laaja-alaisesti, mutta edellytyksiä määrittää ja ottaa käyttöön täsmällinen, julkinen välitavoite ei kuitenkaan ollut.

Markan annettiin kellua suhteellisen vapaasti. Voimakkaita vaihteluita molempiin suuntiin pyrittiin hillitsemään interventioilla, mutta kurssin valtavirtaan ei puututtu. Tammikuussa ja syksyllä markkaa estettiin vahvistumasta liikaa, kun taas markan heikkenemistä hillittiin keväällä (kuvio 11). Reaalinen valuuttakurssi oli alkuvuodesta poikkeuksellisen heikko ja viennin hintakilpailukyky vastaavasti erittäin vahva. Tästä syystä markan kovin jyrkkää heikkenemistä pyrittiin hillitsemään keväällä usean kuukauden ajan, koska markan arvioitiin vahvistuvan pidemmällä aikavälillä. Markka vahvistuikin tuntuvasti elokuusta lähtien koko loppuvuoden.

Kuvio 9.
KESKEISIÄ KORKOJA

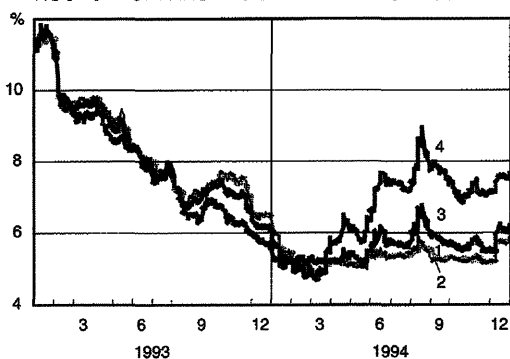
1. 3 kuukauden heliborkorko
2. Valtion 10 vuoden obligaatiokorko
3. Suomen Pankin peruskorko

Rahapolitiikkaa kiristettiin Yhdysvalloissa ja useissa Euroopan maissa

Kansainvälisten korkojen aiempi myönteinen kehitys taitui helmikuun alussa, kun Yhdysvaltain keskuspankki ilmoitti kiristävänsä rahapolitiikkaa inflaation kiihtymisen pelossa. Yhdysvaltain kokonaistuotanto oli kasvanut vuoden 1993 viimeisellä neljänneksellä ennakkotietojen mukaan vuositasoin kasvuksi korotettuna peräti 7.5 prosenttia. Keskuspankki nosti ns. fed funds -korkoa eli pankkien välistä yön yli -korkoa 0.25 prosenttiyksiköllä 3.25 prosenttiin. Tämä synnytti odotuksia uusista rahapolitiikan kiristyksistä ja lyhyiden markkinakorkojen noususta sekä dollarimääräisten arvopapereiden hintojen laskusta. Siirtyminen rahapolitiikan kiristysvaiheeseen Yhdysvalloissa laukaisi voimakkaan joukkolainojen sopeutuksen kaikilla markkinoilla, ja pitkät markkinakorot lähtivät tasaiseen nousuun sekä Yhdysvalloissa että Euroopassa. Myös Bundesbankin odotettiin hidastavan rahapolitiikan keventämistä. Jyrkimmin korot nousivat niissä Euroopan maissa, joilla on suuri valtiontalouden alijäämä, huono inflaatiohistoria ja paranevat suhdannenäkymät. Pitkät korot nousivat etenkin Suomessa ja Ruotsissa, mutta myös Välimeren maissa ja Englannissa.

Pitkät korot nousivat Saksassa noin yhden prosenttiyksikön kevään aikana. Bundesbank kevensi

Kuvio 10.
HUUTOKAUPPAKORKO JA HELIBORKORKOJA

1. Huutokauppakorko
2. 1 kuukauden heliborkorko
3. 3 kuukauden heliborkorko
4. 12 kuukauden heliborkorko

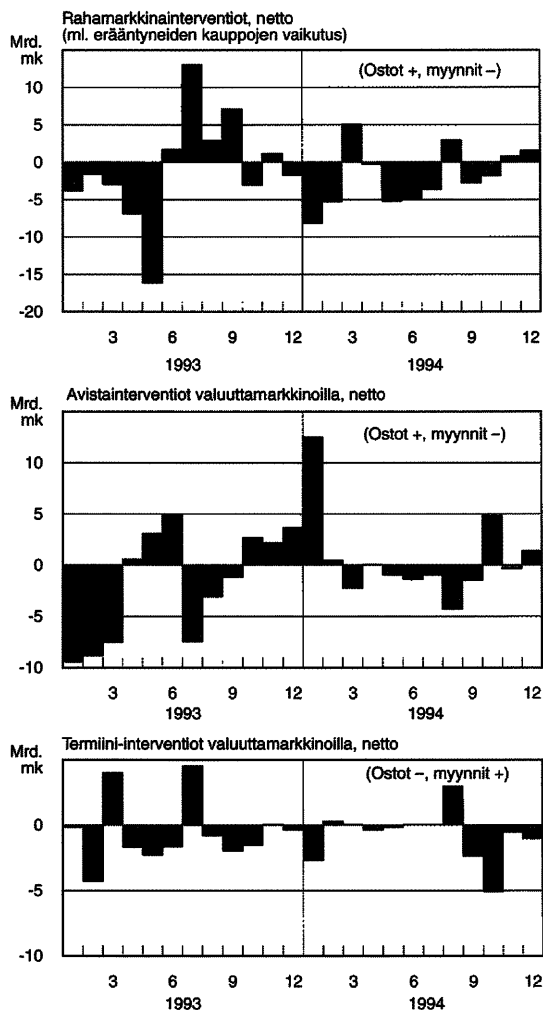
kuitenkin edelleen rahapolitiikkaansa, koska inflaatio hidastui ja sen odotettiin pysyvän hitaana lähivuosinakin. Monissa pienemmissä Euroopan maissa korot nousivat vielä enemmän. Pienillä markkinoilla markkinaosapuolia on vähän ja muutamien suursijoittajien toimet vaikuttavat merkittävästi korkoihin. Suomessa ja Ruotsissa 10 vuoden korot nousivat 3 prosenttiyksikköä. Toukokuussa nousu tilapäisesti pysähtyi. Tammi–huhtikuussa ulkomaalaiset myivät nettomääräisesti valtion markkamääräisiä joukkolainoja runsaan 5 mrd. markan arvosta takaisin Suomeen. Pitkien, 10 vuoden korkojen ero Suomen ja Saksan välillä kasvoi kevään aikana alle prosenttiyksiköstä kolmeen (kuvio 12).

Yhdysvaltain keskuspankki korotti maaliskuussa fed funds -korkoa kahteen otteeseen 0.25 prosenttiyksiköllä. Toukokuulle ajoittunut sekä diskonttokoron että fed funds -koron nosto 0.50 prosenttiyksiköllä sai markkinakorot nousemaan uudelleen Yhdysvalloissa ja Euroopassa. Tässä vaiheessa myös Euroopan talouskasvun käynnistymisen oli varmistunut, mikä osaltaan vaikutti markkinakorkojen nousuun. Suomen ja Ruotsin korot nousivat jälleen Saksan korkoja enemmän. Sijoittajan kannalta Suomen ja Ruotsin maariskiä kasvattivat mm. Ruotsin ja Suomen valtiontalouden ongelmat, Ruotsin eduskuntavaalitaistelu sekä kiistelyt liittymisestä Euroopan unioniin (EU). Vuoden puolivälin jälkeen Suomen korko- ja valuuttakurssikehitys irtaantui jossakin määrin Ruotsin kehityksestä Suomen parantuneiden talousnäkömien ansiosta (kuvio 13).

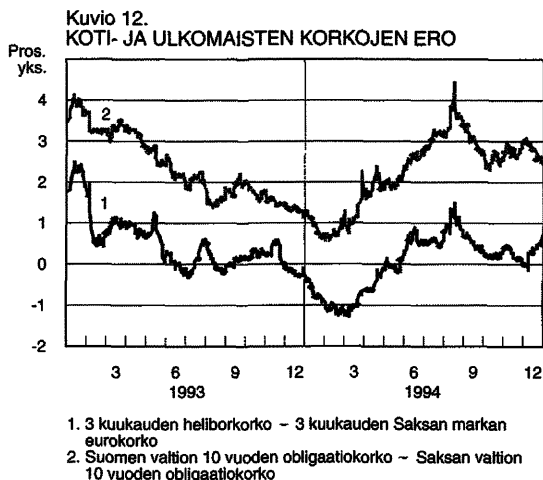
Elo-syyskuussa Yhdysvaltain keskuspankin lisäksi Ruotsin, Englannin ja Italian keskuspankit kiristivät rahapolitiikkaansa lievittääkseen inflaatiopaineita. Myös Saksan pitkät korot alkoivat uudelleen nousta. Syyskuun puoliväliin mennessä sekä Yhdysvaltain että Saksan 10 vuoden korot olivat nousseet vuoden alusta 2 prosenttiyksikköä. Saksan talous kääntyi vuoden kuluessa hitaaseen mutta varmaan nousuun.

Ruotsin keskuspankki nosti repo-korkoaan uudestaan lokakuussa ja joulukuussa, kun inflaatiopaineet voimistuivat. Yhdysvaltain keskuspankki nosti sekä diskonttokorkoa että fed funds -korkoa 0.75 prosenttiyksiköllä 4.75 prosenttiin ja 5.5 prosenttiin marraskuussa. Englannin keskuspankki nosti peruskorkoa 0.5 prosenttiyksiköllä 6.25 prosenttiin joulukuussa. Saksa sen sijaan piti rahapolitiikkansa muuttumattomana koko syksyn.

Kuvio 11.
SUOMEN PANKIN INTERVENTIOT

Lyhyet korot Saksan tasolla, valuuttakurssi vahvistui

Suomen rahamarkkinoilla vallitsi vuoden alussa optimistinen tunnelma. Talouden kasvu oli varmistunut, markkinakorot laskivat edelleen, markka vahvistui ja osakekurssit nousivat. Markan kurssin vahvistumispaineeet olivat niin suuria, että niitä oli hillittävä huomattavilla interventioilla. Lyhyet korot olivat laskeneet edellisen vuoden lopulla Saksan korkojen alapuolelle.

Pitkien korkojen helmikuussa alkaneen nousun pelättiin vaarantavan orastavan talouskasvun. Suomen Pankki arvioi, että jos lyhyet korot laskevat lisää, inflaatio-odotukset voimistuvat ja pitkät korot nousevat edelleen. Yhden kuukauden huutokauppakorko oli alimmillaan maaliskuussa 4.8 %, mistä sen sallittiin nousta 5.2 prosenttiin kesäkuussa. Sen jälkeen Suomen Pankki piti huutokauppakoron 5 prosentin tuntumassa.

Finanssipolitiikkaan ja EU-kansanäänestyksen tuloksiin liittyvä epävarmuus näkyi kesän aikana Ruotsin ja Suomen rahamarkkinoilla (kuvio 14). Lyhyen koron ennallaan pitämiseksi Suomen Pankki salli entistä suuremman likviditeetin pankkisektorilla. Pankkien päivätalletukset Suomen Pankissa kohosivat elokuussa ajoittain yli 4 mrd. markan. Talouspoliittisen tilanteen rauhoittuminen elokuun jälkeen näkyi lyhyiden korkojen nousupaineiden hellittämisenä.

Suomen Pankki hillitsi lyhyiden korkojen nousupaineita uudelleen lisäämällä pankkien likviditeettiä ennen Ruotsin EU-kansanäänestystä, kun lopputulos näytti varsin epävarmalta. Ruotsin EU-äänestyksen myönteinen lopputulos rauhoitti kuitenkin rahamarkkinat nopeasti, ja pankkien päivätalletukset supistuivat yhden miljardin markan tasolle.

Markan kurssin vahvistuminen pysähtyi alkuvuonna (kuvio 15). Vuoden puolessa välissä kurssi jopa heikkeni talouspolitiikan uskottavuuteen kohdistuneiden epäilyjen vuoksi. Talousuutisten paraneminen ja Suomen EU:hun liittymisen todennäköisyyden kasvaminen vaikuttivat markan kurssiin vahvistavasti elokuussa. Kurssin vahvistuminen voimistui ensin kansanäänestyksen lähetessä ja sitten myönteisen EU-päätöksen myötä koko syksyn. Markka vahvistui elo-joulukuussa kaiken kaikkiaan 6 %. Suomen Pankki pyrki hidastamaan markan kurssin liian nopeaa vahvistumista ajoittaisin interventioin valuuttamarkkinoilla.

Pitkät markkinakorot alkoivat lievästi laskea markan vahvistuessa. Vuoden heliborkorko laski elokuun huipustaan yli 8 prosentista 2 prosenttiyksikköä elo-lokakuussa. Valtion verolliset 10 vuoden obligaatiokorot laskivat kuitenkin vain prosenttiyksiköllä 10 prosenttiin lokakuuhun mennessä.

Suomen Pankki nosti joulukuussa lyhyitä markkinakorkoja ohjaavaa huutokauppakorkoa puolella prosenttiyksiköllä 5.5 prosenttiin. Suomen Pankin johtokunta esitti pankkivaltuustolle myös peruskoron nostoa samalla määrällä 5.75 prosenttiin, mutta siihen pankkivaltuusto ei katsonut olevan tarvetta. Peruskoron nostoa perusteltiin pitkien markkinakorkojen ja peruskoron poikkeuksellisen suurella korkoerolla. Huutokauppakoron nosto otettiin myönteisesti vastaan markkinoilla: pitkissä koroissa ollut nousupaine heikkeni ja pitkät korot jopa jonkin verran laskivat. Myös valuuttamarkkinat pysyivät rauhallisina.

Ulkomainen velka väheni

Valuuttavaranto kasvoi tasaisesti koko vuoden ja oli vuoden lopulla termiinipositio mukaan lukien ennätysmäinen, lähes 60 mrd. markkaa (kuvio 16). Va-

rantoa kasvatti pääosin valtion pääomantuonti. Yksityisen sektorin pääomavirta ulospäin hidastui, kun velkojen lyhennykset vähentyivät.

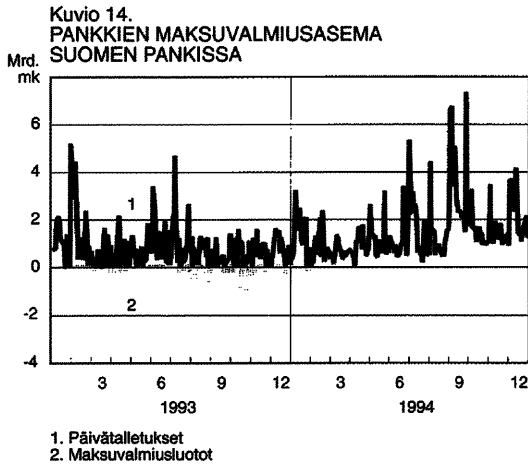
Suomen ulkomaisen nettovelan kasvu taittui vuoden aikana. Velkaantumisen pysähtymiseen vaikuttivat ennen kaikkea kotimaisen kysynnän vähäisyys ja vaihtotaseen kääntyminen ylijäämäiseksi; valuuttakurssin vahvistuminen vähensi velan markkamäärää. Velka pieneni vuoden aikana 8.1 mrd. markkaa ja oli vuoden lopussa 256.8 mrd. markkaa. Suhteessa vientiin velka pieneni 23 prosenttiyksikköä ja oli vuoden lopussa 143 % viennistä ja 50 % kokonaistuotannosta.

Valtion osuus ulkomaisesta velasta kasvoi vuoden lopussa runsaaseen kahteen kolmasosaan, kun pääoman nettotuonti oli vuoden aikana 29.9 mrd. markkaa. Pääomantuontiin oli edelleen turvauduttava, koska budjettialijäämän rahoittaminen kotimaisilta markkinoilta osoittautui vaikeaksi. Kotimaan markkinoilla ongelmana oli sekä pääoman saataavuus että pitkien korkojen korkeus. Loppuvuodesta valtio kuitenkin pystyi hankkimaan entistä enemmän rahoitusta kotimaisilta markkinoilta. Ulkomainen lainanotto oli lähinnä joukkovelkakirjalainoja (taulukko). Niitä laskettiin liikkeelle nettomääräisesti 30 mrd. markkaa vuoden aikana. Suurin osa ul-

Vaihtotaseen rahoitus, milj. mk

		I	II	III	IV	I-IV
Kauppatase	30 991	9 684	9 031	8 539	6 300	33 554
A. VAIHTOTASE	-4 744	-294	2 336	3 607	-72	5 578
B. PÄÄOMANTUONTI	5 963	10 573	7 836	314	1 203	19 926
Lainat (ei-jälkimarkkinakelpoiset)	6 196	-2 701	2 613	-1 188	8 035	6 759
Suorat sijoitukset	-4 592	-1 360	-2 320	-2 013	-6 291	-11 984
Portfoliosijoitukset	35 147	7 499	19 072	19 306	-8 498	37 378
(osakkeet, joukkovelkakirjalainat, johdannaiset ja rahamarkkinapaperit)						
Muut pääomanliikkeet	-30 788	7 136	-11 529	-15 791	7 957	-12 227
A.+B. VALUUTTAVARANNON MUUTOS (Lisäys +, vähennys -)	1 219	10 279	10 172	3 921	1 132	25 504
Lisätieto: Valtion pääomanliikkeet, netto	48 015	2 302	13 200	13 858	499	29 859

* ennakkotieto

komaisesta velasta oli valuuttamääräistä. Markkamääräisten lainojen osuus väheni selvästi.

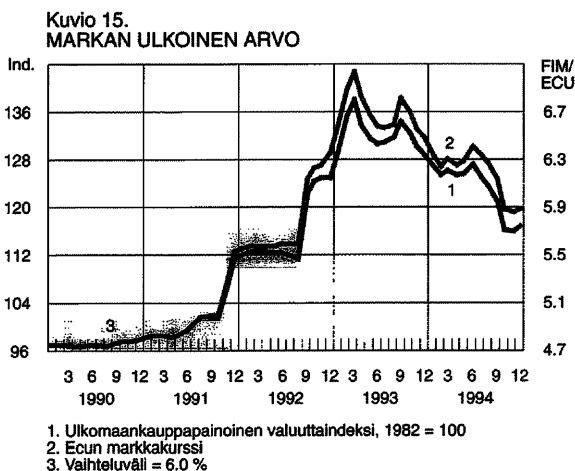
Yksityisen sektorin ulkomaanvelka pieneni 6.5 mrd. markkaa vuoden aikana. Investointien vähäisyys, korkojen lasku kotimaassa, yritysten kannattavuuden paraneminen sekä osakeannit vähensivät yritysten uusien ulkomaisten luottojen tarvetta. Ulkomaalaiset sijoittivat suomalaisiin osakkeisiin vuoden aikana nettomääräisesti 13.2 mrd. markkaa. Yritysten termiinisopimukset pankkien kanssa lisääntyivät alkuvuodesta 20 mrd. markkaan, kun markan kurssi pyrki vahvistumaan. Terminoinnit lisääntyivät uudelleen syksyllä markan vahvistuessa EU-kansanäänestyksen yhteydessä.

Suomalaisten pankkien ja rahoituslaitosten luottoisaamiset Venäjältä olivat vuoden 1994 lopussa noin 5.5 mrd. markkaa. Lisäksi yrityksillä oli arviolta noin 1.1 mrd. markkaa käteismaksusaamisia Venäjältä. Näin ollen sopimusten mukaiset saamiset Venäjältä vuoden lopussa olivat arviolta 6.6 mrd. markkaa.

Pankkiluottojen kanta supistui, raha-aggregaatit kasvoivat

Talouden elpymisestä huolimatta pankkiluottojen kanta supistui edelleen (kuvio 17). Kotitalouksien luottokanta väheni selvästi yritysten markkaluottoja enemmän. Valuuttaluottojen jyrkkä supistuminen jatkui. Vientisektorin investoinneista valtaosa rahoitettiin tulo- ja osakerahoituksella. Kotimarkkinoilla toimivien yritysten luotonkysyntää vähensivät investointitarpeiden vähäisyys ja vakuuksien puute. Myös luottokorkojen nousulla ja epävarmalla taloustilanteella lienee ollut oma vaikutuksensa luotonkysynnän supistumiseen. Kotitalouksien uudet asuntoluotot kasvoivat alkuvuodesta, mutta osa näistäkin luotoista oli vanhojen luottojen vaihtamisia uusiin asiakkaiden maksuvaikeuksien takia, sillä asuntoluottokanta supistui koko vuoden.

Pankkien anto- ja ottolainauksen keskiporkojen lasku pysähtyi vuoden alkupuolella. Uusien luottojen korot kääntyivät nousuun markkinakorkojen myötä maaliskuussa, ja kotitalouksien uusien luottojen korot saavuttivat huippunsa elokuussa. Uusien asuntoluottojen keskiporko oli tällöin 8.8 % ja kulutusluottojen 10.2 %. Markkinakorkojen laskun ja pankkien likviditeetin paranemisen vuoksi luottoko-

rot laskivat syksyn mittaan. Suurin osa uusista asuntoluotoista oli sidottu pankkien primekorkoihin, ja seuraavaksi yleisin viitekorko oli 12 kuukauden heliborkorko. Peruskorko oli menettänyt merkityksensä viitekorkona, kun siihen oli sidottu enää nuorten asuntosäästöluotot. Yritysluottojen korot pysyivät markkinakorkoihin nähden alhaisina, noin 7 prosentin tuntumassa, kun vaikeuksissa oleville yrityksille jouduttiin antamaan hyvin matalakorkoisia luottoja.

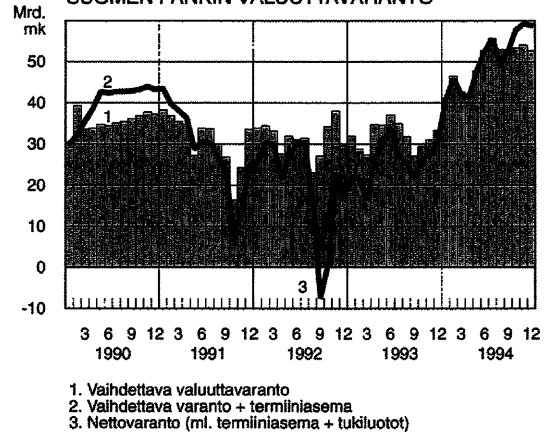
Talouden likviditeetti oli selvästi runsaampaa kuin edellisellä vuonna. Likviditeetin eli rahan määrän kasvua kiihdyttivät talouden toimeliaisuuden pirstyminen ja inflaatioepävarmuuden lisääntyminen. Likviditeettiä mittaavista raha-aggregaateista kasvoi nopeimmin suppea raha-aggregaatti M1, noin 9 prosentin vuosivauhtia (kuvio 18). Sitä kasvatti pääosin yritysten likviditeetin kasvu. Laveat raha-aggregaatit kasvoivat maltillisemmin, M2 nopeimmillaan 6 prosentin vuosivauhtia ja M3 10 prosentin vauhtia. Kaikkien raha-aggregaattien kasvuvauhti hidastui vuoden loppua kohti.

Pankkien potentiaalinen luotonantovara parani loppuvuotta kohti, kun pankkitalletukset (raha-aggregaatit) kasvoivat selvästi pankkiluottoja nopeammin. Vuoden 1993 lopusta lähtien talletuksien määrä ylitti markka-antolainauksen määrän, ja pankkien likviditeetin kasvu näkyikin korkoeron alenemisena vuoden 1994 loppupuolella. Tilastoitujen pankkiluottojen kehityksen tulkintaa vaikeuttivat luottotappioiden kirjauskäytäntö ja valuuttaluottojen muuttaminen markkoiksi.

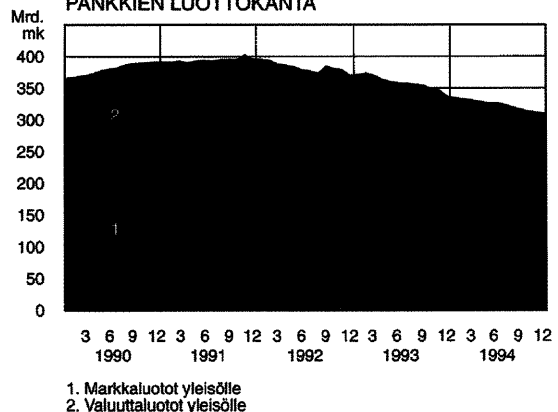
Huutokauppakoron merkitys kasvoi

Rahapolitiikan ohjausjärjestelmiin eli maksuvalmiusjärjestelmään ja vähimmäisvarantojärjestelmään ei tehty muutoksia. Maksuvalmiusluoton korko pidettiin kaksi prosenttiyksikköä korkeampana ja päivätalletuskorko kaksi prosenttiyksikköä alempana kuin kulloinenkin huutokauppakorko. Maksuvalmiusluoton maturiteetti oli 7 päivää. Suomen Pankki muutti interventiokäytäntöä rahamarkkinoilla loppuvuodesta siten, että huutokauppakoron merkitystä suhteessa heliborkorkoihin korostettiin. Joulukuussa Suomen Pankki nosti huutokauppakorkoa ns. määrähuutokauppana siten, että se asetti koron halu- makseen.

Kuvio 16.
SUOMEN PANKIN VALUUTTAVARANTO

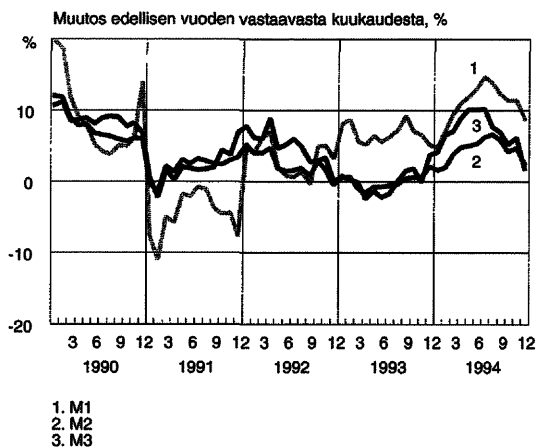

Kuvio 17.
PANKKIEN LUOTTOKANTA

Suomen Pankki allekirjoitti EMS-sopimuksen

Kuvio 18.
RAHA-AGGREGAATIT

Vuoden 1992 aikana solmitut Suomen Pankin ja EU-maiden keskuspankkien väliset valuuttatukisopimukset uudistettiin vuoden 1994 kesällä. Pohjoismaiden keskuspankkien välinen tukisopimus oli edelleen voimassa. Tukiluottojärjestelmiä ei käytetty vuoden aikana.

Suomen Pankki allekirjoitti Suomen EU-jäsenyyteen liittyvät EU-maiden keskuspankkien väliset Euroopan valuuttajärjestelmää (European Monetary System, EMS) ja lyhyen aikavälin rahoitustuen järjestelyä (Short-Term Monetary Support, STMS) koskevat sopimukset joulukuussa. Sopimukset tulivat voimaan Suomen EU-jäsenyyden voimaantumista 1.1.1995. Samalla Suomen Pankin ja EU-maiden keskuspankkien kahdensiväliset valuuttatukisopimukset lakkautettiin.

EMS-jäsenyys velvoittaa tietojen vaihtoon sekä raha- ja valuuttapoliittisia päätöksiä koskevaan neuvonpitoon. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että Suomen Pankki omissa päätöksissään ja operaatioissaan ottaa huomioon myös EU-maiden raha- ja valuuttamarkkinatilanteet ja keskustelelee näistä asioista jatkuvasti EU-maiden keskuspankkien kanssa. Sopimus ei tuonut noudatettuun käytäntöön mitään uutta, koska Suomen Pankki on osallistunut vastaavanlaisen tietojen vaihtoon ja neuvonpitoon jo vuoden 1992 kesäkuusta lähtien tuolloin EU-maiden keskuspankkien kanssa tehtyjen tukiluottosopimusten pohjalta.

Rahoitusmarkkinat

Pankkien toiminta edelleen tappiollista

Pankkien toiminta oli vuonna 1994 edelleen selvästi tappiollista. Luottotappioiden pieneneminen (kuvio 19) sekä monet pankkien toimintaympäristön kehitykseen liittyvät tekijät kuitenkin viittasivat jo toimintaedellytysten paranemiseen.

Useiden pankkien korkokatteet jäivät edellisvuotisia pienemmiksi. Suomen Säästöpankista (SSP) muille pankeille siirtyneen omaisuuden korkokatteita kasvattava vaikutus ei riittänyt korvaamaan muiden tekijöiden aiheuttamaa menetystä. Korkokatteita pienensi mm. pitkien markkinakorkojen nousu, joka aiheutti usealle pankille tappioita. Lisäksi korkokatteita supistivat talletus- ja luottokoron välisen eron kääntyminen laskuun (kuvio 20) sekä luottokannan pieneneminen.

Muutkaan tuotot eivät kehittyneet pankkien kannalta suotuisasti. Valuuttamarkkinoiden rauhallisuus vähensi yhtäältä valuuttatoiminnasta saatavia tuottoja, toisaalta pankit eivät kyenneet kirjaamaan omaisuuden myyntivoittoja edellisvuoden tapaan. Toimintakulut sitä vastoin kasvoivat ennakoituakin ripeämmin erityisesti niillä pankeilla, joille Suomen Säästöpankin pilkkomisessa siirtyi uusia työntekijöitä ja konttoreita.

Luotto- ja takaustappiot olivat edelleen suuret, joskin ne pienenivät edellisvuotisista. Luottotappioi-

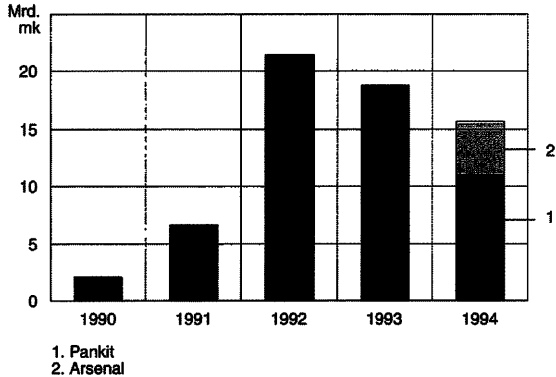
ta aiheutui erityisesti eräiden suurten palvelualan yritysten ongelmasaamisten poistamisesta pankkien taseista. Talouden toimeliaisuuden piristyminen, työttömyyshuipun ohittaminen ja selvästi vähentyneet konkurssit kuitenkin kertoivat pankkien asiakkaiden velanhoitokyvyn paranemisesta ja vahvistivat uskoa siihen, että luotto- ja takaustappio-ongelmat alkoivat vähetä.

Pankit vahvistivat omia pääomiaan

Tappioiden kattamiseksi ja vakavaraisuuden turvaamiseksi pankit vahvistivat omia pääomiaan laajoilla pääomaohjelmilla. Omaa pääomaa vahvistettiin sekä toissijaiseen omaan pääomaan luettavilla instrumenteilla että osakeanneilla yhteensä 5–6 mrd. markan arvosta, mikä merkitsi yli kymmenyksen lisäystä talletuspankkien omiin varoihin. Anteja järjestettiin sekä kotimaassa että ulkomailla. Valtion pankkitukea tarvitsi vain SKOP.

Konttoriverkoston ja henkilökunnan saneeraaminen hidastui vuoden 1994 aikana. SSP-kaupan myötä ostajapankkien (KOP, OKO ja osuuspankkiryhmä, PSP, SYP) henkilöstö ja konttoriverkosto päinvastoin kasvoivat. SSP:n pilkkominen kuitenkin vähensi merkittävästi henkilökunnan ja konttorien

Kuvio 19.
TALLETUSPANKKIEN JA ARSENAL OY:N
LUOTTO- JA TAKAUSTAPPIOT

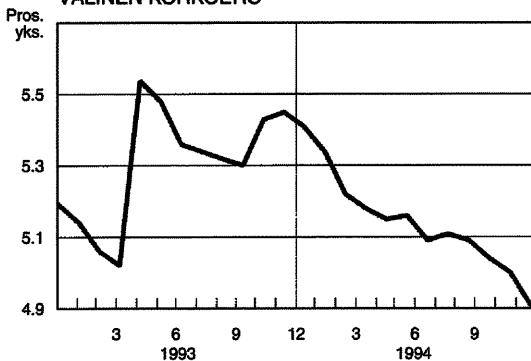
määrää koko pankkisektorilla. Kaiken kaikkiaan vuoden 1994 lopussa pankkisektorilla oli henkilökuntaa noin kolmanneksen vähemmän kuin huippuvuonna 1989.

Luottojen kysyntä heikkoa

Pankkien taseet pienenevät vuonna 1994 edelleen. Luottokannan väheneminen johtui luottotappioiden ohella lähinnä uusien luottojen määrän vähäisyydestä (kuvio 21). Suomen Pankin, Teollisuuden ja Työntantajain Keskusliiton ja kauppa- ja teollisuusministeriön yrityksille tekemä kysely osoitti, että vain melko pienelle joukolla yrityksiä rahoituksen saatavuus oli ongelma: vain noin 15 % yrityksistä totesi rahoituksen saatavuuden haitanneen niiden toimintaa. Näissä yrityksissä vakuuksien puute katsottiin pahimmaksi haitaksi. Suurin syy uusien luottojen pieneen määrään näyttää siis olleen vähäinen luottojen kysyntä eikä ns. luottolama.

Sen sijaan talletuskanta kasvoi, joskin hitaasti. Peruskorkosidonnaisten talletusten osuus väheni vuoden aikana (kuvio 22). Väheneminen johtui pääasiassa siitä, että osa SSP:n peruskorkosidonnaisista talletuksista siirtyi talletukset vastaanottaneissa pankeissa muille tileille. Verottomien talletusten osuus talletuskannasta pysyi varsin vakaana (kuvio 23).

Kuvio 20.
MARKKALUOTTOJEN JA MARKKATALLETUSTEN
VÄLINEN KOROKOERO

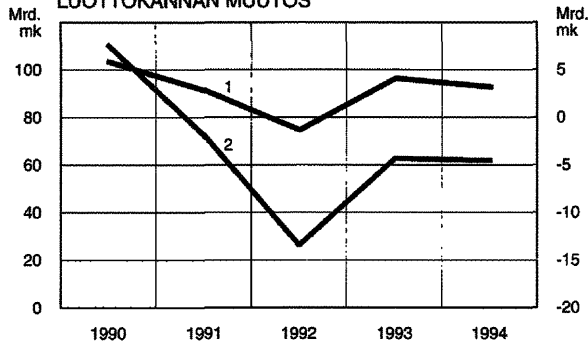

Talletuksia koskeva lainsäädäntö uudistuu

Vuosi 1994 oli viimeinen vuosi, jolloin voimassa olleen lainsäädännön mukaan sai tehdä verottomia määräaikaistalletuksia. Talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslakia päätettiin jatkaa vuodelle siten, että vielä vuonna 1995 luonnolliset henkilöt ja kotimaiset kuolinpesät saavat tehdä verottomia 24 kuukauden talletuksia. Hallitus perusteli lain voimassaolon jatkamista pankkien huonolla kannattavuudella ja sillä, että muutoin sekä viimeiset kolmeksi vuodeksi että kahdeksi vuodeksi tehdyt verottomat talletukset eräänntyvät vuonna 1996 ja voivat aiheuttaa häiriöitä markkinoilla.

Asiasta eduskunnan kuultavana ollut Suomen Pankin edustaja korosti talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslain kilpailua vääristäviä vaikutuk-

Kuvio 21.
**UUDET MARKKALUOTOT JA
 LUOTTOKANNAN MUUTOS**

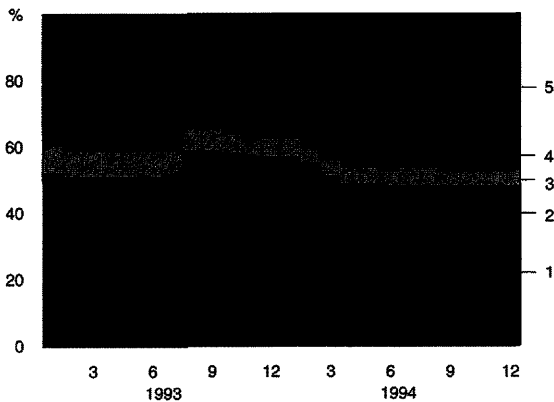
- 1. Uudet markkaluotot (asteikko vasemmalla)
- 2. Luottokannan muutos (asteikko oikealla)

Kuvio 23.
PANKKITALLETUSTEN RAKENNE

- 1. Käyttelytilit
- 2. Verottomat määräaikaistilit
- 3. Verolliset määräaikaistilit
- 4. Sekkitalit
- 5. Valuuttatilit

Kuvio 22.
**PANKKIEN MARKKATALLETUSKANNAN
 KORKOSIDONNAISUUDET**

- 1. Peruskorkosidonnaiset
- 2. Kiinteäkorkoiset
- 3. Hellborsidonnaiset
- 4. Primekorkosidonnaiset
- 5. Muut

sia eikä pitänyt suotavana pankkien kannattavuuden tukemista epäneutraalilla verotuksella. Suomen Pankin mielestä oli kuitenkin perusteltua pyrkiä verotuksellisten tukien poistamiseen asteittain, koska se vähentäisi pankkien epävarmuutta tulevaisuudesta.

Talletussuojaa pohtinut työryhmä jätti ehdotuksensa talletussuojaa koskevan lainsäädännön muuttamisesta EU:n talletussuojaa koskevien säännösten mukaiseksi. Työryhmän tehtävänä oli lisäksi pohtia Suomen talletussuojajärjestelmän pitkäjänteistä kehittämistä. Tältä osin työryhmän on määrä jättää mietintönsä kuitenkin vasta vuoden 1995 maaliskuussa. Keskeisimmät työryhmän ehdottamat uudet säännökset koskivat ns. talletussuojan vientikieltoa, lisäsuojaa ulkomaisen luottolaitoksen Suomessa sijaitsevalle sivukonttorille sekä tiedotusvelvollisuutta.

Talletussuojan vientikielto tarkoittaa, että uudessa lainsäädännössä talletuspankin kotivaltion vakuusrahasto vastaa talletusten suojasta, mutta jos sivukonttorin sijaintivaltion talletussuoja on kotivaltion suojaa heikompi, maksetaan talletussuojaa enintään sijaintivaltion talletussuojan mukaisesti. Lisäsuojaa sivukonttori voi hakea sijaintivaltion viranomaisilta, jos kotivaltion talletussuoja on sijaintivaltion antama suojaa huonompi. Lisäsuojaa ei tarvitse myöntää, jos sijaintivaltion viranomaiset katsovat kotivaltion talletussuojan riittävän. Tallettajille on annettava tietoa talletussuojan kattavuudesta ym. talletussuojaan liittyvistä tekijöistä.

Muutoksia kilpailuolosuhteissa

SSP:n pilkkomisen vuoksi pankkien markkinaosuudet luotoista ja talletuksista muuttuivat vuoden aikana jyrkästi. Esimerkiksi talletuksista säästöpankkiryhmän (ml. SKOP) markkinaosuus laski likimain neljänneksestä lähelle kuutta prosenttia, ja liikepankit sekä osuuspankit voittivat vastaavasti asiakkaita. Asiakkaat siirtyivät uusiin pankkeihin vuoden alussa. Huhtikuun jälkeen muutokset tilastoiduissa markkinaosuuksissa olivat pieniä. Näyttääkin siltä, että entiset SSP:n asiakkaat pysyttelivät pääosin sen pankin asiakkaana, johon kunkin asiakassuhde pilkkomis sopimuksen perusteella siirtyi.

Vuoden aikana ulkomaisten rahoituslaitosten kiinnostus pankkitoiminnan aloittamiseen Suomessa oli varsin vilkasta. Vuoden 1994 alussa tuli voi-

maan Euroopan talousalue -sopimuksen (ETA-sopimus) myötä uusi luottolaitoksia koskeva lainsäädäntö. Uusien, palveluiden vapaata tarjontaa koskevien säännösten perusteella 17 ETA-valtioissa toimivaa pankkia ilmoitti vuoden aikana halukkuutensa tarjota pankkipalveluja myös Suomessa. Näistä pankeista 5 perusti Suomeen sivukonttorin. Vakuutusmarkkinoilla uusia ulkomaisia tulokkaita oli 20.

Pankkikriisin hoitoon edelleen julkisia varoja

Pankeista vain SKOP tarvitsi vuoden aikana vakavaraisuutensa turvaamiseksi julkista pääomaa. Pääomatuki järjestettiin ostamalla SKOP:n ulkomaiset tytäryhtiöt Skopbank International ja FennoSkandia Valtion vakuusrahastolle ja myöntämällä SKOP:lle lisäksi suoraa pääomatukea.

Eniten pankkikriisin hoitoon tarkoitettua julkista tukea käytti omaisuudenhoito-yhtiö Arsenal Oy, joka ensimmäisenä toimintavuonnaan kirjasi merkittäviä omaisuuden arvonalennuksia ja luottotappioita Suomen Säästöpankin luotoista ja muusta varallisuudesta. Pääomatuen lisäksi Arsenal sai varainhankinnalleen ja sille kertyvälle korolle valtion takauksen.

Ostajapankit saivat siirtää Suomen Säästöpankin kaupassa haltuunsa joutuneen, sovitut kriteerit täyttävän ongelmaomaisuuden Arsenalin haltuun vuoden 1995 alkuun mennessä. Arsenalin haltuun siirtyi omaisuutta vuoden 1994 aikana siten, että vuoden lopussa sitä oli noin 40 mrd. markan arvosta. Arsenal arvioi toimintansa olevan tappiollista myös tulevina vuosina.

Siltapankki, joka kirjasi runsaasti odotettavissa olevia luottotappioita jo ensimmäisenä toimintavuonnaan 1993, ylsi vuonna 1994 likimain nollatulokseen. Suomen Pankin omistama omaisuudenhoito-yhtiö Sponda kykeni omaisuuden myynneistä saamallaan tuotoilla vuoden aikana maksamaan osan lainoistaan takaisin.

Osuuspankkiryhmän toimintaedellytysten parantamiseksi valmisteltiin vuoden mittaan muutoksia osuuspankkilakiin ja luottolaitoslakiin. Suunnitelman mukaan yksittäiset pankit sitoutuisivat toimimaan nykyistä selkeämmin yhtenä ryhmänä ja vastaamaan toistensa sitoumuksista. Se antaisi suomalaisille osuuspankeille mahdollisuuden toimintansa

Pankkituki 1991–94, milj. markkaa

	Suomen Pankki		Valtioneuvosto		Valtion vakuusrahasto		Yhteensä	
	pääoma	takaus	pääoma	takaus	pääoma	muu	pääoma ja muu	takaus
1991 Scopulus, Sponda ja Solidium	4 330						4 330	
1992 Scopulus, Sponda ja Solidium	9 444	600					9 444	600
SKOP			580		3 000		3 580	
Suomen Säästöpankki			1 094		11 400		12 494	
Osuuspankit			1 108				1 108	
Postipankki			903				903	
Kansallis-Osake-Pankki			1 726				1 726	
Unitas			1 749				1 749	
OKO			422				422	
Säästöpankkien Vakuusrahasto					500		500	
Muu			160				160	
1993 Scopulus, Sponda ja Solidium	-2 722						-2 722	
STS (Siltapankki)					3 036		3 036	
Suomen Säästöpankki			-844		-2 656		-3 500	
SKOP			350	300	700		1 050	300
Kansallis-Osake-Pankki ¹				1 800				1 800
Unitas ¹				1 000				1 000
Arsenal			3 442		1 558		5 000	
Liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahasto					-357		-357	
Osuuspankkien vakuusrahasto ¹				900				900
Säästöpankkien Vakuusrahasto					-345		-345	
1994 Sponda	-1 220	-600					-1 220	-600
Arsenal			6 000	28 000			6 000	28 000
Suomen Säästöpankki ²					-686	232	-454	
SKOP ³					450	283	733	
Yhteensä	9 832	0	16 690	32 000	16 600	515	43 637	32 000

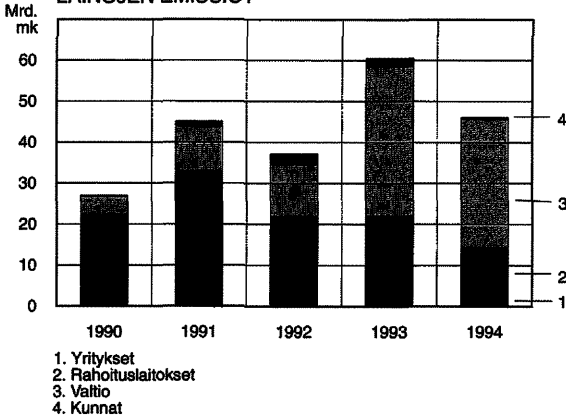
¹ Periaatepäätös.

² SSP:n oman pääoman palautus ja eläkevastuun kattaminen.

³ Valtion vakuusrahasto osti SKOP:lta Skopbank International S.A:n ja FennoSkandia Bank Ltd:n.

organisoimiseen vastaavaan tapaan kuin EU:n jäsenmaissa on paikallispankkiryhmille ensimmäisen pankkidirektiivin perusteella sallittua.

Kuvio 24.
MARKKAMÄÄRÄISTEN JOUKKOVELKAKIRJALAINOJEN EMISSIOT

Arvopaperimarkkinoiden merkitys kasvoi

Pääomamarkkinoiden merkitys rahoituksen välityksessä lisääntyi edelleen vuoden 1994 aikana. Joukkovelkakirjamarkkinoiden lievä kasvu oli ensisijaisesti seurausta valtion obligaatioemissioista. Suotuisan kurssikehityksen ansiosta toiminta osakemarkkinoilla oli vilkasta. Epävarmuuden lisääntyminen ja likviditeetin paraneminen loivat edellytykset myös johdannaismarkkinoiden toiminnan laajentumiselle.

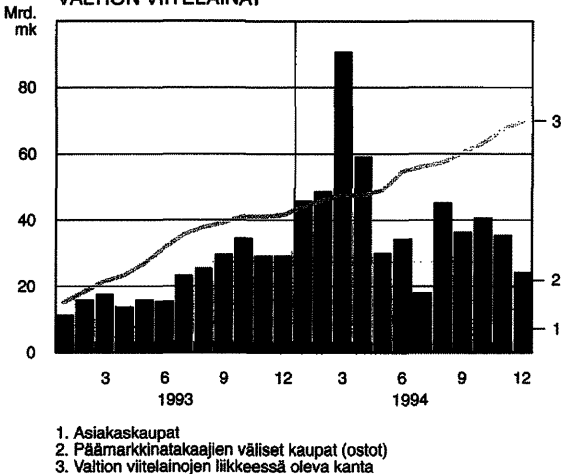
Joukkovelkakirjojen jälkimarkkinoiden toiminta laajeni

Liikkeessä olevien joukkovelkakirjalainojen määrän kasvu oli vuonna 1994 hidasta (kuvio 24). Yrityssektorin nopeasti parantuneen kannattavuuden ja investointien vähäisyyden vuoksi yritysten joukkovelkakirjaemissiot jäivät huomattavasti edellisvuotisia pienemmiksi. Luotonkysynnän vähäisyyden vuoksi myöskään pankeilla ei ollut tarvetta hankkia pitkäaikaista rahoitusta kotimaisilta joukkovelkakirjamarkkinoilta.

Valtion nettorahoitustarve pysyi sen sijaan edelleen suurena, noin 71 mrd. markkana. Vaikka pitkäaikaisista lainoista yli puolet nostettiin kansainvälisiltä pääomamarkkinoilta, lainanotto kotimaisilta markkinoilta oli myös huomattavaa. Valtion osuus uusista emissioista nousikin lähes 70 prosenttiin. Valtio laski uusia markkalainoja liikkeeseen kaikkiaan 31.5 mrd. markan arvosta. Markkaemissiot keskittyivät viitelainoihin, mutta myös lähinnä kotitalouksille myytäviä tuotto-obligaatioita laskettiin liikkeeseen 5 mrd. markan arvosta. Vuoden lopussa viitelainoja oli liikkeessä 69 mrd. ja tuotto-obligaatioita 10 mrd. markan arvosta.

Viitelainamarkkinoiden laajentuminen jatkui. Vuoden 1994 aikana markkinoille tuli kolme uutta päämarkkinatakaajaa. Svenska Handelsbankenin Helsingin sivukonttori aloitti 1.8., ulkomailta käsin toimiva Goldman Sachs International 5.9. ja pankkiiriliike Alfred Berg Oy 10.10. Myös kaupankäynti

Kuvio 25.
VALTION VIITELAINAT

viitelainoilla oli huomattavasti edellisvuotista vilkkaampaa. Päämarkkinatakaajien raportoimien kauppojen määrä nousi 500 mrd. markkaan (kuvio 25), josta päämarkkinatakaajien välisten kauppojen osuus oli noin kolmannes. Valtion viitelainat muodostivatkin joukkovelkakirjalainojen jälkimarkkinoiden ytimen, koska pörssiin raportoitiin kauppvoja yhteensä vain 2 mrd. markan arvosta.

Viitelainojen jälkimarkkinoiden toiminnan edistämiseksi päämarkkinatakaajat ja Suomen Pankki aloittivat valtion viitelainoihin perustuvat obligaatitermiinimarkkinat. Markkinoiden toiminta käynnistyi tammikuussa, jolloin useimmat päämarkkinatakaajat ryhtyivät noteeraamaan vuonna 1997 erääntyvään viitelainaan perustuvaa obligaatitermiiniä. Huhtikuussa noteerausten kohteeksi otettiin obligaatitermiini, joka perustuu vuonna 2004 erääntyvään viitelainaan.

Obligaatitermiinien kaupankäynti käynnistyi aluksi varovasti, mutta pitkien korkojen nousun ja hintavaihtelun kasvun vuoksi yhä useammat loppusijoittajat ryhtyivät käyttämään obligaatitermiinejä salkkujensa suojaamiseen. Päämarkkinatakaajien keskinäisellä kaupankäynnillä oli kuitenkin keskeinen merkitys obligaatitermiinimarkkinoiden likviditeetille, koska kaupasta käytiin lähes 60 % päämarkkinatakaajien välillä. Myös molemmat johdannaispörssit ottivat tuotevalikoimaansa valtion viitelainoihin perustuvat korkotermiinit.

Työeläkelaitosten TEL-takaisinlainauksen ja sijoituslainojen kysyntä oli yritysten pankkiluottojen tapaan vaimeaa, joten eläkevakuutuslaitoksilla oli runsaasti mahdollisuuksia obligaatiosijoituksiin. Yksi keskeisin sijoittajaryhmä valtion viitelainamarkkinoilla olivatkin vakuutuslaitokset, joiden sijoitukset valtion obligatioihin lisääntyivät huomattavasti. Myös pankit pitivät runsaasti viitelainoja salkuissaan. Koska pitkät korot nousivat alkuvuodesta, pankit joutuivat kirjaamaan syksyn osavuosi-katsauksissaan noin 700 milj. markan tappiot sijoituksistaan joukkovelkakirjalainoihin.

Vuoden 1994 aikana markkamääräisiä joukkovelkakirjalainoja myytiin nettomääräisesti takaisin Suomeen vajaan 8 mrd. markan arvosta. Ulkomaisten sijoittajien hallussa oli vuoden lopulla markkamääräisiä joukkovelkakirjalainoja 19 mrd. markkaa.

Osake-emissiot ja -vaihto ennätysellisiä

Vuosi 1994 oli osakemarkkinoilla suotuisa (kuvio 26). Vuoden 1992 syksyllä alkanut osakekurssien nousu jatkui edelleen, ja vaihtelut eri toimialojen välillä olivat huomattavia. Pankkien osakekurssit alkoivat helmikuussa laskea, koska pitkät korot nousivat. Vientiyrietysten nopeasti parantuneet tulokset heijastuivat usean avoimella sektorilla toimivan yrityksen kurssien nousuna. Helsingin Arvopaperipörssin yleisindeksin nousu vuoden 1994 aikana perustui kuitenkin pääosin vain muutaman suuren yrityksen osakekurssien nousuun. Erityisesti Nokia-yhtiön merkitys yleisindeksin nousussa oli huomattava, koska yhtiön osuus pörssilistan markkina-arvosta nousi vuoden lopulla jo lähes 30 prosenttiin.

Osakevaihto Helsingin Arvopaperipörssissä nousi uuteen ennätykseen, vajaan 69 mrd. markkaan. Osakevaihto oli kuitenkin hyvin keskittynyttä, sillä kymmenen vaihdetuimman osakesarjan osuus vaihdosta oli runsaat 70 %. Vaihdetuimman yhtiön, Nokian, osuus pörssin vuoden 1994 vaihdosta oli noin 30 %.

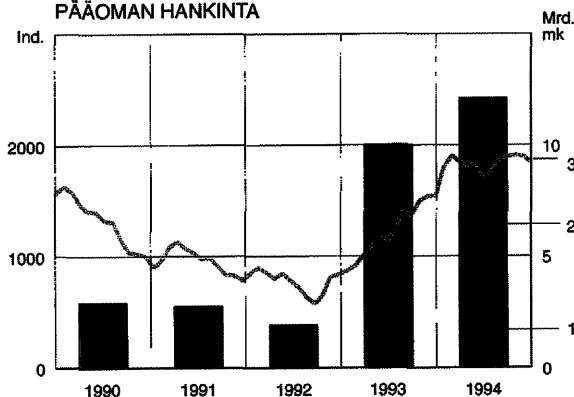
Osakeantien määrä nousi vuoden aikana uuteen ennätykseen, noin 12 mrd. markkaan. Pääosa emissioista oli vientiyrietysten osakeanteja, joista merkittävä osa myytiin ulkomaisille sijoittajille. Ulkomaisten sijoittajien merkitys Suomen osakemarkkinoilla lisääntyikin vuoden 1994 aikana huomattavasti. Nettomääräiset sijoitukset suomalaisiin osakkeisiin olivat 13.2 mrd. markkaa, ja vuoden lopussa ulkomaisten sijoittajien hallussa oli suomalaisia osakkeita 60.5 mrd. markan arvosta, noin viidennes pörssiyhtiöiden markkina-arvosta.

Ulkomaiset sijoittajat vaikuttivat merkittävästi myös jälkimarkkinoiden likviditeetin lisääntymiseen. Osakemarkkinoiden likviditeetin paranemisen ansiosta myös useiden pörssissä noteerattuihin osakkeisiin perustuvien vakioitujen osakejohdannaistuotteiden markkinat vilkastuivat vuoden 1994 aikana.

Sijoitusrahastojen merkitys jäi edelleen vähäiseksi. Sijoitusrahastojen rahastopääomat kasvoivat vuonna 1994 vain hitaasti, ja vuoden lopulla kotimaahan rekisteröityjen sijoitusrahastojen kautta pääomamarkkinoille oli sijoitettu varoja noin 5 mrd. markkaa.

Arvopaperimarkkinoiden sääntelyyn ehdotetaan muutoksia

Kuvio 26.
OSAKEHINNAT JA PÖRSSIYHTIÖIDEN RISKI-
PÄÄOMAN HANKINTA

1. Uusi riskipääoma: rahoituslaitokset, mrd. mk
2. Uusi riskipääoma: muut yritykset, mrd. mk
3. Hex-yleisindeksi, 28.12.1990 = 1000

Valtiovarainministeriö asetti työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia EU:n sijoituspalveludirektiivin ja markkinariskidirektiivin pohjalta ehdotus laiksi sijoituspalveluyrityksistä ja laiksi ulkomaalaisten sijoituspalveluyritysten oikeudesta tarjota sijoituspalveluja Suomessa. Sen tehtävä oli myös pohtia sijoituspalveludirektiivin edellyttämiä muutoksia arvopaperimarkkinalakiin. Työryhmä jätti mietintönsä vuoden lopulla.

Työryhmä päätyi ehdottamaan muutoksia mm. julkisen kaupankäynnin käsitteeseen. Ehdotuksen mukaan julkista kauppaa käydään arvopaperipörssin ylläpitämällä pörssilistalla. Jos kyseessä on markkina-arvopaperi, julkista kauppaa voidaan käydä myös muulla ammattimaisesti järjestetyllä tavalla, jolle on vahvistettu arvopaperimarkkinalain mukaiset säännöt.

Valtiovarainministeriö voi ehdotuksen mukaan vahvistaa hakemuksesta arvopaperien muun julkisen kaupankäynnin säännöt, jotka sisältävät arvopaperimarkkinalakia täydentävät määräykset esimerkiksi siitä, miten ja millä perusteilla arvopaperi otetaan kaupankäynnin kohteeksi sekä miten ja milloin kauppaa käydään. Säännöissä on myös mainittava, millä tavalla ja miten laajasti kaupankäyntiin liittyvää tietoa annetaan sijoittajille.

Valtiovarainministeriö voi vahvistaa säännöt vain, jos kaupankäynti on järjestetty ja säännelty luotettavasti ja tasapuolisesti ja jos kaupankäyntiin osallistuu riittävä määrä arvopaperivälittäjiä. Sääntöjen vahvistamista voivat hakea arvopaperipörssi, arvopaperivälittäjien yhdistys tai arvopaperivälittäjä. Valtiovarainministeriön on ennen sääntöjen vahvistamista pyydettävä sekä rahoitustarkastuksen että Suomen Pankin lausunto.

Työryhmän ehdotuksen mukaan Suomen Pankki voi vahvistaa säännöt velkakirjamarkkinoiden muulle kuin arvopaperipörssissä käydylle julkiselle kaupalle, jos se on tarpeen Suomen Pankin tehtävien hoitamiseksi.

Arvo-osuusjärjestelmän kehittämistyöryhmän työtä jatkamaan perustettiin kesäkuussa 1994 kansallisen arvopaperikeskuksen perustamishankkeen johtoryhmä, jonka tehtävänä oli johtaa perustamisen valmistelua ja toteutusta. Marraskuussa johtoryhmä päätti työnsä ja luovutti tuottamansa aineiston valtiovarainministeriön asettamalle selvitysmiehelle. Selvitysmiehen tehtäväksi annettiin tehdä ehdotus

arvopaperikeskuksen perustamisesta siten, että keskus voi aloittaa toimintansa vuonna 1995.

Suomen Pankkia koskeva lainsäädäntö muuttuu EU-jäsenyyden myötä

Valuuttalainsäädännön muutostarpeita selvittämään asetettu työryhmä sai työnsä valmiiksi 30.11.1994. Työryhmän ehdotusten pohjalta Suomen valuuttalainsäädäntö saatetaan 1.1.1996 Maastrichtin sopimuksen edellyttämään muotoon. Sopimuksen mukaan valuutansäännöstely on sallittua lähinnä vain silloin, kun yleinen järjestys ja turvallisuus ovat vaarassa. Pääomanliikkeille ja maksuille voidaan asettaa myös väliaikaisesti rajoituksia, jos pääomanliikkeet EU:n ulkopuolisiin maihin uhkaavat vaikeuttaa talous- ja rahaliiton toimintaa. Tällaisessa tilanteessa suojaustoimista päättää Euroopan unionin neuvosto, mutta vakavin poliittisin perustein ja kiireellisyysyistä jäsenmaat voivat toimia myös omaloitteisesti.

Suomen Pankki -komitea asetettiin 11.2.1993 valmistelemaan Suomen Pankista annetun lain uudistamista ja yksinkertaistamista siten, että komitea ottaa huomioon valtioelinten nykyiset toimivaltasuhteet ja esittää Suomen Pankin asemaa ja toimintaa koskevien säännösten muuttamista ETA-sopimuksen sekä mahdollisen EU-jäsenyyden asettamien vaatimusten mukaisiksi. Komitea sai työnsä valmiiksi 31.8.1994. Komitean tärkeimmät ehdotukset koskevat Suomen Pankin tehtävien uudelleenmäärittelyä ja päätöksentekojärjestelmän uudistamista.

Komitean mukaan keskuspankin päätavoitteeksi on asetettava rahan arvon vakauden turvaaminen. Toissijaisena tavoitteena olisi tukea muiden talouspolitiikan tavoitteiden saavuttamista sekä edis-

tää rahoitusjärjestelmän vakautta vaarantamatta kuitenkin rahan vakaan arvon tavoitetta.

Komitea asettaa Suomen Pankin tehtäväksi rahapolitiikasta päättämisen ja sen toteuttamisen. Lisäksi tehtävänä olisi rahoitusjärjestelmän toimivuuden edistäminen, joka voimassa olevassa laissa esitetään "rahailituksen pitämisenä vakavalla ja turvallisuudella kannalla". Suomen Pankin tulisi myös huolehtia toimintansa kannalta tarpeellisten tilastojen laatimisesta ja julkaisemisesta.

Komitean mielestä Suomen Pankin olisi oltava päätöksenteossa riippumaton hallituksesta. Yhteiskunnallisen vastuun takia keskuspankin päätöksenteko on erityisen vaativaa, ja komitea päätyykin ehdottamaan muutoksia Suomen Pankin nykyiseen päätöksentekojärjestelmään toimivaltasuhteiden selkeyttämiseksi ja kansanvaltaisen valvonnan turvaamiseksi.

Komitea ehdottaa Suomen Pankin päätöksentekojärjestelmää uudistettavaksi siten, että rahapolitiikasta päättäminen ja rahapolitiikan toteuttaminen siirtyisivät yksinomaan Suomen Pankin johtokunnan tehtäviksi. Eduskunnan pankkivaltuustolle kuuluisivat nykyistä selkeämmin valvontatehtävät ja keskeiset hallintotehtävät. Suomen Pankin johtokunnan yhteiskunnallisen vastuun korostamiseksi tasavallan presidentti nimittäisi johtokunnan jäsenet nykyisestä poiketen määräajaksi. Pankkivaltuutettujen kertomuksia eduskunnalle voitaisiin kehittää niin, että ne sisältäisivät pankkivaltuuston näkemyksiä noudatetusta rahapolitiikasta ja antaisivat näin perustaa eduskunnassa käytävälle keskustelulle.

Suomen Pankin johtokunta korosti komitean mietintöä koskeneessa lausunnossaan, että Suomen Pankkia koskevan lainsäädännön uudistamiseen on jo pitkään ollut tarvetta. Lausunnossa todetaan, että komitean tekemät ehdotukset ovat hyvä lähtökohta Suomen Pankkia koskevan lainsäädännön uudistamiseksi.

Maksujärjestelmät ja maksuvälinehuolto

Suomen Pankin maksujärjestelmiä koskevassa työssä korostuivat vuonna 1994 kotimaisten järjestelmien kehittäminen sekä Euroopan integraatioon liittyvän yhteistyön tiivistäminen. Suomen Pankki vahvisti uudet sekkitili- ja maksuvalmiusluotto-oikeuksien myöntämistä koskevat periaatteet sekä tehosti riskienhallintaa asettamalla pankkien päivänsisäiselle sekkitililuotolle täysimääräisen vakuusvaatimuksen. Myös rahakorttihanke eteni uuteen vaiheeseen.

Liikkeessä olevien seteleiden ja metallirahojen määrä on pysynyt 1990-luvulla verraten vakaana. Kun bruttokansantuote 1990-luvun alkuvuosina supistui, suureni liikkeessä olevan rahan määrä suhteessa siihen. Vuonna 1994 suhdeluku kuitenkin selvästi pieneni, kun bruttokansantuote alkoi kasvaa.

Kansainvälistä yhteistyötä tiivistettiin

Maksujärjestelmien turvallisuudelle ja tehokkuudelle on asetettu yhä tiukemmat kansainväliset vaatimukset. Etenkin keskuspankkeja kiinnostaa maksujärjestelmien ja erityisesti niiden riskienhallinnan kehittäminen. Viranomaisten keskeisin huolenaihe on niin sanottu järjestelmäriski eli mahdollisuus, että yhden osapuolen maksuhäiriö aiheuttaa myös

muille osapuolille maksuvaikeuksia, jotka kertautuessaan voivat lamauttaa koko järjestelmän.

Euroopan unionissa maksujärjestelmät ovat viime vuosina tulleet varsin tärkeiksi kysymyksiksi. EU-maiden välistä taloudellista toimintaa halutaan edistää ja samalla pyritään huolehtimaan siitä, ettei jonkin jäsenmaan maksujärjestelmissä synny riskiä, jotka saattaisivat levitä toisten maiden järjestelmiin. Kansallisten maksujärjestelmien turvallisuudella ja tehokkuudella sekä yhteismarkkinoiden toimivuudella EU on perustellut tavoitettaan harmonisoida jäsenmaiden maksujärjestelmiä eli ohjata järjestelmien sopeutumista vaatimuksiltaan samantasoisiksi ja yhteistoimintakykyisiksi.

Pitkälle vietyä harmonisointia edellyttää Maastrichtin sopimuksessa hyväksytty suunnitelma talous- ja rahaliiton kolmannelta vaiheelta: yhteistä rahapolitiikkaa toteuttaa silloin Euroopan keskuspankkijärjestelmä, jossa kansalliset keskuspankit toimivat Euroopan keskuspankin johdolla. Yhteinen rahapolitiikka vaatii jäsenmaiden keskuspankkien maksujärjestelmien kytkemistä yhteen.

Kolmanteen vaiheeseen ja yhteiseen keskuspankkijärjestelmään siirtymistä valmistelemaan vuoden 1994 alussa perustettu Euroopan rahapolitiittinen instituutti EMI on ottanut nopeasti aktiivisen roolin maksujärjestelmäkysymyksissä. Jo syyskuussa 1993 EMI:tä edeltänyt EU-maiden keskuspankkien pääjohtajien komitea hyväksyi perustamansa

maksujärjestelmätyöryhmän raportin, jossa määriteltiin ne yhteiset periaatteet, joita jäsenvaltioiden järjestelmien vähintään on noudatettava. EMI:ssä tätä työtä jatketaan tarkkailemalla jäsenmaiden edistymistä ja tarkoituksena on laatia vuosittainen seurantaraportti. Suomen Pankki on seurannut tiiviisti maksujärjestelmien kansainvälistä kehitystä ja keskustellut kotimaassa pankkien kanssa maksujärjestelmien kehittämisestä EMI:n vähimmäiskriteerien pohjalta. Marraskuussa EMI laati yhteenvedon talous- ja rahaliiton kolmannen vaiheen maksujärjestelmiä koskevasta kaavailuista jatkokeskustelujen pohjaksi.

Suomen Pankilla on ollut edustajansa vuoden 1994 puolivälistä tarkkailijoina säännöllisesti koontuvassa EMI:n maksujärjestelmätyöryhmässä (Working Group on EU Payment Systems) sekä kahdessa sen alatyöryhmässä. Toinen alatyöryhmä kehittää keskuspankkien reaaliaikaisten selvitysjärjestelmien yhteisiä toimintaperiaatteita (Group of Experts on Real-Time Gross Settlement Systems) ja toinen selvittää, miten nämä järjestelmät voidaan kytkeä yhteen (Interlinking Task Force). Osallistumalla työryhmiin Suomen Pankki on voinut varmistaa, että pankin kaavailemat uudistukset ovat sopu-soinnussa toteutuvan ja suunnitellun eurooppalaisen kehityksen kanssa. Eräiden EU:n komission alaisten työryhmien kokouksiin pankin edustajat ovat osallistuneet tarkkailijoina silloin, kun niissä on käsitelty ulkomaisten maksujen ongelmia ja niitä koskevan direktiivin antamista.

Sekkitilijärjestelmän ehtoja uudistettiin

Suomen Pankin reaaliaikaisessa sekkitilijärjestelmässä selvitetään pankkien väliset maksut sekä Suomen Pankin rahapolitiikan toteuttamiseen ja rahanhuoltoon liittyviä maksuja. Järjestelmässä hoidetaan myös ulkopuolisissa nettoselvitysjärjestelmissä, esimerkiksi Helsingin Rahamarkkinakeskuksessa ja Helsingin Arvopaperipörssissä, nettoutettujen maksujen katteiden siirrot. Vuonna 1994 maksuliikkeen arvo Suomen Pankin sekkitilijärjestelmässä oli yhteensä 6 357 mrd. markkaa eli noin 12.5 kertaa Suomen bruttokansantuote (liitetaulukko 18).

Sekkitilioikeuksien uudet määräykset vahvistettiin

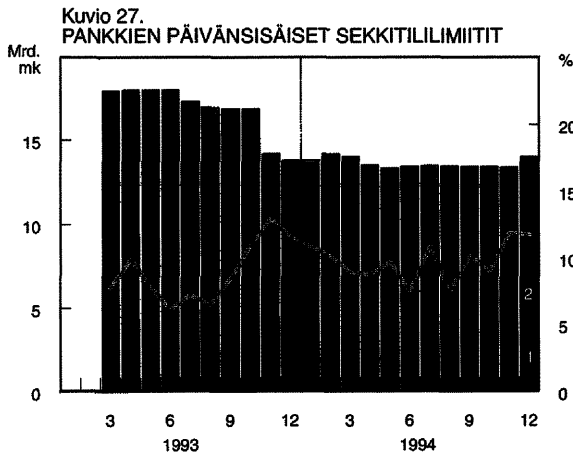
Marraskuun 1994 alusta Suomen Pankki uudisti sekkitili- ja keskuspankkiluotto-oikeuksia koskevat määräykset vastaamaan kansainvälistä käytäntöä: Vuoden alusta ETA-sopimuksen myötä voimaan tullut EU:n toinen pankkidirektiivi edellyttää koti- ja ulkomaisten luottolaitosten yhtäläistä kohtelua. Lisäksi EU-jäsenmailta edellytetään pankkien välisten varojensiirtojärjestelmien pääsykriteerien avoimuutta ja julkista dokumentointia.

Vahvistettujen sekkitilimääräysten mukaan Suomen Pankki voi myöntää sekkitilioikeuden kaikille vähimmäisvarantovelvoitteen alaisille kotimaisille ja Suomeen sijoittuneille ulkomaisille luottolaitoksille, jotka täyttävät asetetut vähimmäisvaatimukset. Oikeuksia hakevan luottolaitoksen on oltava rahoitustarkastuksen tai muun siihen rinnastettavan julkisen valvonnan alainen, sen tulee täyttää lain mukaiset vakavaraisuusvaatimukset ja sen omien varojen on oltava vähintään 30 milj. markkaa. Lisäksi edellytetään, että luottolaitoksen toiminta on vakaata ja sitä johdetaan terveiden ja varovaisten liiketoimintaperiaatteiden mukaisesti.

Vähimmäisvarantovelvoitteen alaisille luottolaitoksille, joilla on sekkitili, voidaan hakemuksesta myöntää päivänsisäinen luottolimiitti, jos ne toimittavat limiitille Suomen Pankin ohjeiden mukaisen vakuuden. Vähimmäisvarantovelvoitteen alaisille luottolaitoksille, joilla on sekkitilioikeus, voidaan hakemuksesta myöntää myös maksuvalmiusluotto-oikeus. Erityisistä syistä Suomen Pankki voi harkintansa mukaan avata sekkitilin ilman luotto-oikeuksia myös muille rahoitusmarkkinoilla toimiville instituutioille, kuten selvitysyhteisöille tai arvopaperivälitysliikkeille. Tilin avaamisen täytyy olla perusteltua maksuliikkeen turvallisuuden ja tehokkuuden, rahapolitiikan harjoittamisen tai rahoitusmarkkinoiden vakauden tai tehokkuuden kannalta.

Päivänsisäiselle luotolle täysimääräinen vakuus

Suomen Pankin myöntämä maksuvalmiusluotto on ollut 1.12.1993 alkaen täysin vakuudellista, ja sekkitilinhaltijoiden päivänsisäistä velkaantumismahdollisuutta on maaliskuusta 1993 lähtien rajoitettu tilikohtaisella limiitillä. Limiitille on vaadittu rajoit-

1. Vakuudellinen osa limiitistä, mrd. mk
2. Vakuudeton osa limiitistä, mrd. mk
3. Limiitin keskimääräinen käyttöaste, %

tamattomaan maksuvalmiusluottoon oikeutetuilta pankeilta 25 prosentin vakuus ja muilta pankeilta täysimääräinen vakuus. Limiittien yhteismäärä vuoden 1994 lopussa oli 13 961 milj. markkaa eli 636 milj. markkaa suurempi kuin vuoden alussa. Vaadittujen vakuuksien yhteismäärä oli 4 135 milj. markkaa, josta valtaosa oli pankkien vähimmäisvarantotalletuksia (kuvio 27 ja liitetaulukko 19).

Sekkitili- ja keskuspankiluotto-oikeuksien uudistamisen yhteydessä Suomen Pankki päätti riskien hallinnan tehostamiseksi vaatia kaikilta tilinhaltijoilta täysimääräisen vakuuden myös päivänväliselle sekkitililuotolle. Täysimääräinen vakuusvaatimus määrättiin koskemaan kaikkia uusia sekkitilioikeuksien hakijoita marraskuun 1994 alusta. Sen sijaan niille pankeille, joilla oli vanhastaan alemmat vakuusvaatimukset, annettiin siirtymäaikaa vuoden 1995 loppuun.

Rahakorttihanke etenee

Rahakortti on ostovoimaa elektronisessa muodossa sisältävä uusi maksuväline, joka korvaa osittain setelit ja kolikot pienten maksujen suorittamisessa. Valmiudet rahakorttiin perustuvien maksujärjestelmien käyttöönottoon ovat leviämässä laajalle ja hyvin nopeasti.

Suomen Pankki on arvioinut, että laajan avoimen korttirahajärjestelmän koordinoitu käyttöönotto on sekä kokonaistaloudellisilta kustannuksiltaan edullisempi että turvallisuudeltaan ja palvelutasoltaan parempi kuin useiden suppeiden järjestelmien rinnakkaiskäyttö. Suomalainen korttirahahanke eteni vuonna 1994 vaiheeseen, jossa kertakäyttöiset puhelukortit olivat jo laajasti käytössä ja osa järjestelmään liitetystä maksupisteistä hyväksyi myös ladattavan rahakortin.

Vuoden 1994 loppuun mennessä oli kertakäyttöisiä Toimiraha Oy:n Avant-rahakortteja myyty kaikkiaan noin 460 000 kappaletta, ja helmikuussa alkanut ladattavien korttien myynti lähestyi vuoden loppuun mennessä 7 000 rajaa. Kortilla voi toistaiseksi maksaa järjestelmässä mukana olevissa yleisöpuhelimissa, pysäköintilaitteissa sekä postin automaateissa. Rahakortin hyväksyviä yleisöpuhelimia oli noin 4 000, ladattavilla korteilla toimivia ajoneuvokohtaisia pysäköintilaitteita vajaat 7 000 ja automaatteja 15. Kortin latauspisteitä oli vuoden lopussa kuusikymmentä.

Kehittyvä rahahuolto

Liikkeessä olevan rahan määrä ennallaan

Vuoden 1994 aikana rahan määrä oli suurimmillaan vuoden alussa, jolloin siihen vielä vaikutti vuoden 1993 marraskuussa ollut pankkialan työselkkauksen uhka. Työselkkauksehka lisäsi liikkeessä olevaa rahan määrää enimmillään lähes 4 mrd. markkaa, eikä määrä ollut vielä vuodenvaihteeseen mennessä ehtinyt palautua normaaliksi.

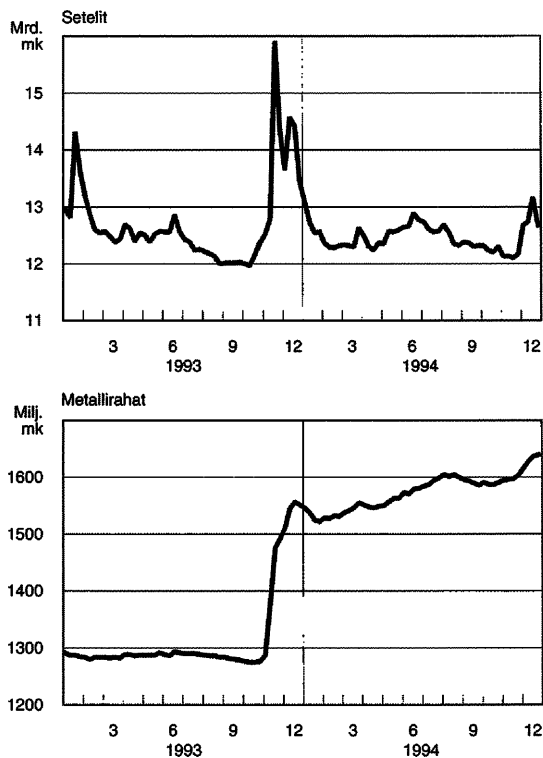
Osaltaan liikkeessä olevan rahan määrän poikkeuksellisen vähäiseen vaihteluun vaikutti se, ettei veronpalautuksia normaalista poiketen maksettu vuoden 1994 aikana. Vaikka pääosa palautuksista maksetaan suoraan tileille, aiheuttavat maksuosoituskorteilla maksettavat veronpalautukset edelleen noin 1.5 mrd. markan lisäyksen liikkeessä olevaan rahaan.

Rahan kokonaismäärän tavoin liikkeessä olevan setelistön määrä oli suurimmillaan vuoden alussa, jolloin se oli 13 442 milj. markkaa (kuvio 28). Pienimmillään setelistön määrä oli 12 108 milj. markkaa marraskuussa, josta se kasvoi joulunalusaikaan liittyvän normaalin kausivaihtelun vuoksi vuoden loppuun mennessä 12 675 milj. markkaan. Setelistön rahalajeittaiset määrät eivät merkittävästi muuttuneet lukuun ottamatta 20 markan setelin lisääntymistä ja 10 markan setelin vähenemistä (liitetaulukko 16).

Metallirahojen liikkeessä olevaa määrää kasvatti 10 markan kolikon kysynnän kasvu, vaikka sen automaattikäyttö oli vasta käynnistymässä. 10 markan metallirahan liikkeessä oleva määrä kasvoi 118 milj. markkaa vuoden aikana. 5 ja 1 markan rahan määrät supistuivat, koska vanhan mallisia rahoja palautettiin Suomen Pankkiin. Yleensä rahojen vaihdon yhteydessä palautetaan keskuspankkiin myös paljon esim. säästölippaissa olleita rahoja. Kokonaisuudessaan metallirahojen liikkeessä oleva määrä lisääntyi vuoden aikana 88 milj. markkaa.

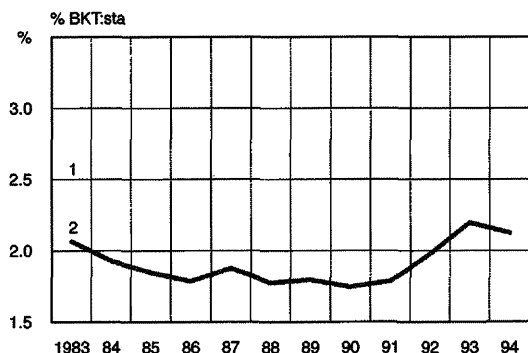
Liikkeessä olevan rahan määrä suhteessa bruttokansantuotteeseen alkoi pienetä usean vuoden kasvun jälkeen. Tämä johtui sekä liikkeessä olevan rahan määrän laskusta että BKT:n kasvusta (kuvio 29). Erityisesti pankit pienensivät käteiskassojaan, mihin osaltaan vaikutti pankkien konttoriverkoston supistuminen.

Kuvio 28.
LIIKKEESSÄ OLEVAT RAHAT

10 markkaa vaihtui setelistä metallirahaksi

Kuvio 29.
LIIKKEESSÄ OLEVA RAHA

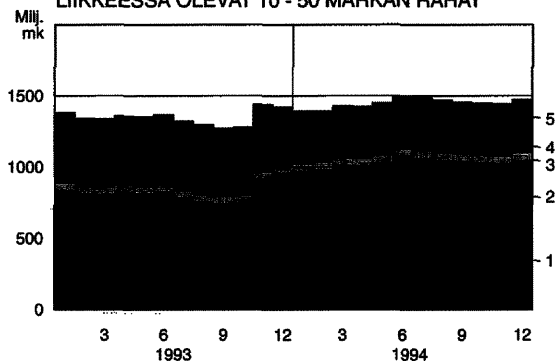
1. Liikkeessä oleva raha
2. Yleisön hallussa oleva raha

10 markan vaihtuminen setelistä metallirahaksi marraskuussa 1993 siirsi osan rahan kysyntää seteleistä metallirahaan huolimatta samanaikaisesta 20 markan setelin käyttöönotosta. Tässä kuvastuu osaltaan yleisön mieltymys 1-10-100-1000 markan määräisiin rahoihin. Niinpä 20 markan setelin liikkeessä oleva markkamäärä on jäänyt selvästi pienemmäksi kuin 10 markan setelin vastaava määrä ennen sen liikkeeseenlaskun päättymistä. 20 markan seteli on lisäksi vähentänyt jonkin verran 50 markan setelin liikkeessä olevaa määrää (kuvio 30).

Uusi juhlaraha laskettiin liikkeeseen

Helsingissä elokuussa järjestettyjen yleisurheilun Euroopan mestaruuskilpailujen johdosta lyötiin 100 markan hopeinen juhlaraha, jonka suunnitteli kuvanveistäjä Reijo Paavilainen. Rahapaja Oy löi juhlarahaa paitsi normaalilyöntinä myös erikoiskiiltävänä proof-lyöntinä. Juhlarahaa lyötiin pankkien ja asiakkaiden ennakkotilausten perusteella 91 300 kappaletta. Rahan myyntihinta oli korkeampi kuin sen nimellisarvo, koska sen myynnistä maksettiin arvonnäkövero. Suomen Pankki ei osallistunut rahan myyntiin yleisölle; myynnin hoitivat Rahapaja Oy ja sen kanssa sopimuksen tehneet pankit.

Kuvio 30.
LIIKKEESSÄ OLEVAT 10 - 50 MARKAN RAHAT

1. 50 markan seteli
2. 20 markan seteli
3. 10 markan seteli (mallit ennen vuotta 1986)
4. 10 markan seteli (malli 1986)
5. 10 markan metalliraha

100 markan seteli säilyi hallitsevana

Keskeinen osa Suomen Pankin rahahuoltotehtävää on seteleiden ja metallirahojen laskemista liikkeeseen ja niiden vastaanottamista. Suomen Pankin konttorit toimittavat näitä maksuvälineitä rahalaitoksille niiden tarpeiden mukaisesti rahalajeittain ja ottavat vastaan rahalaitosten palauttamat rahat.

Vuonna 1994 Suomen Pankki laski liikkeeseen 448 milj. seteliä arvoltaan 46 538 milj. markkaa ja otti vastaan palautuksina 463 milj. seteliä arvoltaan 47 305 milj. markkaa (kuvio 31). Vastaavasti Suomen Pankki laski liikkeeseen 746 milj. metallirahaa arvoltaan 1 432 milj. markkaa ja otti vastaan 705 milj. metallirahaa arvoltaan 1 344 milj. markkaa. Yleispiirteenä oli, että kappalemäärät vähenivät mutta markkamäärät nousivat edellisvuotisista.

100 markan setelien osuus setelivirroista säilyi hallitsevana, sillä 73 % liikkeeseen lasketusta ja 71 % palautuneesta kappalemäärästä oli 100 markan seteleitä. Syynä 100 markan setelin hallitsevaan asemaan oli sen lisääntynyt käyttö pankkiautomaateissa. Samalla pankkiautomaattinostosta tuli yhä yleisempi tapa nostaa käteistä pankkitileiltä.

Liikkeessä oleva setelistö kiersi Suomen Pankin kautta vuoden aikana keskimäärin 3.8 kertaa. Vastaava luku vuotta aikaisemmin oli 3.5. Muutos johtui erityisesti 100 markan setelin lisääntyneestä käytöstä. Sen kierto oli nopein eli 6.1. Muiden setelien vastaavat luvut olivat: 1000 mk 1.3, 500 mk 2.2, 50 mk 4.2 ja 20 mk 2.7.

Kuluneiden seteleiden tuhoamisessa Suomen Pankki siirtyi vuoden aikana on line -järjestelmään siten, että kuluneet setelit silputaan osana seteleiden lajittelua.

Vanhat metallirahat palautuivat nopeasti

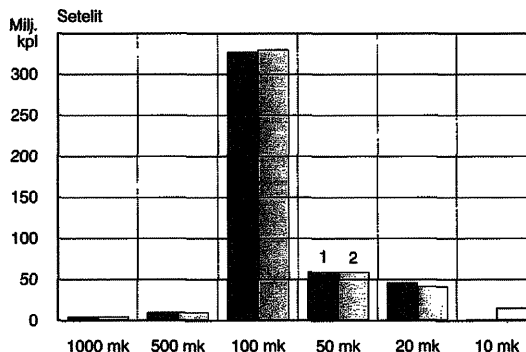
Metallirahojen liikkeeseenlaskuun ja palauttamiseen vaikutti vuoden 1993 marraskuussa alkanut 5 markan ja 1 markan rahojen vaihto uuden sarjan rahoihin (kuvio 31). Vanhan mallisten rahojen palautukset kasvoivat sitä mukaa kuin metallirahautomaatit muutettiin uuden rahasarjan 5 ja 1 markan rahoilla toimiviksi. Sekä 5 markan että 1 markan rahojen palautuminen oli nopeaa verrattuna aikaisemmin vaihdettuihin, nimellisarvoltaan pienempiin metallirahoihin. Kun esimerkiksi 10 pennin rahoja oli palautunut 33 % vuoden kuluessa siitä, kun sen liikkeeseenlasku lopetettiin, oli 5 markan vastaava luku 72 % ja 1 markan 57 %. Pieniarvoisia metallirahoja häviää, jää säästölippaisiin tai kulkeutuu ulkomaille turistien mukana enemmän kuin suurempi-arvoisia.

Seteleiden turvallisuus edelleen hyvä

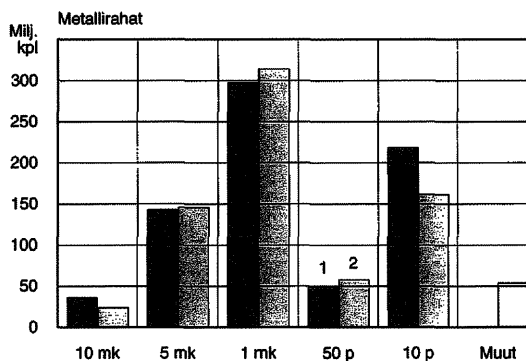
Väärennettyjä suomalaisia seteleitä on liikkeellä edelleen hyvin harvoin. Vuoden 1994 aikana löytyi väärennettyjä seteleitä vain yksittäisiä kappaleita. Ne kaikki olivat vuoden 1986 (ilman Litt.) mallia.

Väärennosten ehkäisemiseksi on seteleiden aitoustekijöihin ja niiden tunnistamiseen kiinnitetty jatkuvaa huomiota. Suomen Pankki järjesti koulu-

Kuvio 31.
RAHAN KIERTO SUOMEN PANKIN KAUTTA 1994

1. Liikkeeseen lasketut
2. Palautuneet

1. Liikkeeseen lasketut
2. Palautuneet

tusta yhdessä keskusrikospoliisin kanssa pankki-toimihenkilöille ja muille rahaa ammattimaisesti käsitteleville eri maiden seteleiden aitouden tunnistamisessa.

Suomen Pankissa seteleiden oikeellisuus tarkistetaan, kun seteli palautuu kierrosta. Koska setelit käyvät keskimäärin useita kertoja vuoden aikana Suomen Pankissa, ovat mahdollisuudet väärennetyjen seteleiden nopeaan havaitsemiseen hyvät.

Rahahuoltojärjestelmä yhtenäistettiin

Suomen Pankki ja pankit sopivat, että Suomen Pankin hoitama rahahuolto järjestetään uudelleen pankeille maksullisena 1.6.1994 alkaen. Pääkaupunkiseudulla näin oli tehty edellisenä vuonna. Uudelleenjärjestelyn jälkeen rahahuolto hoidettiin koko maassa samalla yhtenäisellä järjestelmällä.

Suomen Pankin haarakonttoreiden lukumäärä supistui vuoden 1994 aikana seitsemästä neljään, kun konttorit Jyväskylässä, Lahdessa ja Vaasassa lakkautettiin. Suomen Pankilla on jäljellä pääkonttorin lisäksi konttorit Kuopiossa, Oulussa, Tampereella ja Turussa. Nämä konttorit kuuluvat pankin maksuvälinesektoriin ja hoitavat jokainen oman alueensa rahahuoltoa.

Vanhoja rahoja lunastettiin

Vuoden 1993 aikana Suomen Pankki teki päätöksen lakkauttaa seteleitä laillisina maksuvälineinä ja valtiovarainministeriö teki vastaavan päätöksen metalli-

rahoista. Nämä päätökset tulivat voimaan 1.1.1994. Suomen Pankki kuitenkin lunastaa lakkautettuja rahoja kymmenen vuoden ajan eli 31.12.2003 saakka.

Lakkautuspäätös koski vuosien 1945–1957 mallia olevia seteleitä, joita oli liikkeessä 1.1.1994 runsaat 9 milj. markkaa sekä vuosien 1963–1980 mallia olevia seteleitä, joita oli 1.1.1994 liikkeessä 334 milj. markkaa (liitetaulukko 16). Vuoden aikana Suomen Pankki lunasti lakkautettuja seteleitä 40 milj. markkaa.

Metallirahojen lakkauttamispäätös koski kaikkia ennen vuoden 1963 rahanuudistusta lyötyjä metallirahoja, joita oli 1.1.1994 liikkeessä 15,7 milj. markkaa, ja vuoden 1963 jälkeen lyötyjä pennimäärisiä metallirahoja, joita oli 1.1.1994 liikkeessä 104 milj. markkaa, lukuun ottamatta vuoden 1990 mallia olevia 50 ja 10 pennin rahoja. Vuoden aikana Suomen Pankki lunasti lakkautettuja metallirahoja lähes 11 milj. markkaa.

Rahahuollon kansainvälinen kokous Helsingissä

Banknote Printers Conference on setelipainojen kansainvälinen yhteistyöelin, joka työskentelee pääasiassa työryhminä ja komiteoina. Näistä yksi on Statistics and Banknote Handling Committee, joka piti vuotuisen kokouksensa Helsingissä huhtikuussa 1994. Komiteassa on erityisesti keskuspankkien maksuvälinehuollon edustajia. Kokouksen erityis-teemana oli muiden maksuvälineiden vaikutus käteisen rahan kysyntään. Kokouksessa oli edustettuna 15 maata.

Muu toiminta

Kansainvälinen yhteistyö

Taloudellinen yhdentyminen

Vuoden 1994 alussa tuli voimaan sopimus Euroopan talousalueesta (ETA), mikä merkitsi Suomen osallistumista sisämarkkinoihin Euroopassa. Keskuspankin toiminnan kannalta pääomanliikkeiden ja rahoituspalvelujen vapauttaminen olivat sisämarkkinaohjelman tärkeitä lohkoja. Tosin nämä lohkot olivat vapautuneet käytännössä jo aikaisemmin.

Neuvottelut Suomen jäsenyydestä Euroopan unionissa aloitettiin helmikuussa 1993 ja ne saatiin päätökseen maaliskuussa 1994. Toukokuussa Euroopan parlamentti hyväksyi Suomen, Itävallan, Ruotsin ja Norjan neuvottelutulokset. Liittymissopimus allekirjoitettiin EU:n Korfun huippukokouksessa kesäkuussa 1994.

Lokakuussa pidetyssä neuvoo-antavassa kansanäänestyksessä 56,9 % äänestäneistä oli Suomen liittymissopimuksen hyväksymisen kannalla. Marraskuussa eduskunta hyväksyi Suomen liittymissopimuksen. Kaikki EU-maat ratifioivat Suomen liittymissopimuksen, ja jäsenyys tuli voimaan 1.1.1995.

EU-maiden keskuspankkien pääjohtajien komitea lakkautettiin 1.1.1994 ja sen tehtävät siirtyivät Euroopan rahapoliittiselle instituutille (EMI). EMI hoitaa EU-maiden raha- ja valuuttapoliittisen yhteis-

työn sekä valmistelut talous- ja rahaliiton (EMU) kolmatta vaihetta varten.

EU-maiden keskuspankkien pääjohtajat muodostavat EMI:n neuvoston, jota johtaa täysipäiväinen EMI:n puheenjohtaja. Tammikuun 1994 alusta tehtävää on hoitanut belgialainen Alexandre Lamfalussy. Neuvoston sijaistason komitea sekä alakomiteat ja työryhmät valmistelevat EMI:n neuvostossa käsiteltävät asiat. Sijaistason komitea, rahapolitiikan, valuuttapolitiikan ja rahoitusvalvonnan alakomiteat sekä seteli-, kirjanpito-, tietotekniikka-, tilasto- ja maksujärjestelmätyöryhmät koostuvat jäsenmaiden keskuspankkien edustajista.

EMI:n aloitettua toimintansa aikaisempi tietojenvaihto EU-maiden keskuspankkien pääjohtajien komitean puheenjohtajan ja EFTA-maiden keskuspankkien pääjohtajien välillä vaihtui tietojenvaihdoksi EMI:n puheenjohtajan ja kyseisten pääjohtajien välillä. Tietojenvaihto koski muun muassa talous- ja rahaliiton valmisteluja sekä jäsenyysneuvottelujen ja valmistelujen etenemistä.

Suomen liittymissopimuksen allekirjoittamisen myötä Suomen Pankki sai heinäkuun alusta lähtien tarkkailija-aseman Euroopan rahapoliittisessa instituutissa sekä EU:n muissa talous-, raha- ja valuuttakurssipolitiikkaa käsittelevissä elimissä. Johdokunnan puheenjohtaja Sirkka Hämäläinen osallistui EMI:n neuvoston kokouksiin tarkkailijana, ja johdokunnan jäsen Matti Vanhala osallistui neuvoston si-

jaistason komitean työskentelyyn. Myös EMI:n alakomiteoissa ja työryhmissä Suomen Pankki oli edustettuna.

Suomen Pankin edustaja osallistui heinäkuusta alkaen tarkkailijana yhdessä valtiovarainministeriön edustajan kanssa EU:n raha-asiain komitean (Monetary Committee) ja sen sijaistason sekä talouspoliittisen komitean kokouksiin. Suomen Pankin johtokunnan jäsen Esko Ollila oli tarkkailijana pankkialan neuvoo-antavassa komiteassa (Banking Advisory Committee). Suomen Pankilla oli myös edustaja useissa rahoitusmarkkinakysymyksiä käsittelevissä ministerineuvoston ja komission alaisissa työryhmissä. Aktiivisena tarkkailijana toimiminen ei merkinnyt äänivaltaa päätöksenteossa mutta antoi mahdollisuuden tutustua valmisteluvaiheessa oleviin asioihin ja esittää niistä mielipiteitä.

Suomen Pankki osallistui myös kotimaiseen EU-valmistelutyöhön. Kotimainen valmisteluorganisaatio oli vielä keväällä jäsenyysneuvotteluja tukeva organisaatio, mutta tarkkailija-aseman saaminen muutti sen luonnetta. Sen tehtäväksi tuli tukea Suomen edustajien osallistumista EU-työskentelyyn. Samalla valmisteluorganisaation nimi vaihdettiin EU-asiain komiteaksi ja sen jaostorakennetta muutettiin mm. lakkauttamalla laaja valmistelujaosto. EU-asiain komitean jäsenenä oli johtokunnan jäsen Esko Ollila ja varajäsenenä johtokunnan jäsen Matti Vanhala. Lisäksi komitean alaisissa talous- ja rahapolitiikkaa, rahoituspalveluja ja pääomanliikkeitä, verotusta, vakuutuspalveluja, tilastoyhteistyötä, yhtiöoikeutta sekä kansainvälisiä rahoituskysymyksiä käsittelevissä valmistelujaostoissa oli Suomen Pankin edustaja.

Vuoden 1995 alusta, Suomen EU-jäsenyyden voimaantumisen myötä, Suomen Pankista tuli Euroopan rahapoliittisen instituutin jäsen ja Suomen Pankin tarkkailijajäsenyys EU:n muissa talous-, raha- ja valuuttakurssipolitiikkaa käsittelevissä elimissä muuttui täysivaltaiseksi jäsenyydeksi.

ETA-asiain neuvostossa, joka on kotimaisen viranomaisyhteistyön korkein elin, Suomen Pankkia edusti johtokunnan jäsen Esko Ollila ja hänen varajäsenenään toimi johtokunnan jäsen Matti Vanhala. Suomen Pankki osallistui myös virkamiestasoiseen valmistelutyöhön ETA:n elimissä, joissa käsiteltiin pääomanliikkeiden, rahoituspalvelujen ja omistamisen vapauttamista.

EMI:n puheenjohtaja Alexandre Lamfalussy ja Kansainvälisen valuuttarahaston toimitusjohtaja

Michel Camdessus esitelmöivät marraskuussa Suomen Pankin järjestämässä seminaarissa, jossa käsiteltiin rahapolitiikkaa uudessa kansainvälisessä toimintaympäristössä.

Kansainvälinen yhteistyö rahoitus- ja pankkitilastoinnissa

Suomen Pankki on osallistunut jo vuodesta 1991 EU:n tilastoviraston (Eurostat) yhteydessä toimivan raha-, rahoitus- ja maksutasetilastokomitean työhön ensin tarkkailijana ja vuodesta 1993 jäsenenä. Suomen Pankki alkoi osallistua tarkkailijana 1.7.1994 lähtien Euroopan rahapoliittisen instituutin tilastotyöryhmään. Näiden tilastoelinten työ on ennen kaikkea valmistautumista talous- ja rahaliiton kolmanteen vaiheeseen mutta myös ajankohtaisten tilastotietojen vaihtoon ja tilastojen harmonisointiin liittyvien kysymysten käsittelemistä.

Kansainvälinen järjestelypankki (BIS)

Kansainvälinen järjestelypankki BIS on keskuspankkien pankki ja niiden kansainvälinen yhteistyöjärjestö. Keskuspankkien pääjohtajat ja asiantuntijat kokoontuivat kuukausikokouksiin Baseliin vaihtamaan tietoja markkinoiden kehityksestä ja ajankohtaisista raha- ja talouspoliittisista kysymyksistä. BIS hoiti ja hallinnoi vielä 1994 monet Euroopan integraatioon liittyvät rahoitusjärjestelyt.

Järjestelypankki ylläpitää entisille sosialistisille valtioille keskuspankkien omalla asiantuntijalalla annettavan teknisen avun seikkaperäistä tietorekisteriä. BIS toimi vuoden aikana Kansainvälisen valuuttarahaston johtamien koordinaatiokokousten käytännön järjestäjänä. Kokouksiin osallistui mm. yksittäisten teknistä apua antavien keskuspankkien, myös Suomen Pankin, edustajia.

Kansainvälinen valuuttarahasto (IMF)

Valuuttarahaston ja Maailmanpankin vuosikokous lokakuun alussa Madridissa juhlisti järjestöjen 50-vuotista taivalta. Leimaa antavana piirteenä kokoukselle olivat katsaukset sisärjestöjen historiaan sekä pohdinnat järjestöjen uudistamistarpeista ja roolista maailmantaloudessa. Myös raha- ja valuut-

tamarkkinoiden vakauteen liittyvät kysymykset olivat näkyvästi esillä. Pitkästä aikaa kuva maailmantalouden lähiajan näkymistä oli myönteinen. Kansainvälisen talouden elpymistä pidettiin laaja-alaisena ilmiönä eikä välitöntä uhkaa inflaation kiihtymisestä katsottu olevan näköpiirissä. Vuosikokouksessa vallitsi suuri yhteisymmärrys talouspolitiikan linjauksesta: korostettiin hintavakauden säilymisen ja julkisten alijäämien pienentämisen välttämättömyyttä keskipitkän aikavälin kasvuedellytysten turvaamiseksi.

Vuosikokousta edeltävässä ns. väliaikaiskomitean kokouksessa neuvoteltiin tuloksettomasti erityisnosto-oikeuksien (SDR) lisäämisen tarpeellisuudesta. Viimeksi valuuttarahasto loi uusia erityisnosto-oikeuksia vuonna 1981. Yhteensä niitä on luotu 21.3 mrd. yksikköä. Kehitysmaat vaativat, että erityisnosto-oikeuksia olisi korotettu 36 mrd. yksiköllä, ja että summa olisi jaettu kaikkien kesken. Lähinnä ns. G7-maat esittivät 16 mrd. yksikön suuntaamista erityisesti Itä-Euroopan uusille jäsenmaille. Esitysten kesken ei löytynyt kompromissia.

Kansainvälisen valuuttarahaston uusimpien jäsenten, ns. siirtymätalouksien maiden, ongelmat olivat edelleen keskeisesti esillä rahaston toiminnassa. Jo 18 maata on käyttänyt hyväkseen valuuttarahaston vuonna 1993 perustamaa keskipitkän aikavälin rahoitusjärjestelyä (Systemic Transformation Facility, STF), viimeisimpien joukossa mm. Ukraina, Georgia ja Armenia. Järjestelyllä pyritään auttamaan näiden maiden talouksien sopeutumista kohti markkinataloutta ja parantamaan niiden kykyä solmia varsinainen valmiusluotto-ohjelma IMF:n kanssa. Venäjälle myönnettiin huhtikuussa toinen ja viimeinen STF-nostokerä, kun rahasto ja Venäjä olivat päässeet yhteisymmärrykseen lähiajan talouspolitiikan linjauksesta.

Lokakuussa valuuttarahasto päätti luotonantonsa kasvattamisesta ja nosti luotonansaannin enimmäismäärät 68:sta 100 prosenttiin jäsenkiintiöstä kaikissa perusrahoitusjärjestelyissään.

IMF:n tekninen apu siirtymätalouksille jatkui laajana ja Suomen Pankista oli vuoden aikana useita asiantuntijoita mukana tässä työssä, joko toteuttamassa lyhytaikaisia toimeksiantoja tai työskentelemässä usean vuoden kestäville työ sopimuksilla vastaanottajamaissa.

Rahaston virkamiesryhmä kävi Suomessa tammi-kuussa ja touko-kesäkuun vaihteessa saattaakseen ajan tasalle tietonsa maamme taloudellisesta tilanteesta. Touko-kesäkuun vierailu oli rahaston IV so-

pimusartiklan mukainen konsultaatio, ja sen aikana rahaston ekonomistit perehtyivät Suomen talouden tilaan ja harjoitettuun talouspolitiikkaan taustaksi IMF:n johtokunnan elokuiselle Suomen talouden käsittelylle.

Pohjoismailla ja Baltian mailla on valuuttarahastossa yhteinen vaalipiiri ja yhteisedustus rahaston johtokunnassa. Johtokunnan jäsenen tehtävää hoiti vuoden 1994 aikana norjalainen Jarle Berge. Johtokunnassa esitettävien pohjoismaisten ja balttilaisten yhteisten kannanottojen valmistelua hoiti Norjan keskuspankki.

Suomen Pankin johtokunnan puheenjohtaja Sirkka Hämäläinen oli Suomen edustaja valuuttarahaston hallintoneuvostossa. Hänen varajäsenenään toimi johtokunnan jäsen Matti Vanhala.

Muu kansainvälinen yhteistyö

Pohjoismainen finanssivaliokunta (NFU) on Pohjoismaiden keskuspankkien ja valtiovarainministeriöiden välinen yhteistyöelin. Se piti vuoden aikana kolme kokousta, joissa käsiteltiin tavanmukaisesti IMF:n johtokunnassa esitettäviä yhteisiä linjauksia ja vaihdettiin tietoja rahoitusintegraation etenemisestä. Vahvistaakseen IMF:n koordinaatioprosessia NFU järjesti lisäksi Pohjoismaiden ja Baltian maiden edustajille kaksi kokousta, joissa keskusteltiin yhteisen IMF-vaalipiirin työhön liittyvistä periaatteellisista ja käytännön asioista.

Suomen Pankki osallistui Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestössä (OECD) mm. talouspoliittisen komitean, rahoitusmarkkinakomitean, pääomanliikkeiden ja palvelumaksujen komitean sekä näiden alaisten työryhmien työskentelyyn. Pankin edustajat osallistuivat myös OECD:n siirtymätalouksien kanssa harjoitettavaa yhteistyötä varten perustaman toimintayksikön työskentelyyn ja nimenomaan eri Itä-Euroopan maiden taloudellista tilannetta käsitteleviin asiantuntijakokouksiin.

OECD:n asiantuntijaryhmä vieraili toukokuussa Suomessa ja järjestö julkaisi sihteeristön laatiman maaraportin taloudellisesta tilanteestamme. Suomen pääomanliikkeitä ja investointeja koskeva maatumkinta käsiteltiin OECD:n pääomanliike- ja investointikomiteoiden kokouksissa marraskuussa.

Talousjärjestö sai vuonna 1994 päätökseen usean vuoden kestäneen laajan työllisyyttä ja työttömyyttä käsittelevän tutkimuksensa ja esitti kesän

ministerikokouksessaan loppuraporttinsa, joka sisälsi työllisyyden parantamista koskevia ehdotuksia. Suomen Pankin asiantuntija osallistui tutkimusprojektiin.

Suomen Pankin edustaja oli mukana työryhmässä, jossa valtionhallinnon eri viranomaiset keskustelivat OECD:stä saatavan tiedon ja palvelujen paremmasta hyödyntämisestä Suomessa. Niin ikään työryhmä pohti, millaiseksi OECD:n rooli järjestönä on muotoutumassa ja mitkä osat OECD:n toiminnasta ovat Suomen kannalta tärkeitä.

Tullitariffeja ja kauppaa koskevan yleissopimuksen eli Gattin ns. Uruguay kauppaneuvottelukierroksen päätösasiakirja ja maailman kauppajärjestön (WTO) perustamissopimus allekirjoitettiin 15.4.1994 Marrakešissa Marokossa. Sopimus tuli voimaan 1.1.1995, kun riittävästi ratifiointeja eri maiden lainsäädäntöelimissä oli saatettu loppuun. Suomen Pankin asiantuntijat osallistuivat alkuvuodesta edelleen kotimaiseen valmistelutyöhön sopimuksen aikaansaamiseksi.

Valuuttavarannon hoito

Valuuttavarannon sijoittamisen tavoitteet ja ohjausmenetelmät pysyivät vuonna 1994 ennallaan. Varanto sijoitetaan kansainvälisille rahoitusmarkkinoille ja sijoittamisen tavoitteena on varannon arvon turvaaminen, likvidiyden ylläpito ja tuoton saaminen.

Sijoittajana Suomen Pankki on riskejä karttava. Tämän mukaisesti pankki määrittelee suhtautumisansa varannon arvoon liittyviin riskeihin eli valuuttarisktiin, luottotappiorisktiin, likvidiysriskiin ja korkorisktiin. Kaikkia riskejä ei voida poistaa yhtä aikaa ja kokonaan. Keskeiset keinot riskien välttämiseksi ovat sijoitusten riittävä hajauttaminen sekä rajoittuminen vain parhaisiin sijoituskohteisiin ja vasta-putliin.

Valuuttakurssien vaihteluista aiheutuvat varannon arvon muutokset pyritään pitämään mahdollisimman vähäisinä hajauttamalla varanto eri valuuttoihin. Valuuttajakauma on ollut suhteellisen vakaa viime vuosina, mutta jakauman määrittämisen periaatteet tarkistetaan säännöllisesti. Vuonna 1994 tärkeimmät sijoitusvaluutat olivat Saksan markka, Yhdysvaltain dollari, Ranskan frangi, Ison-Britannian punta, Japanin jeni ja Alankomaiden guldeni. Varannon likvidiys turvataan käyttämällä laajaa mark-

kinakelpoisten sijoituskohteiden valikoimaa kaikilla näillä markkinoilla.

Valtaosa varannosta sijoitetaan luottoriskittömiin suurten valtioiden kotimaisilla markkinoillaan liikkeeseen laskemiin joukkovelkakirjoihin ja niiden takaisinmyyntisopimuksiin. Osa varannosta sijoitetaan lyhytaikaisiin valuuttatalletuksiin, kultaan ja Kansainvälisen valuuttarahaston erityisnosto-oikeuksiin.

Tärkein valuuttavarannon sijoittamiseen vuonna 1994 vaikuttanut ulkoinen tekijä oli Yhdysvaltain rahapolitiikan kiristämisestä helmikuussa alkanut yleismaailmallinen korkotason nousu. Vain aivan lyhimpiä rahamarkkinakorkoja lukuun ottamatta korot nousivat poikkeuksellisen yhtenevästi kaikilla varannon sijoittamisen kannalta keskeisillä markkinoilla. Tämä johti arvopaperihintojen voimakkaaseen laskuun ja pankin hallussa olevien arvopapereiden hintojen alenemisesta syntyviin kurssitappioihin kirjanpidossa.

Valuuttavaranto kasvoi vuoden aikana noin 20 mrd. markkaa, lähinnä valtion mittavan ulkomaisen luotonoton myötä. Kultavaranto ei muuttunut vuoden aikana, mutta IMF:n erityisnosto-oikeudet lisääntyivät yli kaksinkertaisiksi.

Vaihdeettavan varannon pääerien jakauma ja muutos vuoden 1994 aikana olivat seuraavat:

	Varanto 31.12.1994	Varanto 31.12.1993	Muutos
	milj. mk		
Kulta	2 180	2 180	+1
Erityiset nosto-oikeudet	1 537	664	+873
Varanto-osuus IMF:ssä	1 354	1 747	-393
Vaihdeettavat valuutat	47 672	28 882	+18 790
Yhteensä	52 743	33 472	+19 271

Taloudellinen analyysi ja tutkimus

Talouden seurannassa painopiste oli hintavakauden säilymisen ja siihen vaikuttavien tekijöiden arvioinnissa. Lisäksi erityisesti rahoitusmarkkinoiden seuranta kehitettiin aloittamalla mm. määrääjain tehtävän laajan sisäisen seurantaraportin laadinta. Pankin toimintaympäristön tulevaa kehitystä ja sen aiheut-

tamia paineita rahapolitiikkaan arvioitiin suhdanne-ennusteiden ja keskipitkän aikavälin laskelmilla.

Loppuvuonna 1994 käynnistetyssä EU-maiden talouksien seurantaprojektissa kartoitetaan seurantarpeita riittävän asiantuntijavalmiuden varmistamiseksi, sillä EU:n jäsenmaan keskuspankkina Suomen Pankki osallistuu keskusteluihin ja päätöksentekoon sekä jäsenvaltioita että koko yhteisöä koskeissa asioissa. Myös omien rahapoliittisten toimenpiteiden valmistelussa on otettava aikaisempaa enemmän huomioon muiden jäsenvaltioiden toimet.

Tutkimus- ja selvitystyön keskeisimpiä aihepiirejä vuonna 1994 olivat rahapolitiikan mitoitusta palveleva rahataloudellinen ja inflaatiotutkimus sekä rahoituslaitosten seuranta palveleva pankkitutkimus. Rahapolitiikkaa koskeissa tutkimuksissa selviteltiin varsinkin inflaatioprosessin luonnetta, rahapolitiikan ja inflaation välisiä yhteyksiä sekä pyrittiin kehittämään inflaation ennustamiseen liittyviä menetelmiä. Tämän ohella tehtiin myös rahan kysyntää koskevaa tutkimusta, jolla pyrittiin selvittämään rahan määrää kuvaavien tilastoaggregaattien käyttömahdollisuuksia rahapolitiikan mitoitusta palvelevina indikaattoreina. Pankin kokonaistaloudellisen simulointimallin uuden version rakentaminen käynnistettiin. Tämä ns. BOF4-malli, jota käytetään ennustamisen ja talouspolitiikan suunnittelun apuvälineenä, on tarkoitus uudistaa mm. rahoitusmarkkinoiden toimintaa kuvaavalta osaltaan.

Pankkitutkimus keskittyi yhtäältä pankkien tilan seuranta- ja ennakointimenetelmien kehittelyyn, toisaalta pankkikilpailua koskevaan tutkimukseen. Rahoitusmarkkinoiden seurannan parantamiseksi tehtiin yhteistyössä Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliiton ja kauppa- ja teollisuusministeriön kanssa yritysten rahoitustarpeita ja rahoituksen saatavuutta koskeva kyselytutkimus. Maksujärjestelmien alalta julkaistiin arvopaperikauppojen selvitysjärjestelmien juridisia ongelmia koskeva tutkimus. Lisäksi laajahkoa taloushistoriallista tilastoprojektia jatkettiin. Sen tavoitteena on koota Suomen rahoitusmarkkinoiden toimintaa kuvaavat yhtenäiset perustilastot 1860-luvulta 1990-luvulle saakka.

Siirtymätalouksia koskeva tutkimustyö jatkui vilkkaana pankissa. Tutkimuksen ja selvitysten pääkohteina olivat Venäjän ja Baltian maiden talouskehityksen sekä järjestelmien muutosten seuranta ja analysointi. Lisäksi aloitettiin integraatiokehityksen ja sen vaikutusten seuranta. Seurannan ja tutkimuksen kohteina olivat Venäjän ja Baltian yleistalouden

ohella erityisesti yksityistäminen, valtiontalouden kysymykset sekä rahatalouden uudistukset. Myös Suomen, Venäjän ja Baltian välisiä kaupallisia suhteita ja suoria sijoituksia selvitettiin, samoin olosuhteita Karjalassa ja Pietarissa.

Tiedotus ja julkaisut

Pankin aikakauslehdistä ilmestyi vuonna 1994 suomenkielinen *Markka & talous* 4 kertaa ja englanninkielinen *Bank of Finland Bulletin* 11 kertaa. Vuosikirja ja Suomen joukkovelkakirjalainat -julkaisu ilmestyivät alkuvuonna. Tutkimusjulkaisujen A-sarjassa julkaistiin 4, B-sarjassa 1 ja D-sarjassa 2 teosta.¹ Rahoitusmarkkinat-niminen tilastokatsaus ilmestyi kuukausittain. Keskustelualoitteita eli pankin eri osastoilla tehtyjä tutkimuksia ja selvityksiä valmistui 25. Keski- ja Itä-Euroopan siirtymätalouksia koskevia tutkimuksia ja selvityksiä sisältävä julkaisu, *Idäntalouksien yksikön katsauksia*, ilmestyi 11 kertaa.

Tietohallinto

Tietopalvelu ja tilastotuotanto

Tietohallinnon tarkoituksenmukaisuudesta ja kustannustehokkuudesta laadittiin selvitys ja sen perusteella hyväksyttiin tietohallinnon kehittämisen painopisteet ja organisatorinen peruslinja. Tältä pohjalta käynnistettiin useita hankkeita tavoitteena tietojen yhteiskäytön lisääminen Suomen Pankissa ja rahoitustarkastuksessa.

Rahoitustarkastus, Suomen Pankki ja Tilastokeskus sopivat keskeisiä luottolaitoksia koskevien perusaineistojen sisällöstä ja tiedonkeruusta. Uudistus parantaa tietojen keruuta ja palvelee mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti pankkivalvonnan, tilastoinnin sekä rahoitusmarkkinoiden seurannan tarpeita ilman turhia päällekkäisyyksiä.

Maksutasetilastoinnissa Suomi otti ensimmäisten maiden joukossa käyttöön Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) uusitun ohjeiston mukaiset luokitukset ja uusi vastaavasti keskeiset kyselyt.

¹ Luettelo pankin julkaisuista vuonna 1994 on liitteenä.

Maksutaseen ennakkotietoja alettiin julkaista kuukausittain ja julkaisuviive lyhennettiin neljään viikkoon. Maksutasetiedottamista täydennettiin neljännesvuosittaisella tiedotteella arvopaperikaupasta ulkomaiden kanssa. Valmiuksia Euroopan taloudelliseen integraatioon lisättiin osallistumalla aktiivisesti Euroopan unionin tilastotoimiston (Eurostat) ja Euroopan rahapoliittisen instituutin (EMI) johdolla tehtävään rahoitus- ja maksutasetilastoinnin kansainväliseen harmonisointiin.

Tietojenkäsittely

Tietoteknisten palveluiden kustannushyötysuhdetta, hyödynnettävyyttä ja joustavuutta parannettiin monin tavoin. Keskeisimpinä järjestelmähankkeina saatiin käyttöön ulkomaisten arvopaperien ja kotimaan rahamarkkinatoimintojen järjestelmät, uusittiin sekkitilinhaltijasovelluksen työasemaohjelmisto sekä käynnistettiin sijoitusanalyysijärjestelmän toteutustyö. Työasemissa siirryttiin graafiseen käyttöliittymään ja otettiin rajoitetusti käyttöön graafisia ohjelmaversioita.

Sisäinen toiminta, organisaatio ja henkilöstö

Pankin sisäistä toimintaa kehitettiin vuonna 1994 mm. EU-valmiuksien saattamiseksi käytännön tasolle. Tätä työtä varten johtamista, organisaatiota ja toimintatapoja tehostettiin edellisenä vuonna perustetun määräaikaisen kehitysyksikön ja muiden osastojen yhteistyönä. Pääjohtajan johdolla käytiin koko organisaation kattavaa arvokeskustelua. Tällä pyritään vahvistamaan tietoisuutta niistä pankin toimintaa ohjaavista tekijöistä, joihin mielekäs ja tavoitteellinen työskentely voi perustua.

Pankin organisaatiota kehitettiin edelleen. Keskuspankkipolitiikan osaston nimi muutettiin rahapolitiikan osastoksi. Osaston kansainvälisestä toiminnasta muodostettiin erillinen yksikkö, kansainvälinen sihteeristö, ja yksikön tehtäväkenttää laajennettiin samalla merkittävästi. Julkaisupalveluosastosta tehtiin julkaisu- ja kielipalvelut -osasto sekä tilasto-osastosta tietopalveluosasto; samalla pankin kirjasto siirrettiin julkaisupalveluista tietopalveluosastolle. Tietojenkäsittelyosasto muutti or-

ganisaatiotaan tavoitteena suurempi kustannustehokkuus ja tietotekniikan hyödyntäminen sisäisten asiakkaiden tarpeista käsin.

Haarakonttoreista lakkautettiin Jyväskylän, Lahden ja Vaasan konttorit vuonna 1991 tehdyn päätöksen mukaisesti.

Kaikkien organisaatiomuutosten tavoitteena oli pankin organisaatorakenteen hiominen tehokkuutta ja yhteistyötä edistäväksi.

Henkilökunta väheni vuoden aikana 28 hengellä. Pankin palveluksessa oli vuoden 1994 lopussa kaikkiaan 883 henkeä. Pääkonttorissa heistä työskenteli 675, haarakonttoreissa 106 ja rahoitustarkastuksessa 102. Virkavapaalla oli 42 henkilöä ja määräaikaisessa palvelussuhteessa 43.

Sisäinen tehtävänvaihto oli heti alkuvuodesta aktiivista ja vuoden aikana yli 50 henkilöä, joista osa esimiehiä, vaihtoi tehtäviä joko pysyväisluonteisesti tai sijaisuuksina.

Alkuvuodesta hyväksyttiin vakinaistamispolitiikka, jonka tarkoituksena on vahvistaa toimintavarmuutta, osaamisen jatkuvuutta ja työsuhdeturvaa. Vuoden aikana vakinaistettiin 41 määräaikaista työntekijää, joista valtaosa asiantuntijoita.

Koulutus

Koulutussuunnittelussa kiinnitettiin huomiota koulutuskäytäntöjen kehittämiseen ja koulutuksen kohdentamiseen siten, että koulutus entistä paremmin tukee Suomen Pankin tavoitteiden saavuttamista.

Koulutuksella parannettiin henkilöstön valmiuksia kansainväliseen yhteistyöhön. EU-tietoutta lisäävää koulutusta tarjottiin koko henkilöstölle. Kielikoulutusta tehostettiin ja esiintymis- ja vuorovaikutusvalmiuksia kehitettiin. EU-virkamiesharjoittelua ja pohjoismaista virkailijavaihtoa jatkettiin. Henkilöstön kansainvälisten vaihtomahdollisuuksien sekä kansainvälisten yhteyksien tärkeyttä ja henkilöstön osallistumista ulkomaisiin koulutusohjelmiin painotettiin.

Johtamisen sisäiset kehittämisohjelmat käynnistettiin. Tavoitteena oli vahvistaa osallistujien henkilökohtaisia johtamisvalmiuksia, kehittää keskuspankin yrityskulttuuria ja johtamisjärjestelmää sekä tukea keskuspankin strategista suunnittelua.

Ekonomistien koulutuksessa painotettiin rahapolitiikkaa kelluvien kurssien vallitessa, rahoitus-

markkinoiden toimintaa ja pankkien riskienhallintaa. Lisäksi ekonometristen menetelmien hallintaa syvennettiin aiheeseen liittyvillä erityiskursseilla.

Asiantuntijoiden ammatillisten erityisvalmiuksien systemaattista kehittämistä suunniteltiin sillä tavoin, että sekä pankin että asiantuntijan tarpeet tulisivat entistä paremmin huomioon otetuiksi. Koulutus käynnistettiin Suomen Pankin ja rahoitustarkastuksen yhteistyöhankkeena kohderyhmänä juristit. Koulutusta laajennetaan myöhemmin myös muihin ammattiryhmiin.

Tietotekniikan koulutus painottui graafisen käyttöliittymän käyttöönottoon ja toimistojärjestelmien käyttöön. Koulutuksessa hyödynnettiin laajasti osastojen tukihenkilöitä ja vieriohjaajia.

Idäntalouksille suunnattua koulutusapua tarjottiin erityisesti keskuspankeille ja kohdemaista olivat etusijalla Viro ja Venäjä. Muiden Baltian ja Itä-

Euroopan maiden keskuspankkien edustajille tarjottiin koulutusapua tapauskohtaisesti. Suomen Pankin eri osastoille tehtiin erityisesti lyhytaikaisia koulutusvierailuja, joihin osallistui 35 henkilöä. Pitkäaikaisia koulutusvierailijoita oli 7. Pankin asiantuntijat tekivät kohdemaihin joko kansainvälisten järjestöjen koordinoimia vierailuja tai suoria asiantuntijavierailuja. Suoria vierailuja tehtiin pääasiassa Eesti Pankiin.

Vasta valmistuneiden ekonomistien vuonna 1993 aloitettu Young Professionals -ohjelma päättyi kesäkuussa 1994. Seuraava Young Professionals -ohjelma on päätetty aloittaa vuoden 1995 syksyllä.

Pankin strategiaa ja toimintatapojen kehittämistä tuettiin myös koko henkilökunnalle suunnatuilla studia generalia -tyyppisillä luennoilla.

Suomen Pankin ja rahoitustarkastuksen yhteiset koulutusmenot olivat noin 3.3 % palkkasummasta.

Tilinpäätös

Tuloslaskelma, milj. mk

KORKOTUOTOT				
Kotimaiset (1)				
Maksuvalmiusluotoista	1.0		40.0	
Sijoitustodistuksista	91.5		198.8	
Arvopapereiden takaisinmyyntisitoumuksista	72.6		329.2	
Nettokorot kotimaisista termiinkaupoista	15.2		324.0	
KTR-luotoista	25.5		49.3	
Joukkovelkakirjoista	250.7		265.7	
Valtion vakuusrahaston luotoista	–		38.8	
Vakauttamislainoista	31.8		358.1	
Muista saamisista	37.0	525.3	42.4	1 646.2
Ulkomaiset (2)				
Kansainväliseltä valuuttarahastolta	74.2		92.7	
Arvopapereista	2 215.6		1 553.0	
Muista valuuttasaamisista	430.2	2 720.0	203.8	1 849.5
Korkotuotot yhteensä		3 245.2		3 495.7
KORKOKULUT				
Kotimaiset (3)				
Päivätalletuksista	–43.9		–43.7	
Sijoitustodistuksista	–1 539.6		–1 156.2	
Vähimmäisvarantotalletuksista	–		–479.6	
Investointitalletuksista	–48.2		–106.9	
Muista veloista	–11.9	–1 643.6	–32.6	–1 818.9
Ulkomaiset				
Kansainväliselle valuuttarahastolle	–44.6		–53.4	
Tukiluotoista	–		–18.4	
Muista veloista	–1.8	–46.4	–1.4	–73.2
Korkokulut yhteensä		–1 690.0		–1 892.1
KORKOKATE (4)		1 555.2		1 603.5
KESKUSPANKKITOIMINNAN MUUT TUOTOT (5)				
Toimitusmaksut ja palkkiot	14.9		13.7	
Muut	57.7	72.6	99.4	113.1
KESKUSPANKKITOIMINNAN MUUT KULUT (6)				
Palkat	–146.7		–151.4	
Sosiaalikulut	–81.5		–77.0	
Setelien hankintakulut	–49.2		–50.3	
Poistot	–63.0		–59.8	
Muut	–78.0	–418.4	–86.2	–424.7

RAHOITUSTARKASTUKSEN KULUT JA TUOTOT (7)				
Palkat	-18.9		-4.0	
Poistot	-0.6		-0.7	
Muut	-20.3		-3.2	
Rahoitustarkastuksen valvontamaksut	40.0	0.2	7.7	-0.2
KULUT JA TUOTOT RAHAMARKKINOIDEN VAKAUDEN TURVAAMISESTA (8)				
Poistot omaisuudenhoitoyhtiöiden osakkeista	-		-1 200.0	
Poistot aktivoiduista menoista ja menetyksistä	-		-300.0	
Tuotot osakkeiden myynneistä	-	-	200.0	-1 300.0
TULOS ENNEN KURSSIEROJA JA VARAUKSIA		1 209.6		-8.3
Ulkomaisten arvopapereiden kurssierot (9)	-1 459.8			453.3
Valuuttakurssierot (10)	-5 816.9			2 237.7
Eläkevarauksen lisäys (11)	-89.9			-78.9
Varauksen (laki Suomen Pankista 30 §) lisäys (-) / vähennys (+) (11)	6 157.0			-2 603.9
TILIKAUDEN TULOS (12)		0,0		0,0

Tase, milj. mk

VASTAAVAA

Kulta ja valuuttasaamiset (1)				
Kulta	2 180.5		2 179.7	
Eriyiset nosto-oikeudet	1 536.9		663.9	
Varanto-osuus Kansainvälisessä valuuttarahastossa	1 353.7		1 746.6	
Vaihdettavat valuutat	47 672.2	52 743.2	28 882.0	33 472.1
Muut ulkomaiset saamiset (1)				
Markkaosuus Kansainvälisessä valuuttarahastossa	4 594.6	4 594.6	5 058.1	5 058.1
Saamiset rahoituslaitoksilta (2)				
Maksuvalmiusluotot	–		1.1	
Sijoitustodistukset	443.0		1 844.5	
Arvopaperit takaisinmyyntisitoumuksin	1 037.4		5 492.5	
Joukkovelkakirjat	802.2		1 100.8	
Muut	237.9	2 520.5	237.9	8 676.8
Saamiset julkiselta sektorilta (3)				
Valtion metallirahavastuu	1 806.0	1 806.0	1 788.4	1 788.4
Saamiset yrityksiltä (4)				
Kotimaisten toimitusten rahoitus (KTR)	315.8		496.3	
Muut	2 833.2	3 149.0	2 806.7	3 303.0
Muut saamiset (5)				
Rahamarkkinoiden vakauttamislainat	4 532.0		5 752.0	
Siirtosaamiset	1 832.1		1 819.2	
Muut	159.4	6 523.5	166.5	7 737.7
Aktivoidut menot ja menetykset rahamarkkinoiden vakauden turvaamisesta (6)				
		1 400.0		1 400.0
Yhteensä		72 736.8		61 436.2

VASTATTAVAA

Valuuttavelat (1)				
Vaihdettavat valuutat	130.4	130.4	193.4	193.4
Muut ulkomaiset velat (1)				
Kansainvälisen valuutta- rahaston markkatililit	4 594.6		5 058.1	
Osoitetut erityiset nosto-oikeudet	984.9	5 579.5	1 130.8	6 188.9
Liikkeessä oleva raha (7)				
Setelit	12 675.1		13 442.2	
Metalliraha	1 639.5	14 314.7	1 551.6	14 993.9
Sijoitustodistukset (8)		35 236.0		14 837.0
Velat rahoituslaitoksille (9)				
Päivätalletukset	1 386.6		1 803.4	
Vähimmäisvarantotalletukset	6 525.7	7 912.3	6 397.9	8 201.3
Velat julkiselle sektorille (10)				
Sekkitilit	0.0		8.0	
Valtion vakuusrahaston talletukset	93.1	93.1	776.0	784.0
Velat yrityksille (11)				
Investointi- ja alushankintatalletukset	1 548.5	1 548.5	2 086.7	2 086.7
Muut velat (12)				
Siirtovelat	436.5		535.6	
Muut	24.2	460.8	91.6	627.2
Varaukset (13)				
Eläkevaraus	1 328.6		1 233.6	
Muut varaukset	369.0	1 697.5	6 526.0	7 759.6
Oma pääoma (14)				
Kantarahasto	5 000.0		5 000.0	
Vararahasto	764.1		764.1	
Tilikauden voitto/tappio	0.0	5 764.1	0.0	5 764.1
Yhteensä		72 736.8		61 436.2

Tilinpäätöksen liitteet

Setelinanto, milj. mk

Setelinanto-oikeus	52 743	33 472
Käytössä	12 911	14 432
Setelinantovara	39 832	19 040

Markka/valuuttatermiini- sopimukset, milj. mk (keskikurssi 30.12.)

Termiiniosotosopimukset	6 079	–
Termiinimyyntisopimukset	–	2 885

Valuutta/valuutta- termiinisopimukset, milj. mk

(ostetun valuutan keskikurssi 30.12.)	4 301	788
---------------------------------------	-------	-----

Valuuttamääräiset futuurisopimukset, milj. mk (keskikurssi 30.12.)

Ostosopimukset	–	147
Myyntisopimukset	1 552	–

Osakkeet ja osuudet, nimellisarvo, milj. mk (sulkeissa Suomen Pankin omistusosuus)

Scopulus Oy	2 (100 %)	2 (100 %)
Sponda Oy	300 (100 %)	300 (100 %)
Setec Oy	40 (100 %)	40 (100 %)
Helsingin Rahamarkkinakeskus Oy	35 (52 %)	35 (52 %)
Bank for International Settlements	56 (1.67 %)	65 (1.67 %)
Asunto-osakkeet	1	1
Kiinteistöosakkeet	1	1
Muut osakkeet ja osuudet	1	1
Yhteensä	437	445

Takaukset, milj. mk

SKOP:n riskikeskittymien siirtoon liittyvät tilapäiset takausvastuut	75	233
Omaisuudenhoitoyhtiöiden puolesta annetut takaukset	–	517
Yhteensä	75	750

Eläkesitoumuksista johtuva vastuu, milj. mk

Suomen Pankin eläkevastuu	1 762	1 727
–tästä varauksilla katettu	1 329	1 234

Suomen Pankin kiinteistöt

Kiinteistö	Osoite	Valmistumisvuosi	Tilavuus noin m ³
Helsinki	Rauhankatu 16	1883/1961	49 500
	Unioninkatu 33/Rauhankatu 19	1848/1954	17 500/33 000
	Snellmaninkatu 23	1896/1988	27 500
	Liisankatu 14	1928	48 500
	Ramsinniementie 34	1920/1983	4 500
Joensuu	Torikatu 34	1984	11 000
Jyväskylä	Kauppakatu 21	1950	32 000
Kuopio	Kauppakatu 25–27	1912	7 500
	Puutarhakatu 4	1993	11 900
Lahti	Torikatu 3	1929	36 500
Mikkeli	Päiviönkatu 15	1965	7 500
Oulu	Kajaaninkatu 8	1973	17 000
Tampere	Hämeenkatu 13	1942	36 000
Turku	Linnankatu 20	1914	10 500
Vaasa	Kirkkopuistikko 22	1952	55 500
Vantaa	Suometsäntie 1	1979	311 500
Inari	Saariselkä	1968/1976	2 000

Helsingissä 15. helmikuuta 1995

SUOMEN PANKIN JOHTOKUNTA

Sirkka Hämäläinen, puheenjohtaja

Harri Holkeri

Esko Ollila

Kalevi Sorsa

Matti Vanhala

Tilinpäätöksen kommentit

Kirjanpito- ja tilinpäätöskäytäntö

Suomen Pankin tase noudattaa sektorijakoa, mikä antaa kuvan keskuspankin ja ulkomaiden sekä kotimaan sektoreiden välisistä rahoitussuhteista. Taseessa noudatetut arvostusperiaatteet on selostettu kommentoitavien tase-erien yhteydessä. Käyttöomaisuus, osakeomistukset ja pitkävaikutteiset menot kirjataan kokonaan kuluiksi hankintavuonna Suomen Pankista annetun lain edellyttämällä tavalla, eivätkä ne niin ollen sisälly taseeseen. Tilinpäätöksen liitetiedoissa on luettelo Suomen Pankin omistamista osakkeista, osuuksista ja kiinteistöistä.

Ulkomaan rahan määräiset saamiset ja velat on muutettu markoiksi tilinpäätöspäivänä voimassa olleiden keskikurssien mukaisesti. Kaikki taseen ulkomaan rahan määräisten saamis- ja velkaerien sekä taseen ulkopuolisten erien kurssierot on kirjattu tulosvaikutteisesti.

Vuoden 1993 tilinpäätöksessä julkaistun taseen rakennetta on muutettu vuoden 1994 tilinpäätöseen rakennetta vastaavaksi. Aikaisemmin arvontjärjestelytili ja varaukset -erään sisältyneet eläkevaraus ja muut varaukset on nyt esitetty omina tase-erinään. Samalla tavoin on aikaisemmin arvontjärjestelytili ja varaukset -erään sisältynyt taseen ja tuloksen arvostusperusteiden erotus nyt kirjattu taseen vastaavaapuolen siirtosaamiisiin. Arvostusero on ulkomaisten arvopaperien nimellisarvon ja hankintahinnan tai sitä alemman markkinahinnan erotus silloin, kun nimellisarvo on näitä alempi.

Pankkivaltuusto vahvistaa Suomen Pankista annetun lain 17. pykälän 1. momentin 2. kohdan mukaisesti tilinpäätöksen laatimisessa noudatettavat perusteet.

Tuloslaskelman kommentit

Kotimaisten saamisten pieneneminen ja lyhyiden korkojen lasku vähensivät kotimaisia korkotuottoja edellisvuotisista. Lisääntynyt valuuttavaranto kasvatti ulkomaisia korkotuottoja. Korkokate oli edellisvuotisen tasoinen.

Tulosta heikensivät markan vahvistuminen, dollarin heikkeneminen sekä ulkomaisten arvopaperien hintojen lasku.

1. Kotimaiset korkotuotot

Kotimaiset korkotuotot vähenivät edellisvuotisista 1 121 milj. markkaa. Sijoitustodistusten korkotuotot olivat 91 milj. markkaa ja arvopapereiden takaisinmyyntisitoumusten korkotuotot 73 milj. markkaa.

2. Ulkomaiset korkotuotot

Ulkomaiset korkotuotot olivat 2 720 milj. markkaa, mikä on 871 milj. markkaa enemmän kuin edellisellä vuonna.

3. Kotimaiset korkokulut

Kotimaiset korkokulut, 1 644 milj. markkaa, sisältävät Suomen Pankin liikkeeseen laskemien sijoitustodistusten korkokuluja 1 540 milj. markkaa. Vähimmäisvarantotalletuksille ei makseta korkoa. Vuoden 1993 tuloslaskelmassa tässä erässä oleva korkomeno sisältää silloin voimassa olleiden kassavarantotalletusten korot.

4. Korkokate

Korkokate oli 1 555 milj. markkaa.

5. Keskuspankkitoiminnan muut tuotot

Keskuspankkitoiminnan muissa tuotoissa merkittävän erä on vuokratuotot, 31 milj. markkaa.

6. Keskuspankkitoiminnan muut kulut

Keskuspankkitoiminnan palkkasumma oli 147 milj. markkaa. Sosiaalikulut sisältävät 58 milj. markkaa maksettuja eläkkeitä.

Käyttöomaisuus ja pitkävaikutteiset menot kirjataan poistoina kuluksi hankintavuonna Suomen Pankista annetun lain mukaisesti. Poistot sisältävät siis tilikauden aikana hankitut käyttöomaisuuden ja muut pitkävaikutteiset menot kokonaisuudessaan. Poistoihin sisältyy 32 milj. markkaa rakennusten muutostöiden ja korjausten poistoja ja 20 milj. markkaa koneiden ja kaluston poistoja.

7. Rahoitustarkastuksen kulut ja tuotot

Tuloslaskelmassa on rahoitustarkastuksen tuotot ja kulut esitetty omana eränään. Rahoitustarkastuksen toiminnasta aiheutuneet kulut olivat 40 milj. markkaa. Suomen Pankki maksaa rahoitustarkastuksen kulut, ja ne katetaan valvottavilta jälkikäteen perittävillä valvontamaksuilla.

8. Kulut ja tuotot rahamarkkinoiden vakauden turvaamisesta

Kulut ja tuotot rahamarkkinoiden vakauden turvaamisesta liittyvät SKOP:n haltuunottoon ja pankin omaisuudenhoitoyhtiöiden toimintaan.

Vuoden 1994 tuloslaskelmaan ei sisälly tuottoja eikä kuluja omaisuudenhoitoyhtiöistä.

9. Ulkomaisten arvopapereiden kurssierot

Ulkomaisten arvopapereiden kurssierot sisältävät arvopapereiden myynnistä realisoituneet kurssivoitot ja -tappiot sekä salkussa olevien arvopapereiden hankintahinnan ja sitä alemman markkinahinnan erotuksen. Kurssitappioita ulkomaisista arvopapereista kirjattiin 1 460 milj. markkaa.

10. Valuuttakurssierot

Valuuttakurssieroihin kirjataan valuuttakurssien muutoksista aiheutuneet saamisten ja velkojen arvon muutokset sekä valuutanvaihtotuotot nettomääräisinä. Tilikauden 1994 aikana markka vahvistui ja tärkeän varantovaluutan, Yhdysvaltain dollarin, kurssi heikkeni huomattavasti. Vuodelta 1994 kurssitappioita kertyi 5 817 milj. markkaa.

11. Varausten muutos

Eläkevaraukseen siirrettiin vuoden 1994 aikana palloista peritty työntekijäin eläkemaksu, 5 milj. markkaa. Työntekijäin eläkemaksulle ja edellisenä vuonna tehdyille eläkevarauksille lasketaan korkoa lisäämällä peruskorkoon 2 prosenttiyksikköä ja näin saadulla määrällä lisätään eläkevarausta. Yhteensä eläkevarausta kartutettiin 90 milj. markkaa.

Suomen Pankista annetun lain 30. §:n mukaista varausta purettiin 6 157 milj. markkaa.

12. Tilikauden tulos

Tilikauden tuloksena esitettiin nolla markkaa.

Taseen kommentit

1. Kulut ja ulkomaiset erät

Kulta kirjattiin aiempien vuosien tapaan taseeseen arvoon 35 mk/g. Kultaa oli vuoden lopussa 62 299 kg, ja sen markkinahintainen arvo oli noin 3 634 milj. markkaa.

Valuuttasaamisissa esiintyviä erityisiä nosto-oikeuksia Kansainvälisessä valuuttarahastossa vastaa velkapuolen erä osoitetut erityiset nosto-oikeu-

det (SDR). Molemmat erät ovat korollisia ja korkona on SDR:n korko.

SDR-määräinen varanto-osuus sekä markka-osuus Kansainvälisessä valuuttarahastossa muodostavat yhdessä Suomen jäsenosuuden valuuttarahastossa. Markkaosuuden vastaerä sisältyy ulkomaisissa veloissa erään Kansainvälisen valuuttarahaston markkatilit. Markkaosuus ja sitä vastaavat markkatilit on sidottu erityisten nosto-oikeuksien kurssiin Kansainvälisen valuuttarahaston soveltaman käytännön mukaisesti.

Vaihdeettavat valuutat koostuvat pääosin ulkomaisista valtioiden liikkeeseen laskemista tai valtioiden takaamista arvopapereista sekä pankkitalletuksista. Erään sisältyvät myös ulkomaiset avistatilit sekä pankin hallussa olevat ulkomaiset maksuvälineet.

Vaihdeettavaan valuuttavarantoon kuuluvat arvopaperit on arvostettu nimellisarvoon tai sitä alemmaan käypään arvoon.

Vaihdeettavat valuuttavelat sisältävät kansainvälisten järjestöjen ja ulkomaisten pankkien vaihdettavat markkasaamiset Suomen Pankilta.

2. Saamiset rahoituslaitoksilta

Maksuvalmiusluotot ovat keskuspankkirahoitukseen oikeutettujen rahalaitosten määräaikaista velkoja Suomen Pankille.

Sijoitustodistukset ovat pankkien liikkeeseen laskemia diskonttopapereita. Sijoitustodistukset on hankintahetkellä kirjattu hankintahintaan. Samaan tase-erään sisältyy hankintahinnan lisäksi kertynyt diskonttokorko.

Arvopapereiden takaisinmyyntisitoumuksia eli ns. repo-kauppoja käytetään rahamarkkinainterventioissa sijoitustodistusten rinnalla.

Rahalaitosten joukkovelkakirjalainat ovat luonteeltaan pääasiassa sijoitusomaisuutta. Ne on arvostettu nimellisarvoon.

3. Saamiset julkiselta sektorilta

Valtion metallirahavastuu osoittaa metallirahan lunastusvelvollisuudesta johtuvan velan määrän Suomen Pankille.

4. Saamiset yrityksiltä

Kotimaisia toimitusluottoja on myönnetty sekä yksittäisvelkakirjalainoina että joukkovelkakirjalainoina. Joukkovelkakirjalainat on arvostettu nimellisarvoon. Korko vaihtelee pelkästä peruskorosta peruskorkoon lisättynä 2.5 prosenttiyksiköllä.

Erä muut sisältää lähinnä sijoitusomaisuudeksi luokiteltavia arvopapereita, jotka on arvostettu nimellisarvoon.

5. Muut saamiset

Rahamarkkinoiden vakauttamislainojen määrä pieneni vuoden 1994 aikana 1 220 milj. markkaa. Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankin haltuunottoon ja riskikeskittymien siirtoon sitoutui 1991–92 Suomen Pankin rahoitusta yhteensä 15 582 milj. markkaa. Tästä määrästä on vuoden 1994 loppuun mennessä saatu palautuksina takaisin 5 750 milj. markkaa, kirjattu menetyksinä tulokseen 3 900 milj. markkaa ja on edelleen aktivoituna taseessa 1 400 milj. markkaa. Lisäksi taseessa on rahamarkkinoiden vakauttamislainoja 4 532 milj. markkaa.

Siirtosaamiset sisältävät pääasiassa korkosäämisia. Siirtosaamiset sisältävät myös ulkomaisten arvopapereiden nimellisarvon ja hankintahinnan tai sitä alemman markkinahinnan erotuksen silloin, kun nimellisarvo on näitä alempi. Muihin saamisiin sisältyy 118 milj. markkaa henkilökunnan asuntolainoja. Asuntolainojen korko on vanhoissa lainoissa peruskoron suuruinen ja 16.2.1993 jälkeen myönne-tyissä lainoissa peruskorko lisättyä 2 prosenttiyksiköllä.

6. Aktivoituneet menot ja menetykset rahamarkkinoiden vakauden turvaamisesta

Suomen Pankille aiheutuneet menetykset SKOP:n osakkeiden ja pääomatodistusten myynnistä Valtion vakuusrahastolle aktivoitiin taseeseen vuonna 1992. Vuonna 1993 tästä erästä tehtiin 300 milj. markan poisto. Vuonna 1994 erästä ei tehty poistoja, joten poistamaton osuus on 1 400 milj. markkaa.

7. Liikkeessä oleva raha

Liikkeessä oleva raha on yleisön ja rahalaitosten hallussa oleva setelistö ja metalliraha.

8. Sijoitustodistukset

Suomen Pankin liikkeeseen laskemat sijoitustodistukset on arvostettu nimellisarvoon. Nimellisarvon ja emissiohinnan erotus on kirjattu siirtosaamisiin ja jaksotetaan korkomenoihin juoksuajan kuluessa.

9. Velat rahoituslaitoksille

Päivätalletukset ovat keskuspankkirahoitukseen oikeutettujen rahalaitosten sekkitilien saldoja.

Vähimmäisvarantotalletuksille ei makseta korkoa.

10. Velat julkiselle sektorille

Tase-erään sisältyvät Valtion vakuusrahaston sekkitili ja talletustilit Suomen Pankissa.

11. Velat yrityksille

Investointi- ja alushankintatalletukset ovat investointi- ja alushankintavarausten tehneiden yritysten lakisääteisiä talletuksia Suomen Pankissa. Talletukset ovat korollisia, ja korko määräytyy investointivarauslain mukaan.

12. Muut velat

Siirtovelat ovat pääasiassa korkojen jaksotuksesta aiheutuneita eriä.

Muut velat sisältävät 9 milj. markkaa liikkeessä olevan vanhan rahayksikön määräisiä seteleitä.

13. Varaukset

Suomen Pankin eläkevastuun kokonaismäärä on 1 762 milj. markkaa, ja tästä on varauksilla katettu 75.4 %.

Muissa varauksissa on Suomen Pankista annetun lain 30. §:n mukainen varaus.

14. Oma pääoma

Pankin kantarahasto ja vararahasto säilyivät muuttomattomina.

Tilintarkastuskertomus

Eduskunnan valitsemina tilintarkastajina olemme suorittaneet Suomen Pankin tilinpäätöksen ja kirjanpidon sekä hallinnon tarkastuksen tilivuodelta 1994 hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa.

Pankin tarkastusosasto on tilivuoden aikana tarkastanut pankin kirjanpitoa ja toimintaa. Olemme perehtyneet sisäisestä tarkastuksesta laadittuihin kertomuksiin.

Olemme lukeneet pankin toimintakertomuksen ja saaneet johtokunnalta pankin toimintaa koskevia selostuksia.

Tilinpäätös on laadittu eduskunnan pankkivaltuuston vahvistamien tilinpäätösperusteiden ja voimassa olevien säännösten mukaisesti.

Edellä olevan perusteella ja koska tarkastuksemme ei ole antanut aihetta huomautuksiin, esitämme tuloslaskelman ja taseen vahvistamista ja vastuuvapauden myöntämistä johtokunnalle tarkastamaltamme tilivuodelta.

Helsingissä maaliskuun 30. päivänä 1995

SUOMEN PANKIN TILINTARKASTAJAT

Kauko Heikkinen

Arja Alho

Timo E. Korva

Matti Lahtinen

Jarmo Laivoranta

./. Kalervo Virtanen KHT

Liitteet

Raha- ja valuuttapolitiikkaa ja rahoitusmarkkinoita koskevia toimenpiteitä 1994

- Tammikuu** **Obligaatioterminikaupat aloitettiin**
Suomen Pankin ja päämarkkinatakaajien välillä allekirjoitetun sopimuksen mukaan markkinatakaajat aloittivat 20.1.1994 kaupankäynnin FIM-obligaatiotermeillä.
- Helmikuu** **Peruskorkoa alennettiin**
Eduskunnan pankkivaltuusto alensi Suomen Pankin peruskoron 5.5 prosentista 5.25 prosenttiin 1.2.1994 lähtien.
- Syyskuu** **OmaisuuDENHOIToyhtiö Arsenal Oy:n pääomaa korotettiin**
Valtioneuvosto päätti 8.9.1994 korottaa omaisuushoitoyhtiö Arsenal Oy:n pääomaa 6 mrd. markalla. Korotus oli välttämätön kuluvan vuoden aikana syntyneiden tappioiden kattamiseksi.
- Marraskuu** **Pankkien sekkitili- ja maksuvalmiusluotto-oikeudet Suomen Pankissa**
Suomen Pankki uudisti marraskuun alusta ehdot, joilla pankit ja muut luottolaitokset voivat saada keskuspankin sekkitilioikeudet ja maksuvalmiusluotto-oikeudet. Uudistuksessa tili- ja luotto-oikeuksien piiri laajenee vähimmäisvarantovelvoitteen alaisiin luottolaitoksiin ja päivänvälisen sekkitililuoton osittainen vakuusvaatimus muuttuu täysimääräiseksi. Niiden sekkitilinhaltijoiden, joiden liimitille on tähän saakka vaadittu 25 prosentin suuruinen vakuus, on toimitettava täysimääräinen vakuus viimeistään vuoden 1996 alussa.
- Veronhuojennuslakia jatkettiin**
Eduskunta hyväksyi 18.11.1994 talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslain jatkamisen siten, että 24 kuukauden verottomia pankkitalletuksia on mahdollista tehdä myös vuonna 1995.
- Suomen Pankki päätti allekirjoittaa EMS-sopimuksen ilman ERM-liityntää**
Suomen Pankki päätti 23.11.1994 allekirjoittaa EU-maiden keskuspankkien väliset Euroopan valuuttajärjestelmää (EMS, European Monetary System) ja lyhyen aikavälin rahoitustuen järjestelyä (STMS, Short-Term Monetary Support) koskevat sopimukset. Sopimukset tulevat voimaan Suomen EU-jäsenyyden voimaantulon myötä. Suomen Pankki päätti myös esittää EU-maiden keskuspankeille kahdenvälisten valuuttatukijärjestelyjen, ns. swap-sopimusten, lakkauttamista siitä päivästä alkaen, jolloin EMS- ja STMS-sopimukset tulevat voimaan.
- Joulukuu** **Huutokauppakorkoa nostettiin**
Suomen Pankki nosti 9.12.1994 lyhyitä markkinakorkoja ohjaavan huutokauppakoron 5.0 prosentista 5.5 prosenttiin.
- SKOP:n tukeminen**
Valtioneuvosto päätti 21.12.1994 tukea Säästöpankkien-Keskus-Osake-Pankkia ostamalla sen liikkeeseen laskemia pääomatodistuksia 450 milj. markalla.

Suomen Pankin antamia lausuntoja 1994

Rahamarkkinoiden kehittämistä koskevia lausuntoja

- Lausunto Arvo-osuusyhdistykselle varautumisesta häiriöihin rahamarkkinaympäristössä 25.1.
- Lausunto kauppa- ja teollisuusministeriölle valtion ulkomaista riskinottopolitiikkaa käsitelleen työryhmän mietinnöstä 10.3.
- Lausunto Helsingin kaupunginkanslialle primary dealer -järjestelmästä 19.4.
- Lausunto oikeusministeriölle arvo-osuuksiin liittyvien oikeuksien turvaamisesta poikkeuksellisissa olosuhteissa 22.6.
- Lausunto valtiovarainministeriölle säästökassatyöryhmän muistiosta 26.8.
- Lausunto Arvo-osuusyhdistykselle määräyksen muutosehdotuksesta 5.9.
- Lausunto valtiovarainministeriölle arvopaperikaupan selvitystoimintaa koskevasta arvopaperimarkkinalain muutosehdotuksesta 28.10.

Pankkijärjestelmän tukemiseen liittyviä lausuntoja

- Lausunto Valtion vakuusrahastolle osuuspankkiryhmän takausjärjestelystä 15.3.
- Lausunto Valtion vakuusrahastolle Omaisuudenhoito-yhtiö Arsenal Oy:n varainhankinnalle annetusta valtioneuvoksesta 26.4.
- Lausunto valtiovarainministeriölle valtion vakuusrahastotyöryhmän muistiosta 14.7.
- Lausunto Valtion vakuusrahastolle Suomen Säästöpankki-SSP Oy:n luovutussopimusta täydentävästä sopimuksesta 18.8.
- Lausunto Valtion vakuusrahastolle Omaisuudenhoito-yhtiö Arsenal Oy:n tukemisesta 23.8.
- Lausunto Valtion vakuusrahastolle Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankin ulkomaisia tytäryhtiöitä koskevasta esityksestä 20.9.
- Lausunto Valtion vakuusrahastolle Omaisuudenhoito-yhtiö Arsenal Oy:n takausjärjestelystä 10.11.
- Lausunto Valtiontalouden tarkastusvirastolle pankkikriisin kehyksiä koskevasta muistiosta 24.11.
- Lausunto Valtion vakuusrahastolle Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankin tukemisesta 2.12.
- Lausunto Valtion vakuusrahastolle Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankin ulkomaisen tytäryhtiön myymisestä 2.12.

Korkotukea koskevia lausuntoja

- Lausunnot opetusministeriölle opintolainojen enimmäiskoron muutoksesta 11.3. ja 22.11.

Muita lausuntoja

- Lausunto valtiovarainministeriölle vuoden 1994 yleisurheilun EM-kilpailujen juhlarahasta 4.2.
- Lausunto ulkoasiainministeriölle Gattin Uruguay kieroksen sopimusteksteistä 18.2.

Lausunto valtiovarainministeriölle valtion kassavarojen sijoitustoiminnan kehittamisestä 5.5.

Lausunto ulkoasiainministeriölle Suomen EU-jäsenyyden edellyttämistä lakiesityksistä eduskunnalle 27.5.

Lausunto eduskunnalle hallituksen esityksestä arkistolaiksi 31.5.

Lausunto kauppaa- ja teollisuusministeriölle osakeyhtiön omien pääomien ja jakokelpoisten voittovarojen määrittelemistä sekä käyttöä pohtineen työryhmän muistiosta 14.6.

Lausunto valtioneuvoston kanslialle Valtiosääntökomitean 1992:n mietinnöstä 14.6.

Lausunto oikeusministeriölle luonnoksesta hallituksen esitykseksi, joka koskee lakia viranomaisten asiakirjojen julkisuudesta 15.9.

Lausunto valtiovarainministeriölle tullilakiehdotuksesta 6.10.

Lausunto valtiovarainministeriölle indeksiehdon käytön rajoittamisesta annetun lain muuttamisesta 20.10.

Lausunto valtiovarainministeriölle Suomen Pankki -komitean mietinnöstä 27.10.

Lausunto valtiovarainministeriölle A. I. Virtasen ja tieteen juhlarahasta 16.11.

Pyöristyksistä johtuen yhteenlaskut eivät välttämättä täsmää.

- 0 havainto on vähemmän kuin puolet käytetystä yksiköstä
- loogisesti mahdoton
- .. tietoa ei ole saatu
- nolla
- sarjan sisältö muuttunut

Taulukko 1.

Suomen Pankin tase kuukausittain 1994, milj. mk

VASTAAVA

Kulta ja valuuttasaamiset	41 174	46 580	42 646
Kulta	2 180	2 180	2 180
Erityiset nosto-oikeudet	645	657	661
Varanto-osuus Kansainvälisessä valuuttarahastossa	1 697	1 676	1 688
Vaihdettavat valuutat	36 652	42 067	38 117
Muut ulkomaiset saamiset	5 058	5 092	5 092
Markkaosuus Kansainvälisessä valuuttarahastossa	5 058	5 092	5 092
Saamiset rahoituslaitoksilta	5 481	3 053	5 083
Sijoitustodistukset	40	569	855
Arvopaperit takaisinmyyntisitoumuksin	4 158	1 233	2 987
Joukkovelkakirjat	1 045	1 013	1 003
Muut	238	238	238
Saamiset julkiselta sektorilta	1 739	1 768	1 793
Valtion metallirahavastuu	1 739	1 768	1 793
Saamiset yrityksiltä	3 288	3 273	3 256
Kotimaisten toimitusten rahoitus (KTR)	482	466	449
Muut	2 807	2 807	2 807
Muut saamiset	5 720	5 210	4 994
Rahamarkkinoiden vakauttamislainat	5 552	5 032	4 832
Siirtosaamiset	-	-	-
Muut	168	178	162
Arvonjärjestelytili	-	-	-
Aktivoidut menot ja menetykset rahamarkkinoiden vakauden turvaamisesta	1 400	1 400	1 400
Yhteensä	63 860	66 376	64 264

41 623	47 728	52 708	55 634	53 058	53 153	53 377	54 184	52 743
2 180	2 180	2 180	2 180	2 180	2 180	2 180	2 180	2 180
650	654	650	645	636	618	1 249	1 461	1 537
1 597	1 591	1 514	1 480	1 447	1 407	1 338	1 388	1 354
37 197	43 303	48 364	51 329	48 794	48 947	48 610	49 154	47 672
5 154	5 154	5 093	5 114	5 114	5 114	5 114	5 114	4 595
5 154	5 154	5 093	5 114	5 114	5 114	5 114	5 114	4 595
3 314	4 405	3 846	3 614	5 677	4 658	2 940	1 586	2 520
1 937	2 017	1 365	1 424	4 170	3 087	1 766	441	443
156	1 191	1 319	1 064	387	398	63	51	1 037
983	959	924	888	882	935	873	856	802
238	238	238	238	238	238	238	238	238
1 828	1 827	1 819	1 823	1 817	1 847	1 864	1 872	1 806
1 828	1 827	1 819	1 823	1 817	1 847	1 864	1 872	1 806
3 249	3 236	3 220	3 210	3 198	3 189	3 173	3 160	3 149
431	413	397	386	374	360	345	331	316
2 819	2 824	2 824	2 824	2 824	2 829	2 829	2 829	2 833
4 993	4 996	4 901	4 889	4 890	4 692	4 704	4 692	6 524
4 832	4 832	4 732	4 732	4 732	4 532	4 532	4 532	4 532
-	-	-	-	-	-	-	-	1 832
161	164	169	157	158	160	172	160	159
-	-	-	-	-	-	122	-	-
1 400	1 400	1 400	1 400	1 400	1 400	1 400	1 400	1 400
61 561	68 746	72 988	75 683	75 153	74 053	72 694	72 008	72 737

Taulukko 1. (jatkoa)

VASTATTAVAA

Valuuttavelat	248	191	142
Vaihdeettavat valuutat	248	191	142
Muut ulkomaiset velat	6 157	6 199	6 207
Kansainvälisen valuuttarahaston markkatilit	5 058	5 092	5 092
Osoitetut erityiset nosto-oikeudet	1 099	1 107	1 115
Liikkeessä oleva raha	14 084	13 855	14 194
Setelit	12 561	12 324	12 638
Metalliraha	1 523	1 532	1 556
Sijoitustodistukset	22 440	26 290	23 435
Velat rahoituslaitoksille	7 282	6 773	7 359
Päivätalletukset	889	426	1 083
Vähimmäisvarantotalletukset	6 393	6 346	6 276
Muut	0	1	0
Velat julkiselle sektorille	904	300	251
Sekkitilit	157	1	1
Valtion vakuusrahaston talletukset	747	299	250
Velat yrityksille	1 947	1 857	1 804
Investointi- ja alushankintatalletukset	1 947	1 857	1 804
Muut velat	94	96	96
Siirtovelat	-	-	-
Muut	94	96	96
Arvonjärjestelytili ja varaukset	4 940	5 051	5 011
Oma pääoma	5 764	5 764	5 764
Kantarahasto	5 000	5 000	5 000
Vararahasto	764	764	764
Tulostili	-	-	-
Yhteensä	63 860	66 376	64 264

134	116	91	185	196	155	166	111	130
134	116	91	185	196	155	166	111	130
6 249	6 245	6 178	6 190	6 167	6 137	6 087	6 124	5 579
5 154	5 154	5 093	5 114	5 114	5 114	5 114	5 114	4 595
1 095	1 091	1 086	1 076	1 053	1 023	973	1 010	985
13 927	14 164	14 355	14 176	13 922	13 906	13 900	13 776	14 315
12 377	12 600	12 773	12 576	12 322	12 318	12 308	12 172	12 675
1 550	1 564	1 582	1 599	1 600	1 587	1 592	1 604	1 640
21 695	28 412	32 108	35 985	35 040	36 856	36 948	34 406	35 236
6 895	6 846	6 983	7 263	8 854	7 971	7 974	8 699	7 912
483	485	536	796	2 252	1 421	945	2 026	1 387
6 411	6 360	6 446	6 467	6 602	6 550	7 029	6 674	6 526
1	0	0	-	0	0	-	0	-
39	61	526	84	71	60	115	51	93
0	1	70	1	1	1	0	0	0
39	61	456	83	70	60	114	51	93
1 805	1 790	1 758	1 743	1 720	1 705	1 643	1 607	1 548
1 805	1 790	1 758	1 743	1 720	1 705	1 643	1 607	1 548
91	93	105	95	96	98	97	29	461
-	-	-	-	-	-	-	-	437
91	93	105	95	96	98	97	29	24
4 963	5 254	5 118	4 198	3 324	1 402	-	1 440	1 698
5 764	5 764	5 764	5 764	5 764	5 764	5 764	5 764	5 764
5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
764	764	764	764	764	764	764	764	764
-	-	-	-	-	-	-	-	-
61 561	68 746	72 988	75 683	75 153	74 053	72 694	72 008	72 737

Taulukko 2.

Suomen Pankin valuuttavaranto ja valuuttatermiiniasema¹, milj. mk

	Kulta	Erityiset nosto-oikeudet	Varanto- osuus Kansain- välisessä valuutta- rahastossa	Valuutta- saamiset ²	Valuutta- varanto	Termiinioso- sopimukset, netto	Valuutta- varanto ja termiini- asema
1990	2 180	791	783	33 478	37 232	6 123	43 355
1991	2 180	932	1 136	29 381	33 629	-8 696	24 933
1992	2 180	564	1 732	25 041	29 517	-10 345	19 172
1993	2 180	664	1 747	28 882	33 473	-2 885	30 588
1994	2 180	1 537	1 354	47 672	52 743	6 079	58 822
Tammikuu	2 180	645	1 697	36 652	41 174	-390	40 784
Helmikuu	2 180	657	1 676	42 067	46 580	-445	46 135
Maaliskuu	2 180	661	1 688	38 117	42 646	-437	42 209
Huhtikuu	2 180	650	1 597	37 197	41 623	-110	41 513
Toukokuu	2 180	654	1 591	43 303	47 728	-	47 728
Kesäkuu	2 180	650	1 514	48 364	52 708	-	52 078
Heinäkuu	2 180	645	1 480	51 329	55 634	-	55 634
Elokuu	2 180	636	1 447	48 794	53 058	-2 962	50 096
Syyskuu	2 180	618	1 407	48 947	53 153	-536	52 617
Lokakuu	2 180	1 249	1 338	48 610	53 377	4 533	57 910
Marraskuu	2 180	1 461	1 388	49 154	54 184	5 299	59 483
Joulukuu	2 180	1 537	1 354	47 672	52 743	6 079	58 822

¹ Avistakeskikurssiin.² Vuosilta 1990-91 vain vaihdettavat valuutat.

Taulukko 3.

Econ markkakurssi ja ulkomaan-
kauppapainoinen valuuttaindeksi^{1,2}

	Econ markka- kurssi	Ulkomaankauppa- painoinen valuutta- indeksi, 1982=100
1990	4.85697	97.3
1991	5.00580	101.4
1992	5.80140	116.4
1993	6.69420	132.4
1994	6.19108	123.2
1994		
Tammikuu	6.34072	126.9
Helmikuu	6.23914	125.6
Maaliskuu	6.31275	126.5
Huhtikuu	6.25477	125.5
Toukokuu	6.29981	125.9
Kesäkuu	6.41394	127.4
Heinäkuu	6.35263	125.2
Elokuu	6.28705	123.8
Syyskuu	6.13918	121.3
Lokakuu	5.89314	116.5
Marraskuu	5.86886	116.3
Joulukuu	5.89101	117.0

¹ Ennen 7.6.1991 toteutettua markan ecukytentää markan ulkoinen arvo ilmaistiin valuuttaindeksilukuna.² Päiväkeskiarvoja.

Taulukko 4.

Suomen Pankin peruskorko

Alkaen	%
1.11.1979	8.50
1.2.1980	9.25
1.6.1982	8.50
1.7.1983	9.50
1.2.1985	9.00
1.1.1986	8.50
1.3.1986	8.00
19.5.1986	7.00
16.5.1988	8.00
1.1.1989	7.50
1.11.1989	8.50
1.5.1992	9.50
1.1.1993	8.50
15.2.1993	7.50
17.5.1993	7.00
15.7.1993	6.50
16.8.1993	6.00
1.12.1993	5.50
1.2.1994	5.25

Taulukko 5.

Suomen Pankin vähimmäisvarantojärjestelmä

	Talletusvelvollisuus, %			Talletukset ajan- jakson lopussa, milj. mk
	Likvideistä talle- tuksista	Muista talle- tuksista	Muusta kotimaisesta vieraasta pääomasta	
1993 ¹	2.0	1.5	1.0	6 398
1994	2.0	1.5	1.0	6 526
1994				
Tammikuu	2.0	1.5	1.0	6 393
Helmikuu	2.0	1.5	1.0	6 346
Maaliskuu	2.0	1.5	1.0	6 276
Huhtikuu	2.0	1.5	1.0	6 411
Toukokuu	2.0	1.5	1.0	6 360
Kesäkuu	2.0	1.5	1.0	6 446
Heinäkuu	2.0	1.5	1.0	6 467
Elokuu	2.0	1.5	1.0	6 602
Syyskuu	2.0	1.5	1.0	6 550
Lokakuu	2.0	1.5	1.0	7 029
Marraskuu	2.0	1.5	1.0	6 674
Joulukuu	2.0	1.5	1.0	6 526

¹ 1.7. alkaen.

Taulukko 6.

Suomen Pankin viikoittaiset repo-huutokaupat¹, milj. mk

	Ostettu määrä ajanjakson aikana	Kanta ajanjakson lopussa
1993 ²	8 500	350
1994	15 066	70
1994		
Tammikuu	1 712	500
Helmikuu	1 563	150
Maaliskuu	2 453	509
Huhtikuu	1 593	156
Toukokuu	700	500
Kesäkuu	1 935	600
Heinäkuu	1 045	475
Elokuu	1 030	50
Syyskuu	590	400
Lokakuu	330	60
Marraskuu	1 625	350
Joulukuu	490	70

¹ Viikoittaisissa repo-huutokaupoissa ostettu arvo-papereiden määrä.² Repo-huutokaupat aloitettiin 22.6.1993.

Taulukko 7.

Pankkien maksuvalmiusasema^{1,2}
Suomen Pankissa, milj. mk

	Päivä- talletukset	Maksu- valmius- luotot	Maksu- valmius- asema
1990	806	132	674
1991	881	985	-103
1992	2 103	437	1 666
1993	831	425	407
1994	1 393	10	1 383
1994			
Tammikuu	933	105	828
Helmikuu	767	0	767
Maaliskuu	715	-	715
Huhtikuu	1 275	-	1 275
Toukokuu	891	16	875
Kesäkuu	1 821	-	1 821
Heinäkuu	1 014	-	1 014
Elokuu	2 575	-	2 575
Syyskuu	2 089	0	2 089
Lokakuu	1 442	-	1 442
Marraskuu	2 038	-	2 038
Joulukuu	1 160	-	1 160

¹ Ennen 3.7.1992 pankkien päiväasema ja päiväluotot.² Päiväkeskiarvoja.

Taulukko 8.

Suomen Pankin maksuvalmiusjärjestelmä¹

	Suomen Pankin huutokauppa- korko	Maksu- valmius- luoton korko- marginaali, prosentti- yksikköä	Maksu- valmius- luoton maturiteetti, päivää	Päivä- talletuksen korko- marginaali, prosentti- yksikköä
1992 ²	13.85	+1.00	7	-3.00
1993	7.87	+2.00	7	-2.00
1994	5.11	+2.00	7	-2.00
1994				
Tammikuu	5.44	+2.00	7	-2.00
Helmikuu	4.84	+2.00	7	-2.00
Maaliskuu	4.76	+2.00	7	-2.00
Huhtikuu	4.99	+2.00	7	-2.00
Toukokuu	4.97	+2.00	7	-2.00
Kesäkuu	5.18	+2.00	7	-2.00
Heinäkuu	5.17	+2.00	7	-2.00
Elokuu	5.32	+2.00	7	-2.00
Syyskuu	5.13	+2.00	7	-2.00
Lokakuu	5.08	+2.00	7	-2.00
Marraskuu	5.06	+2.00	7	-2.00
Joulukuu	5.38	+2.00	7	-2.00

¹ Huutokauppakorko on päivähavaintojen kalenteripäivittäin laskettu aritmeettinen keskiarvo. Korkomarginaaleja ja maturiteettia koskeva havainto on kunkin kuukauden tai vuoden viimeinen havainto.² 1992 heinäkuu-joulukuu.

Taulukko 9.

Kotimaisia korkoja¹, %

	Helibor						Pitkäaikainen markkinakorko		Valtion obligaatioiden korkoja ²	
	1 kk	2 kk	3 kk	6 kk	9 kk	12 kk	3 v	5 v	5 v	10 v
1990	13.63	13.82	13.99	14.16	14.28	14.39	13.7	13.5	13.29	.
1991	13.64	13.25	13.07	12.69	12.57	12.53	12.3	12.2	11.78	.
1992	13.49	13.30	13.27	13.08	13.00	12.96	13.1	13.0	12.04	.
1993	7.85	7.77	7.73	7.59	7.51	7.47	8.5	8.9	8.19	8.79
1994	5.11	5.20	5.35	5.78	6.10	6.33	8.5	9.3	8.40	9.07
Tammikuu	5.38	5.24	5.19	5.05	5.02	5.01	6.1	6.6	5.78	6.54
Helmikuu	4.82	4.81	4.82	4.88	4.96	5.05	6.1	6.6	5.86	6.58
Maaliskuu	4.82	4.80	4.80	4.88	5.02	5.12	6.6	7.5	6.72	7.45
Huhtikuu	5.01	5.06	5.13	5.43	5.61	5.75	7.7	8.6	7.63	8.29
Toukokuu	4.97	5.06	5.14	5.46	5.63	5.78	7.9	8.9	7.89	8.52
Kesäkuu	5.20	5.33	5.61	6.24	6.60	6.86	9.1	10.0	8.97	9.53
Heinäkuu	5.17	5.25	5.46	6.13	6.57	6.91	9.7	10.4	9.31	9.89
Elokuu	5.35	5.60	5.96	6.77	7.24	7.54	10.3	11.0	9.95	10.59
Syyskuu	5.07	5.27	5.57	6.36	6.88	7.25	10.2	11.0	9.92	10.53
Lokakuu	5.07	5.22	5.39	5.82	6.29	6.69	9.5	10.5	9.35	10.08
Marraskuu	5.07	5.22	5.43	6.05	6.50	6.79	9.6	10.5	9.49	10.23
Joulukuu	5.41	5.53	5.70	6.18	6.69	7.02	9.6	10.5	9.52	10.21

¹ Päiväkeskiarvoja.² Viiden vuoden korko perustuu sarjaobligaatiolainan 1/92 (15.1.1992–1999) ja kymmenen vuoden korko asunto-obligaatiolainan 1/92 (15.3.1992–15.3.2002) noteerauksiin. 1.6.1993 alkaen kymmenen vuoden korko perustuu sarjaobligaatiolainan 1/93 (15.3.1993–15.3.2004) noteerauksiin.

Taulukko 10.

Suomen Pankin rahamarkkinainterventiot, milj. mk

	Rahamarkkina- instrumenttien ostot	Rahamarkkina- instrumenttien myynnit	Erääntyneet, netto	Rahamarkkina- interventiot, netto
1990	+ 163 326	- 26 379	- 160 797	- 23 850
1991	+ 109 568	- 30 380	- 81 969	- 2 781
1992	+ 76 230	- 137 940	+ 60 417	- 1 293
1993	+ 86 521	- 146 899	+ 50 486	- 9 892
1994	+ 35 540	- 351 820	+ 295 165	- 21 115
Tammikuu	+ 5 720	- 17 000	+ 3 130	- 8 150
Helmikuu	+ 3 940	- 19 430	+ 10 230	- 5 260
Maaliskuu	+ 5 770	- 22 180	+ 21 540	+ 5 130
Huhtikuu	+ 4 080	- 17 730	+ 13 435	- 215
Toukokuu	+ 2 000	- 27 940	+ 20 790	- 5 150
Kesäkuu	+ 2 870	- 32 690	+ 24 980	- 4 840
Heinäkuu	+ 2 000	- 34 770	+ 29 180	- 3 590
Elokuu	+ 5 140	- 35 040	+ 32 970	+ 3 070
Syyskuu	+ 590	- 36 860	+ 33 510	- 2 760
Lokakuu	+ 330	- 38 290	+ 36 210	- 1 750
Marraskuu	+ 1 630	- 35 210	+ 34 400	+ 820
Joulukuu	+ 1 470	- 34 680	+ 34 790	+ 1 580

+ lisää rahamarkkinoiden likviditeettiä

- kiristää rahamarkkinoiden likviditeettiä

Taulukko 11.

Suomen Pankin avistainterventiot¹ valuuttamarkkinoilla, milj. mk

	Valuutan ostot (+)	Valuutan myynnit (-)	Avista- interventiot, netto
1990	+ 13 460	- 3 540	+ 9 920
1991	+ 35 120	- 69 940	- 34 820
1992	+ 20 050	- 70 640	- 50 590
1993	+ 25 120	- 45 080	- 19 960
1994	+ 20 930	- 12 900	+ 8 030
Tammikuu			
Tammikuu	+ 12 550	-	+ 12 550
Helmikuu	+ 1 310	- 750	+ 560
Maaliskuu	-	- 2 200	- 2 200
Huhtikuu	-	-	-
Toukokuu	-	- 920	- 920
Kesäkuu	-	- 1 350	- 1 350
Heinäkuu	-	- 930	- 930
Elokuu	-	- 4 270	- 4 270
Syyskuu	-	- 1 440	- 1 440
Lokakuu	+ 5 110	- 220	+ 4 890
Marraskuu	+ 210	- 520	- 310
Joulukuu	+ 1 750	- 300	+ 1 450

+ lisää rahamarkkinoiden likviditeettiä
 - kiristää rahamarkkinoiden likviditeettiä
¹ Kaupantekopäivän mukaan.

Taulukko 12.

Suomen Pankin termiini-interventiot^{1,2} valuuttamarkkinoilla, milj. mk

	Valuutan termiinimyynnit (+)	Erääntyneet valuutan termiinimyynnit	Valuutan termiiniosot (-)	Erääntyneet valuutan termiiniosot	Termiini- interventiot, netto
1990	-	- 200	- 29 900	+ 23 950	- 6150
1991	+ 15 060	- 6 280	- 7 560	+ 13 710	+ 14 930
1992	+ 38 710	- 35 650	- 5 800	+ 4 600	+ 1 860
1993	+ 18 590	- 28 110	- 11 660	+ 15 190	- 5 990
1994	+ 2 990	- 1 320	- 11 800	+ 1 320	- 8 810
Tammikuu					
Tammikuu	-	- 830	- 1 850	-	- 2 680
Helmikuu	-	-	- 950	+ 1 230	+ 280
Maaliskuu	-	-	-	-	-
Huhtikuu	-	- 330	-	-	- 330
Toukokuu	-	- 110	-	-	- 110
Kesäkuu	-	-	-	-	-
Heinäkuu	-	-	-	-	-
Elokuu	+ 2 990	-	-	-	+ 2 990
Syyskuu	-	-	- 2 340	-	- 2 340
Lokakuu	-	- 50	- 5 040	-	- 5 090
Marraskuu	-	-	- 620	+ 90	- 530
Joulukuu	-	-	- 1 000	-	- 1 000

+ lisää rahamarkkinoiden likviditeettiä
 - kiristää rahamarkkinoiden likviditeettiä
¹ Kaupantekopäivän mukaan.

² Sisältävät myös outright-kaupat; näillä kaupoilla ei ole suoraa vaikutusta likviditeettiin.

Taulukko 13.

Valuuttojen avistakeskikurssit vuosittain, mk

Valuutta	1989			1990			1991		
	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin
1 USA:n dollari	4.552	4.290	4.012	4.089	3.823	3.532	4.555	4.046	3.539
1 Kanadan dollari	3.796	3.624	3.466	3.523	3.277	3.034	4.030	3.533	3.059
1 Englannin punta	7.584	7.032	6.503	7.200	6.808	6.431	8.073	7.131	6.863
1 Irlannin punta	6.302	6.082	5.938	6.454	6.325	6.201	7.456	6.511	6.214
1 Ruotsin kruunu	0.6819	0.6654	0.6510	0.6545	0.6459	0.6369	0.7623	0.6684	0.6430
1 Norjan kruunu	0.6408	0.6213	0.6128	0.6174	0.6110	0.6079	0.7107	0.6236	0.5966
1 Tanskan kruunu	0.6143	0.5869	0.5701	0.6298	0.6181	0.6066	0.7182	0.6322	0.6074
1 Islannin kruunu	0.0898	0.0758	0.0661	0.0669	0.0656	0.0646	0.0778	0.0684	0.0652
1 D-markka	2.3919	2.2818	2.2202	2.4282	2.3664	2.3343	2.7905	2.4380	2.3237
1 Alankomaiden guldeni	2.1174	2.0226	1.9700	2.1524	2.1002	2.0705	2.4766	2.1634	2.0620
1 Belgian frangi	0.11380	0.10890	0.10610	0.11730	0.11447	0.11210	0.13540	0.11841	0.11290
1 Sveitsin frangi	2.7686	2.6243	2.4783	2.8950	2.7576	2.5965	3.1458	2.8208	2.7407
1 Ranskan frangi	0.6999	0.6725	0.6557	0.7135	0.7024	0.6912	0.8162	0.7169	0.6863
1 Italian liira	0.00320	0.00313	0.00305	0.00324	0.00319	0.00314	0.00370	0.00326	0.00314
1 Itävallan šillinki	0.3401	0.3242	0.3153	0.3452	0.3363	0.3316	0.3964	0.3464	0.3301
1 Portugalin escudo	0.0284	0.0273	0.0267	0.0274	0.0268	0.0265	0.0321	0.0280	0.0266
1 Espanjan peseta	0.0375	0.0362	0.0344	0.0385	0.0375	0.0362	0.0443	0.0389	0.0376
1 Kreikan drakma	0.0250 ¹	0.0224 ¹	0.0220 ¹
1 Viron kruunu
1 Japanin jeni	0.03395	0.03116	0.02824	0.02872	0.02647	0.02466	0.03508	0.03008	0.02677
1 Australian dollari	3.854	3.398	3.165	3.207	2.988	2.697	3.580	3.152	2.758
1 Neuvostoliiton rupla, clearing	6.976	6.806	6.644	6.694	6.542	6.414
1 erityinen nosto-oikeus (SDR)	5.68080	5.49536	5.30888	5.34498	5.18322	5.07250	6.29360	5.52733	5.13880
1 Euroopan valuuttayksikkö (ECU), kaupallinen	4.869	4.719	4.615	4.964	4.864	4.779	5.698	5.003	4.777

¹ Seitsemältä kuukaudelta.

Valuutta	1992			1993			1994		
	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin
1 USA:n dollari	5.275	4.483	3.840	6.061	5.719	5.294	5.7999	5.2184	4.5345
1 Kanadan dollari	4.171	3.706	3.210	4.865	4.434	4.163	4.412	3.824	3.351
1 Englannin punta	9.023	7.875	7.572	8.963	8.582	8.039	8.596	7.982	7.363
1 Irlannin punta	8.733	7.636	7.201	9.101	8.371	7.996	8.284	7.799	7.238
1 Ruotsin kruunu	0.8845	0.7714	0.7369	0.8106	0.7350	0.6826	0.7076	0.6758	0.6339
1 Norjan kruunu	0.8170	0.7222	0.6888	0.8585	0.8059	0.7648	0.7744	0.7393	0.6900
1 Tanskan kruunu	0.8580	0.7444	0.6968	0.9527	0.8822	0.8296	0.8590	0.8207	0.7705
1 Islannin kruunu	0.0873	0.0778	0.0725	0.0924	0.0846	0.0788	0.0797	0.0745	0.0682
1 D-markka	3.3097	2.8769	2.7122	3.6450	3.4584	3.2704	3.3625	3.2169	3.0115
1 Alankomaiden guldeni	2.9440	2.5552	2.4079	3.2395	3.0787	2.9102	3.0028	2.8684	2.6862
1 Belgian frangi	0.16080	0.13973	0.13100	0.17670	0.16545	0.15800	0.1635	0.1561	0.1463
1 Sveitsin frangi	3.6828	3.2000	2.9228	4.1700	3.8706	3.6253	4.0067	3.8179	3.5755
1 Ranskan frangi	0.9682	0.8486	0.7947	1.0756	1.0096	0.9581	0.9853	0.9406	0.8749
1 Italian liira	0.00423	0.00364	0.00332	0.00394	0.00364	0.00337	0.00345	0.00324	0.00290
1 Itävallan šillinki	0.4704	0.4088	0.3854	0.5182	0.4916	0.4653	0.4779	0.4573	0.4275
1 Portugalin escudo	0.0370	0.0332	0.0309	0.0402	0.0356	0.0326	0.0328	0.0314	0.0294
1 Espanjan peseta	0.0498	0.0438	0.0424	0.0512	0.0451	0.0405	0.0408	0.0390	0.0357
1 Kreikan drakma	0.0260	0.0235	0.0220	0.0270	0.0250	0.0230	0.0230	0.0215	0.0195
1 Viron kruunu	.	.	.	0.4556	0.4323	0.4088	0.4203	0.4021	0.3764
1 Japanin jeni	0.04234	0.03546	0.03098	0.05827	0.05168	0.04263	0.05436	0.05106	0.04672
1 Australian dollari	3.632	3.289	2.757	4.306	3.885	3.569	4.102	3.814	3.330
1 Neuvostoliiton rupla, clearing
1 erityinen nosto-oikeus (SDR)	7.25239	6.31546	5.70934	8.33894	7.98641	7.31083	7.93658	7.46629	6.77181
1 Euroopan valuuttayksikkö (ECU), kaupallinen	6.553	5.798	5.526	7.101	6.685	6.380	6.475	6.175	5.729

Taulukko 14.

Valuuttojen avistakeskikurssit kuukausittain 1994, mk

Valuutta	Tammikuu			Helmikuu			Maaliskuu		
	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin
1 USA:n dollari	5.7999	5.6920	5.5711	5.6910	5.5838	5.5139	5.5698	5.5326	5.4678
1 Kanadan dollari	4.412	4.324	4.217	4.242	4.165	4.122	4.123	4.057	3.951
1 Englannin punta	8.596	8.496	8.355	8.361	8.257	8.171	8.317	8.248	8.114
1 Irlannin punta	8.284	8.138	8.022	8.009	7.930	7.840	7.998	7.932	7.840
1 Ruotsin kruunu	0.7060	0.7001	0.6929	0.7076	0.6992	0.6933	0.7062	0.6992	0.6926
1 Norjan kruunu	0.7708	0.7580	0.7456	0.7503	0.7451	0.7402	0.7613	0.7530	0.7443
1 Tanskan kruunu	0.8550	0.8407	0.8255	0.8304	0.8245	0.8192	0.8419	0.8343	0.8268
1 Islannin kruunu	0.0797	0.0779	0.0762	0.0771	0.0764	0.0756	0.0777	0.0767	0.0760
1 D-markka	3.3400	3.2662	3.2055	3.2455	3.2147	3.1795	3.3155	3.2688	3.2275
1 Alankomaiden guldeni	2.9844	2.9173	2.8612	2.8942	2.8669	2.8384	2.9470	2.9089	2.8739
1 Belgian frangi	0.16010	0.15706	0.15520	0.15760	0.15596	0.15400	0.16070	0.15863	0.15670
1 Sveitsin frangi	3.9187	3.8683	3.8041	3.8878	3.8297	3.7898	3.8967	3.8681	3.8247
1 Ranskan frangi	0.9812	0.9612	0.9439	0.9545	0.9462	0.9366	0.9678	0.9591	0.9497
1 Italian liira	0.00341	0.00335	0.00328	0.00336	0.00331	0.00326	0.00339	0.00332	0.00328
1 Itävallan šillinki	0.4750	0.4647	0.4560	0.4617	0.4573	0.4523	0.4711	0.4647	0.4588
1 Portugalin escudo	0.0328	0.0323	0.0318	0.0322	0.0318	0.0316	0.0321	0.0318	0.0314
1 Espanjan peseta	0.0406	0.0398	0.0394	0.0398	0.0395	0.0392	0.0404	0.0398	0.0392
1 Kreikan drakma	0.0230	0.0227	0.0220	0.0230	0.0221	0.0220	0.0230	0.0223	0.0220
1 Viron kruunu	0.4175	0.4083	0.4007	0.4057	0.4018	0.3974	0.4144	0.4086	0.4034
1 Japanin jeni	0.05181	0.05109	0.05070	0.05436	0.05251	0.05097	0.05385	0.05264	0.05184
1 Australian dollari	4.010	3.962	3.921	4.102	4.000	3.936	4.006	3.937	3.833
1 erityinen nosto-oikeus (SDR)	7.93658	7.81835	7.69982	7.84146	7.74733	7.64315	7.83610	7.75651	7.69536
1 Euroopan valuuttayksikkö (ECU), kaupallinen	6.464	6.339	6.228	6.293	6.236	6.184	6.381	6.309	6.246

Valuutta	Huhtikuu			Toukokuu			Kesäkuu		
	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin
1 USA:n dollari	5.5387	5.4911	5.4048	5.4519	5.4072	5.3437	5.5342	5.4276	5.2451
1 Kanadan dollari	4.014	3.974	3.912	3.963	3.918	3.852	4.044	3.925	3.774
1 Englannin punta	8.221	8.139	8.046	8.207	8.134	8.044	8.373	8.267	8.129
1 Irlannin punta	7.963	7.885	7.787	8.070	7.956	7.839	8.185	8.102	8.012
1 Ruotsin kruunu	0.6996	0.6965	0.6918	0.7035	0.7008	0.6972	0.6986	0.6945	0.6883
1 Norjan kruunu	0.7498	0.7455	0.7416	0.7632	0.7529	0.7459	0.7744	0.7660	0.7617
1 Tanskan kruunu	0.8297	0.8246	0.8205	0.8443	0.8335	0.8249	0.8590	0.8486	0.8433
1 Islannin kruunu	0.0768	0.0761	0.0757	0.0769	0.0762	0.0755	0.0781	0.0772	0.0760
1 D-markka	3.2550	3.2336	3.2105	3.3100	3.2629	3.2325	3.3625	3.3262	3.3050
1 Alankomaiden guldeni	2.8958	2.8795	2.8609	2.9520	2.9075	2.8800	3.0028	2.9676	2.9471
1 Belgian frangi	0.15810	0.15706	0.15600	0.16080	0.15852	0.15710	0.16350	0.16155	0.16060
1 Sveitsin frangi	3.8568	3.8174	3.7861	3.8864	3.8275	3.7998	4.0067	3.9399	3.8903
1 Ranskan frangi	0.9486	0.9438	0.9389	0.9683	0.9531	0.9443	0.9853	0.9737	0.9677
1 Italian liira	0.00340	0.00338	0.00334	0.00342	0.00339	0.00336	0.00345	0.00340	0.00335
1 Itävallan šillinki	0.4627	0.4597	0.4564	0.4707	0.4639	0.4595	0.4779	0.4729	0.4695
1 Portugalin escudo	0.0320	0.0317	0.0315	0.0318	0.0316	0.0314	0.0324	0.0321	0.0318
1 Espanjan peseta	0.0400	0.0398	0.0393	0.0401	0.0396	0.0392	0.0408	0.0404	0.0399
1 Kreikan drakma	0.0220	0.0220	0.0220	0.0230	0.0220	0.0220	0.0223	0.0221	0.0219
1 Viron kruunu	0.4069	0.4042	0.4013	0.4138	0.4079	0.4041	0.4203	0.4158	0.4131
1 Japanin jeni	0.05344	0.05310	0.05240	0.05289	0.05215	0.05161	0.05359	0.05281	0.05210
1 Australian dollari	3.998	3.934	3.856	3.997	3.916	3.779	4.077	3.981	3.793
1 erityinen nosto-oikeus (SDR)	7.74775	7.71250	7.67690	7.70092	7.65245	7.61472	7.83207	7.74158	7.60791
1 Euroopan valuuttayksikkö (ECU), kaupallinen	6.291	6.251	6.219	6.371	6.288	6.245	6.475	6.398	6.356

Taulukko 14. (jatkoa)

Valuutta	Heinäkuu			Elokuu			Syyskuu		
	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin
1 USA:n dollari	5.3767	5.2014	5.0545	5.2364	5.1384	5.0056	5.1001	4.9691	4.8681
1 Kanadan dollari	3.894	3.762	3.652	3.784	3.728	3.639	3.732	3.669	3.621
1 Englannin punta	8.234	8.036	7.939	8.044	7.927	7.751	7.878	7.767	7.690
1 Irlannin punta	8.125	7.939	7.855	7.954	7.826	7.657	7.769	7.667	7.602
1 Ruotsin kruunu	0.6809	0.6695	0.6618	0.6752	0.6640	0.6529	0.6625	0.6591	0.6497
1 Norjan kruunu	0.7667	0.7573	0.7536	0.7550	0.7490	0.7339	0.7405	0.7303	0.7186
1 Tanskan kruunu	0.8530	0.8430	0.8378	0.8384	0.8310	0.8135	0.8228	0.8128	0.8013
1 Islannin kruunu	0.0777	0.0759	0.0744	0.0762	0.0749	0.0738	0.0743	0.0731	0.0718
1 D-markka	3.3525	3.3120	3.2900	3.3235	3.2852	3.2200	3.2540	3.2038	3.1450
1 Alankomaiden guldeni	2.9888	2.9526	2.9321	2.9574	2.9259	2.8683	2.9006	2.8578	2.8072
1 Belgian frangi	0.16270	0.16068	0.16000	0.16110	0.15944	0.15630	0.15790	0.15565	0.15290
1 Sveitsin frangi	3.9976	3.9249	3.8784	3.9571	3.8980	3.8122	3.8798	3.8447	3.7865
1 Ranskan frangi	0.9774	0.9666	0.9630	0.9680	0.9589	0.9404	0.9493	0.9367	0.9214
1 Italian liira	0.00336	0.00332	0.00327	0.00331	0.00325	0.00318	0.00322	0.00317	0.00313
1 Itävallan šillinki	0.4764	0.4708	0.4676	0.4722	0.4669	0.4575	0.4624	0.4552	0.4469
1 Portugalin escudo	0.0325	0.0322	0.0321	0.0324	0.0322	0.0316	0.0318	0.0314	0.0308
1 Espanjan peseta	0.0406	0.0401	0.0399	0.0401	0.0396	0.0388	0.0391	0.0386	0.0379
1 Kreikan drakma	0.0222	0.0219	0.0218	0.0219	0.0217	0.0212	0.0214	0.0211	0.0206
1 Viron kruunu	0.4191	0.4140	0.4113	0.4154	0.4107	0.4025	0.4068	0.4005	0.3931
1 Japanin jeni	0.05414	0.05276	0.05200	0.05237	0.05147	0.05061	0.05110	0.05029	0.04942
1 Australian dollari	3.934	3.821	3.714	3.887	3.805	3.686	3.787	3.684	3.604
1 erityinen nosto-oikeus (SDR)	7.76756	7.57829	7.45316	7.56503	7.47292	7.35498	7.39915	7.27337	7.14335
1 Euroopan valuuttayksikkö (ECU), kaupallinen	6.409	6.329	6.295	6.323	6.261	6.141	6.202	6.113	6.013

Valuutta	Lokakuu			Marraskuu			Joulukuu		
	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin
1 USA:n dollari	4.8765	4.6761	4.5345	4.8610	4.7172	4.5912	4.8979	4.8455	4.7412
1 Kanadan dollari	3.621	3.464	3.351	3.524	3.458	3.394	3.561	3.488	3.375
1 Englannin punta	7.685	7.506	7.414	7.599	7.500	7.385	7.665	7.554	7.363
1 Irlannin punta	7.594	7.416	7.309	7.479	7.385	7.238	7.525	7.435	7.267
1 Ruotsin kruunu	0.6521	0.6440	0.6393	0.6501	0.6418	0.6339	0.6514	0.6447	0.6347
1 Norjan kruunu	0.7157	0.7061	0.6970	0.7107	0.7015	0.6900	0.7138	0.7068	0.6923
1 Tanskan kruunu	0.7983	0.7855	0.7763	0.7914	0.7833	0.7707	0.7945	0.7864	0.7705
1 Islannin kruunu	0.0720	0.0697	0.0682	0.0710	0.0699	0.0689	0.0714	0.0704	0.0686
1 D-markka	3.1300	3.0745	3.0295	3.1000	3.0659	3.0115	3.1105	3.0823	3.0195
1 Alankomaiden guldeni	2.7948	2.7443	2.7041	2.7670	2.7353	2.6862	2.7777	2.7528	2.6980
1 Belgian frangi	0.15220	0.14940	0.14720	0.15070	0.14902	0.14630	0.15120	0.14992	0.14700
1 Sveitsin frangi	3.7671	3.6959	3.6269	3.7018	3.6448	3.5929	3.6820	3.6450	3.5755
1 Ranskan frangi	0.9178	0.8983	0.8850	0.9033	0.8930	0.8755	0.9060	0.8949	0.8749
1 Italian liira	0.00311	0.00302	0.00296	0.00302	0.00298	0.00293	0.00302	0.00297	0.00290
1 Itävallan šillinki	0.4448	0.4369	0.4309	0.4403	0.4355	0.4275	0.4418	0.4379	0.4291
1 Portugalin escudo	0.0307	0.0301	0.0297	0.0304	0.0300	0.0295	0.0304	0.0301	0.0294
1 Espanjan peseta	0.0378	0.0370	0.0364	0.0372	0.0368	0.0362	0.0372	0.0366	0.0357
1 Kreikan drakma	0.0205	0.0201	0.0197	0.0201	0.0199	0.0195	0.0202	0.0199	0.0195
1 Viron kruunu	0.3912	0.3843	0.3787	0.3875	0.3832	0.3764	0.3888	0.3853	0.3774
1 Japanin jeni	0.04891	0.04747	0.04672	0.04911	0.04813	0.04730	0.04909	0.04838	0.04745
1 Australian dollari	3.619	3.452	3.330	3.732	3.559	3.411	3.800	3.752	3.680
1 erityinen nosto-oikeus (SDR)	7.11862	6.90651	6.77181	7.08121	6.93950	6.82967	7.11001	7.03528	6.90100
1 Euroopan valuuttayksikkö (ECU), kaupallinen	5.993	5.865	5.773	5.910	5.838	5.729	5.932	5.874	5.744

Taulukko 15.

Setelien ja metallirahojen toimitukset, milj. mk

Setelien toimitus					
Setec Oystä					
1000 mk	–	9 000.0	4 600.0	2 100.0	–
500 "	–	4 500.0	1 225.0	2 150.0	–
100 "	6 380.0	3 107.0	4 030.0	5 000.0	6 000.0
50 "	588.5	925.0	1 500.0	1 000.0	–
20 "	–	–	–	400.0	800.0
10 "	859.0	607.5	–	–	–
Yhteensä	7 827.5	18 139.5	11 355.0	10 650.0	6 800.0
milj. kpl	161.5	128.3	77.4	96.4	100.0
Setelinpoisto, milj. kpl	98.8	82.3	156.2	116.1	93.8
Metallirahojen toimitus					
Rahapajasta					
Käyttörahat					
10 mk	–	–	–	300.0	199.8
5 "	59.1	49.6	6.7	234.7	95.0
1 "	55.8	15.0	5.0	92.6	152.0
50 p	37.9	40.2	25.0	9.9	1.5
20 "	2.6	–	–	–	–
10 "	20.2	35.0	15.0	12.0	6.0
5 "	0.1	–	–	–	–
Juhlarahat					
1000 mk	–	–	35.0	–	–
100 "	25.0	25.0	30.0	–	9.1
Yhteensä	200.7	164.8	116.8	649.2	463.4
Metallirahojen poisto, milj. kpl	75.5	474.3	141.4	221.6	289.4
Käyttörahat	–	–	–	–	–
Juhlarahat	–	0.1	0.0	0.1	0.0

Taulukko 16.

Liikkeessä olevat setelit ja metallirahat, vuoden lopussa, milj. mk

Setelit					
1000 mk	3 473.8	3 240.6	3 375.8	4 053.0	3 829.2
500 "	2 785.2	2 600.9	2 547.2	2 593.0	2 286.6
100 "	5 599.6	5 921.2	5 806.7	5 489.7	5 195.7
50 "	950.6	939.2	867.0	721.3	647.1
20 "	.	.	.	283.8	364.2
10 "	561.1	575.4	583.2	272.6	58.7
5 "	20.9	20.8	20.8	20.5	.
1 "	7.6	7.7	8.0	8.2	.
Yhteensä	13 398.8	13 305.9	13 208.7	13 442.1	12 381.5
1.1.1994 laillisina maksu- välineinä lakkautetut	(9.4) ¹	(9.4) ¹	(9.4) ¹	(9.4) ¹	303.0
Metallirahat					
Käyttörahat					
10 mk	.	.	.	208.2	325.7
5 "	352.8	374.2	384.9	433.9	416.2
1 "	374.0	386.7	384.6	387.0	371.3
50 p	102.1	112.5	117.6	113.6	84.8
20 "	70.5	45.6	36.4	30.7	.
10 "	45.7	76.9	90.8	96.3	85.6
5 "	26.8	22.1	20.5	19.2	.
1 "	7.7	7.6	7.6	7.5	.
Yhteensä	979.6	1 025.6	1 042.4	1 296.4	1 283.6
Juhlarahat					
1000 mk	.	.	35.0	35.0	35.0
100 "	44.0	65.9	92.6	90.4	98.1
50 "	74.0	72.8	71.1	71.8	71.3
25 "	19.9	19.9	19.8	19.8	19.7
10 "	38.4	38.3	38.3	38.2	38.2
Yhteensä	176.3	196.9	256.8	255.2	262.3
Yhteensä metallirahat	1 155.9	1 222.5	1 299.3	1 551.6	1 545.9
1.1.1994 laillisina maksu- välineinä lakkautetut	(15.7) ²	(15.7) ²	(15.7) ²	(15.7) ²	109.3

¹ Ennen vuotta 1963 liikkeeseen lasketut setelit.² Ennen vuotta 1963 liikkeeseen lasketut metallirahat.

Taulukko 17.

Setelien lajittelu Suomen Pankissa, milj. kpl

1000 mk	10.5	4.0	4.2	5.6	6.0
500 "	12.7	9.4	9.4	11.1	10.9
100 "	209.2	246.7	255.1	296.3	317.5
50 "	62.8	72.0	62.0	64.8	47.9
20 "	.	.	.	0.6	15.8
10 "	92.8	139.8	142.0	116.5	48.8
Yhteensä					
käsin	61.1	31.3	10.7	4.0	0.3
koneellisesti	326.9	440.6	462.0	490.9	446.6

Taulukko 18.

Suomen Pankin sekkitilijärjestelmän tapahtumat

	Tilin- haltijat, lukumäärä	Tapahtumat					
		Pankkien väliset, lukumäärä	Arvo, milj. mk	Suomen Pankin ja pankkien väliset, lukumäärä	Arvo, milj. mk	Lukumäärä, yhteensä	Arvo, yhteensä milj. mk
1991 ¹	23	72 337	4 753 208	66 733	612 617	139 070	5 365 825
1992	21	81 127	5 465 954	70 825	883 871	151 952	6 349 825
1993	19	66 375	5 941 650	48 831	712 137	115 207	6 653 787
1994	21	62 817	5 880 570	42 544	476 226	105 361	6 356 796
Tammikuu	19	4 919	494 354	4 331	58 476	9 250	552 830
Helmikuu	19	4 877	485 078	3 739	37 636	8 616	522 714
Maaliskuu	19	6 116	521 393	4 280	25 228	10 396	546 621
Huhtikuu	18	5 311	482 410	3 170	29 737	8 481	512 147
Toukokuu	18	5 032	449 036	3 439	49 424	8 471	498 460
Kesäkuu	18	5 205	452 321	3 291	47 741	8 496	500 062
Heinäkuu	18	4 823	429 468	3 359	52 058	8 182	481 526
Elokuu	18	5 620	498 751	3 703	39 106	9 323	537 857
Syyskuu	18	5 404	504 971	3 485	38 827	8 889	543 798
Lokakuu	18	5 140	434 147	3 406	38 940	8 546	473 087
Marraskuu	19	5 166	526 344	3 391	31 919	8 557	558 263
Joulukuu	21	5 204	602 297	2 950	27 134	8 154	629 431

¹ 18.3.1991 lähtien.

Taulukko 19.

Pankkien päivänsisäiset sekkilimiitit

Limittien yhteensä kuukauden lopussa, milj. mk	Vakuudellinen osa limiitistä yhteensä kuukauden lopussa, milj. mk	Limittien keskimääräinen käyttöaste kuukaudessa, %	Limittien yhteensä kuukauden lopussa, milj. mk	Vakuudellinen osa limiitistä yhteensä kuukauden lopussa, milj. mk	Limittien keskimääräinen käyttöaste kuukaudessa, %
Tammikuu	.	.	Tammikuu	13 725	10.6
Helmikuu	.	.	Helmikuu	13 732	9.9
Maaliskuu	17 940	4 703	Maaliskuu	14 200	8.7
Huhtikuu	17 940	4 778	Huhtikuu	13 847	8.6
Toukokuu	17 940	4 778	Toukokuu	13 307	9.5
Kesäkuu	17 940	4 778	Kesäkuu	13 193	7.3
Heinäkuu	17 940	4 778	Heinäkuu	13 379	10.7
Elokuu	16 865	4 453	Elokuu	13 411	7.3
Syyskuu	16 790	4 378	Syyskuu	13 381	10.0
Lokakuu	16 790	4 378	Lokakuu	13 308	8.8
Marraskuu	16 710	4 298	Marraskuu	13 331	11.7
Joulukuu	13 325	3 551	Joulukuu	13 961	11.6

Limittien käyttöaste on laskettu maalis-elokuussa 1993 (kokeiluvaihe) tunnin välein ja syyskuusta 1993 minuutin välein kerätyistä sekkililien saldoista. Käyttöaste on laskettu pelkästään velkasaldoista.

Taulukko 20.

Kotimainen clearingliike

	Veloitukset		Hyvitykset		Tapahtumat yhteensä	
	Lukumäärä, 1000 kpl	Arvo, milj. mk	Lukumäärä, 1000 kpl	Arvo, milj. mk	Lukumäärä, 1000 kpl	Arvo, milj. mk
1990	266 476	818 593
1991	336 899	1 436 690
1992	200 792	949 717	152 096	610 147	352 888	1 559 864
1993	206 509	1 021 592	150 291	650 571	356 800	1 672 163
1994	222 620	1 063 408	151 362	802 040	373 982	1 865 448
Tammikuu	16 646	96 684	12 957	65 312	29 603	161 996
Helmikuu	15 902	88 645	13 012	62 307	28 914	150 952
Maaliskuu	18 963	92 293	14 698	76 240	33 661	168 533
Huhtikuu	17 129	78 993	11 572	59 105	28 701	138 098
Toukokuu	20 578	89 355	13 220	68 585	33 798	157 940
Kesäkuu	19 613	86 947	12 730	77 093	32 343	164 040
Heinäkuu	20 095	77 836	11 288	57 794	31 383	135 630
Elokuu	21 438	85 263	11 786	64 048	33 224	149 311
Syyskuu	19 353	84 301	12 418	68 078	31 771	152 379
Lokakuu	18 750	90 753	12 346	69 354	31 096	160 107
Marraskuu	16 858	95 150	12 724	67 833	29 582	162 983
Joulukuu	17 295	97 188	12 611	66 291	29 906	163 479

Suomen Pankin julkaisuja 1994

Markka & talous		Ilmestyy neljännesvuosittain.
Bank of Finland Bulletin		11 kuukausinumeroa (kesä-heinäkuussa yhteisnumero).
Vuotuisjulkaisut 1994		Vuosikirja 1993 (erikseen suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi). Suomen joukkovelkakirjalainat 1993 (suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi).
Tutkimusjulkaisut 1994		
Sarja A, yleistajuiset selvitykset	A:89	RALF PAULI (toim.) Pankkitoiminnan rakennemuutos Suomessa, kokoomateos
	A:90	ARI AALTONEN – ESKO AURIKKO – JARMO KONTULAINEN Rahapolitiikka Suomessa
	A:91	SEIJA LAINELA – PEKKA SUTELA The Baltic Economies in Transition
	A:92	ARI AALTONEN – ESKO AURIKKO – JARMO KONTULAINEN Monetary Policy in Finland
Sarja B, väitöskirjat	B:49	TUOMAS SAARENHEIMO Studies on Market Structure and Technological Innovation
Sarja D, analyttiset tutkimukset	D:79	ANTTI RIPATTI Econometric Modelling of the Demand for Money in Finland
	D:80	EIJA BRUSILA Arvopaperikauppojen nettouttavien selvitysjärjestelmien ongelmakohtia
Keskustelualoitteet		Sarjassa julkaistiin 25 kpl pankin eri osastoilla tehtyjä tutkimuksia ja selvityksiä.
Idäntalouksien katsaukset		Sarjassa julkaistiin 11 kpl idäntalouksien yksikössä laadittuja katsauksia.
Tietojen anto maksutasetta varten		Ohjeita talletuspankeille (erikseen suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi). Ohjeita yrityksille (erikseen suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi). Maksunaihe-, valuutta- ja maakoodit (erikseen suomeksi, ruotsiksi, englanniksi).
	Tilastomonisteet	Rahotusmarkkinat, ilmestyy kuukausittain (suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi). Maksutasetilasto, ilmestyy kuukausittain (suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi). Investointikysely, ilmestyy puolivuositain (erikseen suomeksi ja ruotsiksi). Suorat sijoitukset Suomen maksutaseessa, ilmestyy kaksi kertaa vuodessa (erikseen suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi). Portfoliosijoitukset Suomen maksutaseessa, ilmestyy neljännesvuosittain (suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi)
	Tilaukset	Suomen Pankin vuotuis- ja tutkimusjulkaisuja on saatavissa kirjakaupoista. Viralliseen käyttöön ja tutkimustarkoituksiin voidaan pyynnöstä toimittaa julkaisuja suoraan Suomen Pankista, osoite Suomen Pankki, Asiakirjapalvelut/osoiterekisteri, PL 160, 00101 Helsinki, puh. (90)1831, sähköposti: X.400: S=PUBLICATIONS; A=MAILNET; P=BOFNET; C=FI, Internet: PUBLICATIONS@BOFNET.MAILNET.FI. Samasta osoitteesta voi tilata myös Bulletinin, Markka & talous -lehden, keskustelualoitteita, idäntalouksien katsauksia ja maksullisia tilastokatsauksia ja -tiedotteita sekä luettelon Suomen Pankin julkaisuista.

Suomen Pankin johto ja organisaatio vuoden 1994 lopussa

Eduskunnan pankkivaltuusto

Suppea pankkivaltuusto

Pentti Mäki-Hakola, puheenjohtaja
Jussi Ranta, varapuheenjohtaja
Paavo Väyrynen

Mauri Miettinen
Tuulikki Hämäläinen
Olavi Ala-Nissilä

Jörn Donner
Esko Seppänen
Tellervo Renko

Johtokunta

Sirkka Hämäläinen, johtokunnan puheenjohtaja
Pankin toiminnan yleinen johto ja valvonta
Keskuspankkipolitiikan yleisperiaatteet
Johtokunnan edustus
Kansainvälinen sihteeristö
Kehitysyksikkö
Tarkastusosasto
Tiedotus

Harri Holkeri, johtokunnan jäsen
Hallinto-osasto
Lakiasiat
Laskentaosasto
Maksuvälinehuolto
(maksuvälineosasto ja haarakonttorit)
Tietojenkäsittelyosasto
Turvallisuus

Esko Ollila, johtokunnan jäsen
Henkilöstöosasto
Laskentaosasto: budjetointi
Maksuliikeosasto
Rahoitusmarkkinaosasto
Rahoitustarkastus, johtokunnan puheenjohtaja

Kalevi Sorsa, johtokunnan jäsen
Idäntalouksien yksikkö
Julkaisu- ja kielipalvelut
Kansantalouden osasto
Tietopalveluosasto
Tutkimusosasto

Matti Vanhala, johtokunnan jäsen
Markkinaoperaatioiden osasto
Rahapolitiikan osasto

Johtokunnan ja pankkivaltuuston
sihteeri Heikki T. Hämäläinen

Pentti Koivikko, johtaja
Raportointi pankinjohtaja Holkerille
Hallinto-osasto
Maksuvälinehuolto
*Maksuvälineosasto
*Haarakonttorit
*Setec Oy, hallituksen puheenjohtaja
Raportointi pankinjohtaja Ollilalle
Henkilöstöosasto: henkilöstömäärät, palvelussuhteen ehdot
ja henkilöstöhallinnon peruspalvelut

Suomen Pankin yhteydessä toimiva rahoitustarkastus julkaisee oman organisaatiokaavionsa.

Pääkonttori

Osastot	Toimistot			
Hallinto-osasto Urpo Levo	Hallintopalvelutoimisto Anna Posti vt.	Tekninen toimisto Harri Brandt	Vantaan kiinteistötoimisto Taisto Lehtinen	
Henkilöstöosasto Riitta Jokinen Anton Mäkelä*	Henkilöstöasiain toimisto Sirpa Ahrenberg			
Idäntalouksien yksikkö Kari Pekonen				
Julkaisu- ja kielipalvelut Antero Arimo	Julkaisutoimisto Antero Arimo oto.	Kielipalvelut Pirjo Kivelä		
Kansantalouden osasto Johnny Åkerholm	Ennustetoimisto Marti Lehtonen	Projektitoimisto Anne Brunila	Tietohallintotoimisto Ilkka Lyytikäinen	
Laskentaosasto Ossi Leppänen	Kirjanpitoimisto Tuula Colliander			
Maksuliikeosasto Raimo Hyvärinen	Asiamiespankkitoimisto Jyrki Varstala	Järjestelmätoimisto Hannu Wiksten	Rahoituspalvelutoimisto Mauri Lehtinen	
Maksuvälineosasto Antti Heinonen	Holvipäällikkö Kenneth Sainio	Järjestelmäpäällikkö Seppo Eriksson	Kehityspäällikkö Kyösti Norhomaa	
	Helsinki-Vantaan aluetoimisto Kari Lottanen			
Markkinaoperaatioiden os. Markus Fogelholm	Interventioimisto Olli-Pekka Lehmissaari	Sijoitustoimisto Oili Wuolle	Suunnittelutoimisto Anneli Isopuro	
Rahapolitiikan osasto Pentti Pikkarainen	Seurantatoimisto Sinikka Salo	Suunnittelutoimisto Harri Lahdenperä vs.		
Rahoitusmarkkinaosasto Kaarlo Jännäri Heikki Koskenkylä* Peter Nyberg* Ralf Pauli*	Arvopaperimarkkina- toimisto Markku Malkamäki	Maksujärjestelmä- toimisto Veikko Saarinen	Rakennetoimisto Heikki Soltila vs.	
Tarkastusosasto Timo Männistö	Toimistopäällikkö Erkki Kurikka vs.			
Tietojenkäsittelyosasto Pertti Simola	Käyttöpalvelut Kari Helander	Pankkipalvelut Seija Lomma	Seurantapalvelut Matti Ahrenberg	
	Toimistopalvelut ja sisäiset palvelut Juhani Rapeli	Työasema- ja tietoliikennepalvelut Kari Sipilä		
Tietopalveluosasto Esa Ojanen	Kirjasto Merja Alakulppi	Maksutasetoimisto Jarmo Nurminen	Tietohallintotoimisto Jorma Hilpinen	
Tutkimusosasto Pekka Ilmakunnas Kari Puumanen*				
Erityisyksiköt				
Johdon sihteeristö Heikki T. Hämäläinen	Kansainvälinen sihteeristö Kjell Peter Söderlund	Kehitysyksikkö Pirkko Pohjoisaho- Aarti	Lakiasiat Arno Lindgren	Tiedotus Antti Juusela
			Turvallisuus Jyrki Ahvonen	

* johtokunnan neuvonantaja

Haarakonttorit

Konttorit	Konttorinjohtajat
Kuopio	Pekka Konttinen
Oulu	Renne Kurth
Tampere	Reino Ylönen
Turku	Martti Hagman

SETEC OY

Hallitus: Pentti Koivikko, Urpo Levo, Veli Tarvainen
Toimitusjohtaja: Veli Tarvainen
Johtoryhmä: Tom Ahlers, Pekka Kariola, Juhani Salovaara, Kristian Silfverberg,
Veli Tarvainen, Tapio Yrjönen

SUOMEN PANKKI

Perustettu 1811
Käyntiosoite: Snellmanin aukio, Helsinki
Postiosoite: PL 160, 00101 Helsinki
Puhelinnumero: kansallinen (90) 1831
kansainvälinen +358 0 1831
Teleksi: 121224 spfb sf
Telekopio: 174 872
Sähköosoite: SUOMENPANKKI
Sähköposti: X.400: G=SUOMEN; S=PANKKI; A=MAILNET; P=BOFNET; C=FI
Internet: SUOMEN PANKKI@BOFNET.MAILNET.FI

Haarakonttorit

Kuopio: Puutarhakatu 4, PL 123, 70101 Kuopio, puh. (971) 305 111
Oulu: Kajaaninkatu 8, PL 103, 90101 Oulu, puh. (981) 374 366
Tampere: Hämeenkatu 13, PL 325, 33101 Tampere, puh. (931) 248 6111
Turku: Linnankatu 20, PL 373, 20101 Turku, puh. (921) 232 6066